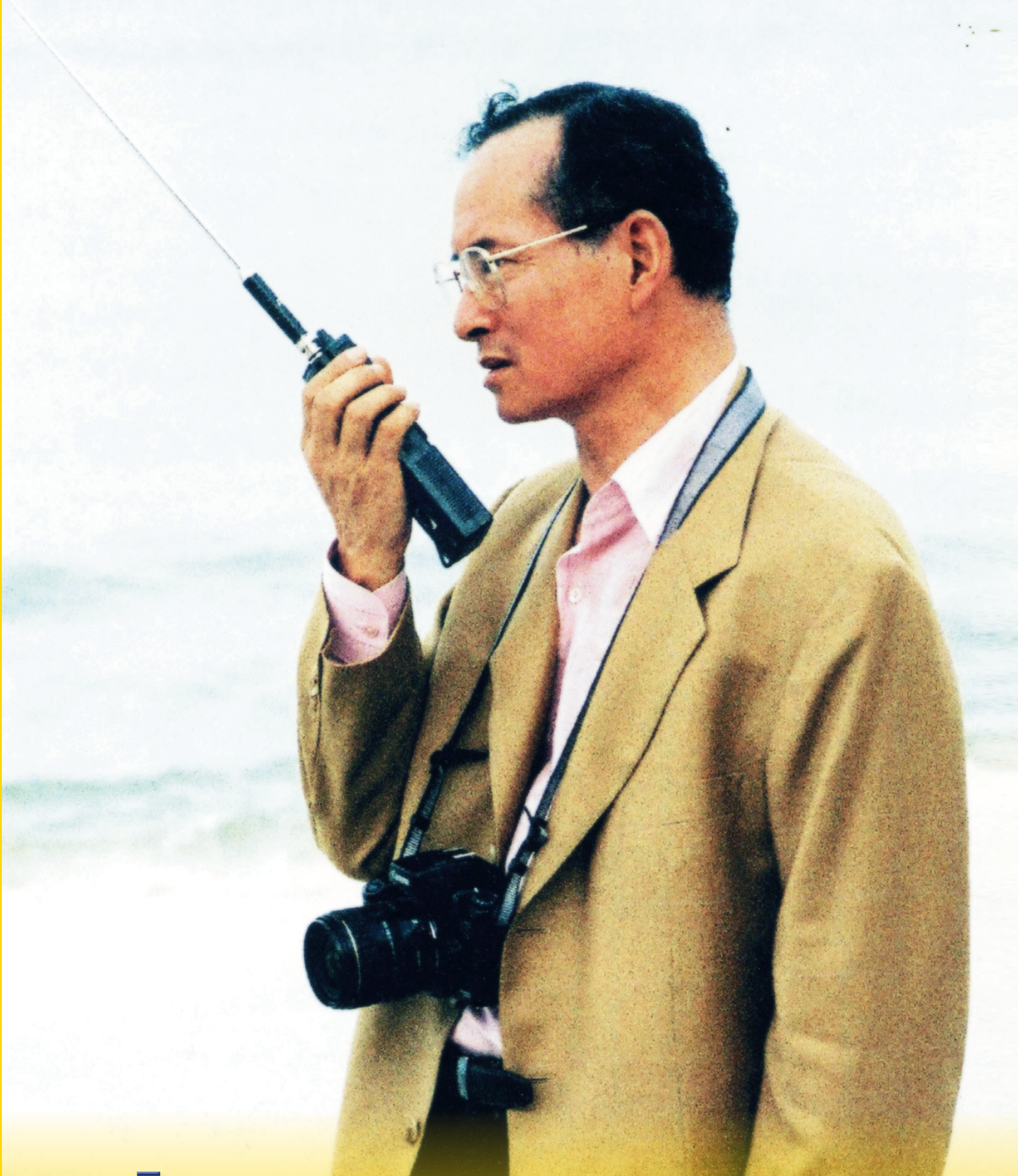

วิทยุ สราญรมย์

ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๖๙ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘ ISSN ๑๕๑๓-๑๐๕ X

วารสารวิทยุสราญรมย์

ISSN ๑๕๑๓-๑๐๕ X
ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๖๙ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘

สารบัญ

หน้า

ถ้อยแถลง ๖

อาเศียรวาท ๙

บทความพิเศษเฉลิมพระเกียรติฯ “๘๘ ปี ใต้ร่มพระบารมี” ๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ ๑๐
หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล

เศรษฐกิจพอเพียง : พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม ๑๔
พงศ์ศักดิ์ เทพเรืองชัย

“ปั่นเพื่อพ่อ” ที่ไอยคุปต์ เราทำได้ เพื่อพ่อหลวงของพวกเรา ๒๒
ชวดล นิปธานนนท์

ประมวลภาพกิจกรรม Bike for Dad (ทั้งในและต่างประเทศ) ๓๒

สู่บริบทใหม่ของประเทศด้วยธรรมาภิบาล ในระบอบประชาธิปไตย ๔๑
Democratic Governance – A New Normal to Strive For
อานันท์ ปันยารชุน

ประเทศไทยในเวที G77: บทบาทใหม่ที่ท้าทาย ๕๙
ชลธี จันทร์รัชชกูล

“๔ ทศวรรษอาเซียน-นิวซีแลนด์ จากคู่เจรจาสู่หุ้นส่วนยุทธศาสตร์” ๖๙
อุรวดี ศรีภิรมย์

การต่างประเทศของประชาชนประชาคมอาเซียนของทุกคน ๗๔
“People’s Foreign Affairs & People-Centered ASEAN”
กรองทอง สุขอร่าม

มารู้จักคนไทยคนแรก ที่ออกแบบธนบัตรไทย ๘๑
ถนอมนวล สเลลานนท์

นักการทูตไทยในเอธิโอเปีย ตอนที่ ๔ ๙๘
พิมพิรีย์ พีระมาน

พลเมืองอาเซียนที่ดี: ไม่ว่าใครก็เป็นได้ ๑๐๓
กรองทอง สุขอร่าม

พี่สอนน้อง “Groom & Develop” ๑๐๙
ดนัย เมนะโพธิ

กระทรวงการต่างประเทศต้อนรับผู้ที่สร้างชื่อเสียง ๑๒๐
และภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ประเทศไทยตามแนวคิด
“การต่างประเทศของประชาชน”

๔๐ ปี แห่งการเดินทางท่องเที่ยว ไทย-จีน ๑๒๖
ธีธัช ธุระทอง

ผ้าขะม้า... นั้น ฉันใด? ๑๓๖
กฤช คมสัน

แผนยุทธศาสตร์ ๔ ปี กระทรวงการต่างประเทศ ๑๓๙

ทีมงานวิทยุสราญรมย์

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่เปรียบมิได้ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมฉายาลักษณ์เพื่อเชิญมาลงพิมพ์บนหน้าปกวารสารวิทยุสราญรมย์ฉบับที่ ๖๙ นี้ ซึ่งถือเป็นฉบับพิเศษเพื่อร่วมเฉลิมฉลองโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๘ พรรษา

วารสารวิทยุสราญรมย์ฉบับที่ ๖๙ ประจำเดือนตุลาคม – ธันวาคม ๒๕๕๘ มีความพิเศษและน่าสนใจไม่แพ้ฉบับที่ผ่านมา เพราะรวบรวมบทความเรื่องราวและภาพสวย ๆ เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และกิจกรรม Bike for Dad เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๕๘ ไว้ให้ท่านผู้อ่านได้ชื่นชมมากมาย เพื่อร่วมถวายความจงรักภักดีของปวงชนชาวไทยทั้งในและต่างประเทศแด่พ่อหลวงของพวกเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทความพิเศษเฉลิมพระเกียรติ **“๘๘ ปี ใต้ร่มพระบารมี”** โดย ม.ล.ปนัดดา ดิศกุล นอกจากนี้ นักเขียนของกระทรวงการต่างประเทศเองก็ได้ร่วมสรรสร้างบทความเพื่อเทิดพระเกียรติในโอกาสนี้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร ที่บอกเล่าเรื่องราวอันน่าประทับใจจากการจัดกิจกรรม “ปั่นเพื่อพ่อ” ที่กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ และข้าราชการกรมสารนิเทศ ที่นำเสนอบทความเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ฉบับนี้เรามีนักเขียนจากรั้วบัวแก้วค่อนข้างมาก ทั้งที่ประจำอยู่ในประเทศไทยและประจำการในต่างประเทศ โดยเราเปิดโอกาสให้ข้าราชการ นักศึกษาฝึกงานและลูกจ้างจากกรม/กองต่าง ๆ ได้มีโอกาสสร้างสรรค์บทความที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองและแสดงทัศนะเกี่ยวกับการต่างประเทศในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประชาคมอาเซียน บทบาทของไทยในเวทีโลกและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และที่ขาดไม่ได้ก็คือ เรื่องราวเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนเพื่อ "อุ่นเครื่อง" ก่อนที่เราจะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มภาคภูมิในปี ๒๕๕๙

แถมท้ายฉบับนี้ด้วยภาพและเรื่องราวส่วนหนึ่งเกี่ยวกับ "การต่างประเทศของประชาชน" เพื่อต้องการเน้นย้ำให้ท่านผู้อ่านเห็นว่า การต่างประเทศเป็นเรื่องของทุกคน ทุกท่านสามารถมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการต่างประเทศได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ทีมงานของเราอยากทราบว่า ท่านผู้อ่านคิดอย่างไรกับวารสารวิทยุสราญรมย์ ฉะนั้น หากท่านมีอะไรจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเสนอแนะทั้งในแง่ของเนื้อหา รูปเล่ม และอื่น ๆ ทีมงานของเราจะยินดีอย่างมาก และถือเป็นการส่งกำลังใจมาให้พวกเราทุกคนด้วยค่ะ

พบกันใหม่ฉบับหน้า... ฉบับต้อนรับประชาคมอาเซียน... อย่าลืมติดตามนะคะ

ด้วยความปรารถนาดี

(ชลธี จันทร์รัชชกูล)
บรรณาธิการ

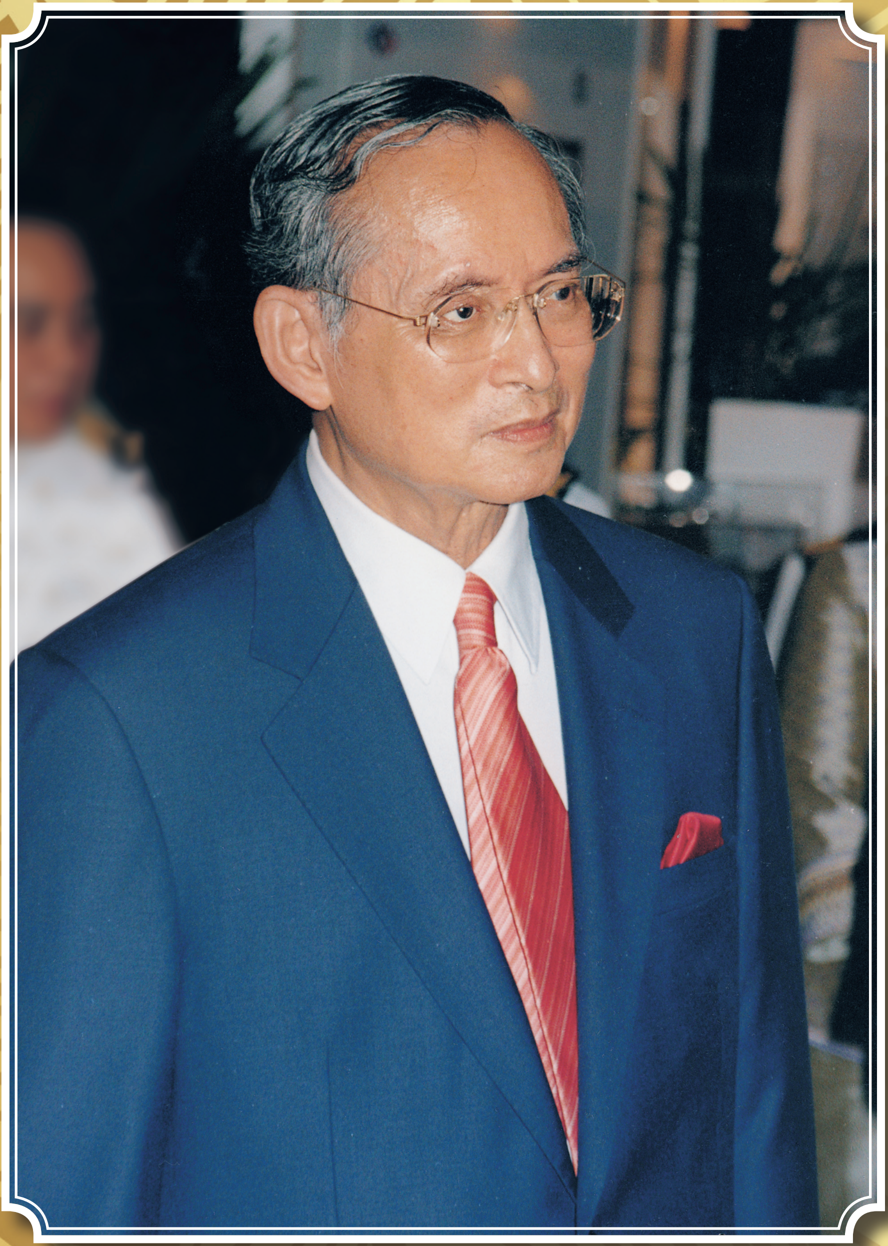

อาเศียรวาทราชสดุดี
๕ ธันวาคม ๒๕๕๘

น้อมเกล้าก้มกราบกราน องค์ภูบาลของปวงไทย
ธ ทรงคุณยิ่งใหญ่ ทรงงานไว้ให้แผ่นดิน
ทั่วเหนือใต้ออกตก เหล่าพสกรักภูมินทร์
ทุกข์สุขทรงรู้สิ้น ทุกถิ่นที่มิคลอนคลาย
แปดสิบแปดชนมพรรษา ทรงเหนื่อยล้าพระวรกาย
ทรงสละซึ่งสุขสบาย มิทรงหน่ายเพื่อราษฎร
แม้นเกิดอีกกี่ชาติ เป็นข้าบาทมิคลายคลอน
ผองไทยถวายพระพร ประนมกรกราบภูมีฯ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า นายดอน ปรมัตถ์วินัย
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
เหล่าข้าราชการและเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศ

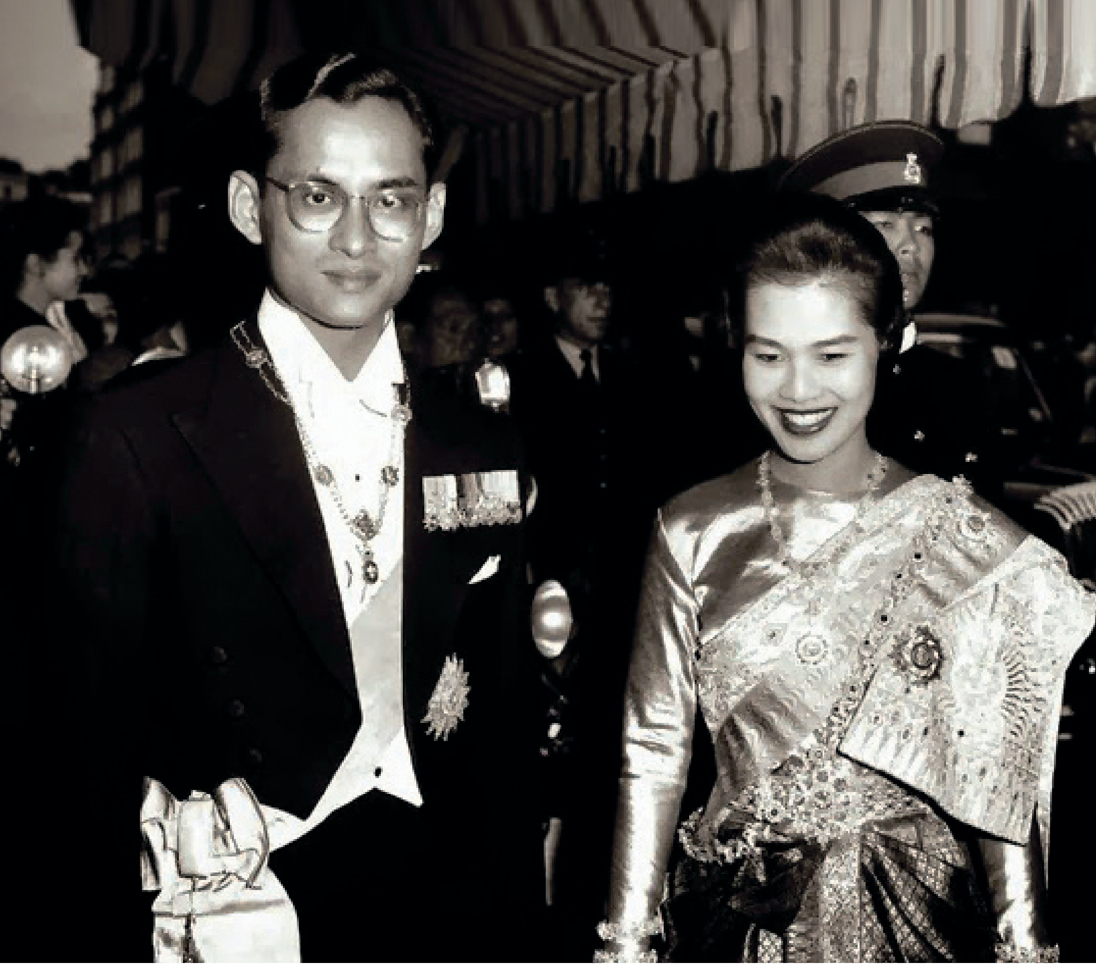

บทความพิเศษเฉลิมพระเกียรติฯ

“๘๘ ปี ใต้ร่มพระบารมี”

๕ ธันวาคม ๒๕๕๘

โดย **หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล**
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
ประธานหอสมุดสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐมและจังหวัดเชียงใหม่

๘๘ ปี ใต้ร่มพระบารมี ที่ปวงชนชาวไทยได้รับพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณ ประชาชนมีความร่มเย็นเป็นสุข มีความภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นคนไทยใต้ร่มพระบารมี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นคู่พระบารมีของแผ่นดินไทย พระองค์ทรงเหน็ดเหนื่อย ตรากตรำพระวรกายเพื่อความสุขของพสกนิกรชาวไทย ตั้งแต่พื้นที่แห่งล้านนาไทย ณ วัดพระธาตุดอยสุเทพ ล้นเกล้าฯ ทั้งสองพระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศเพื่อทรงเยี่ยมเยียนพสกนิกรชาวไทยแม้ในถิ่นทุรกันดารด้วยความยากลำบากตั้งแต่เรายังไม่เกิด ทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุขปวงประชาราษฎร์ด้วยน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงมีเมตตา นานาอารยประเทศต่างพากันเทิดพระเกียรติพระองค์ถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตราบจนพระองค์ได้ทรงย่างพระบาทลงยังพื้นที่ห่างไกลจากพระนคร ความเจริญและทิศทางการพัฒนาจึงปรากฏให้เห็นเด่นชัด และประชาชนชาวไทยมีความรักสมัครสมาน ที่ชาติต่าง ๆ พากันชื่นชมโสมนัส ความแบ่งแยกทางสังคมจะเกิดขึ้นจากอะไรก็ตามแต่ อันมีที่มาจากทัศนคติทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปโดยลืมความเป็นชนชาติเดียวกัน อันไม่สมควรเกิดขึ้นกับเราคนไทยทุกวันนี้ ดังนั้นเราจึงต้องร่วมกันเสริมร่วมกันสร้างความรู้รักสามัคคีให้เกิดขึ้น เราคนไทยทุกคนรักกันมากในอดีต รักกันจนกระทั่งเป็นที่กล่าวขานไปทั่วถึงอัตลักษณ์ของคนไทยที่เปี่ยมไปด้วยไมตรีจิต ยิ้มสยาม ความอ่อนน้อมถ่อมตน ที่ถือเป็นสุภาพชนแบบอย่าง ลูกหลานเยาวชนในวันนี้จึงต่างล้วนเป็นความหวังของครอบครัวและประเทศชาติบ้านเมืองสืบไป

นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนหนึ่งกล่าวว่า ครอบครัวเป็นเกษตรกรอยู่บนเขาบนดอยที่ไกลจากตัวจังหวัด แลเห็นภูมิลำเนาตั้งแต่ยังเป็นพื้นที่ปลูกพืชเสพติดที่สร้างปัญหาให้กับชุมชนและจังหวัด ที่กลับกลายเป็นเรื่องใหญ่ที่ใครต่อใครห่วงใย แต่ด้วยพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมและพระราชทานแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การปลูกพืชผัก การบริหารการใช้จ่ายของครอบครัวตามแนวพระราชดำริ และโครงการหลวง ที่ได้ฟื้นฟูพื้นที่จากมีปัญหามากมายกลับกลายเป็นพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตร เป็นไร่ส้ม ไร่สตรอว์เบอร์รี่ พืชผักผลไม้ เป็นรายได้สู่ครอบครัวและชุมชน แก้ไขปัญหาการปลูกกัญชาปลูกฝิ่นให้หายไปโดยสิ้นเชิง

คุณยายชาวไทยมุสลิมที่จังหวัดนราธิวาส ร่วมเฝ้าฯ รับเสด็จทั้งสองพระองค์ด้วยความปลื้มอกปลื้มใจในทุกครั้งเมื่อเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปประทับ ณ พระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ คุณยายกล่าวว่าทางราชการไม่เคยต้องมาบอกให้ผู้คนไปรอเฝ้าฯ ในจำนวนเท่าโน้นเท่านี้ แต่เราชาวไทยมุสลิมทุกคนต่างพร้อมใจกันมาเฝ้าฯ รับเสด็จด้วยความจงรักภักดีที่มีต่อพระองค์ ได้ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้โปรดถวายพระพรให้พระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน ประทับเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของปวงชนชาวไทยตราบชั่วกาลนาน

ในชีวิตหนึ่งนี้ เราปวงชนชาวไทยทุกคนมีความซาบซึ้งใจ ตระหนักในความเป็นชาติที่บรรพชนในทุกยุคทุกสมัย ตลอดระยะเวลาอันยาวนานได้สั่งสมคุณงามความดีที่เป็นจิตวิญญาณของประชาชนชาวไทยทุกผู้ทุกฝ่ายที่จะตั้งมั่นดำรงรักษาประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรือง เราจับมือกันรักกัน เสริมสร้างความรู้รักสามัคคี นำพาประเทศไทยสู่ความร่มเย็นเป็นสุขที่ยั่งยืนสืบไป

๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๘

เศรษฐกิจพอเพียง : พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม

พงศ์ศักดิ์ เทพเรืองชัย
กรมสารนิเทศ

เมื่อพูดถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลายคนอาจนึกถึงแนวทางการดำรงชีวิตในชนบท หรือการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม และอาจเข้าใจว่าการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงเป็นวิถีชีวิตของผู้ที่มีฐานะยากจน แต่แท้จริงแล้วหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีอะไรมากกว่าการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและประหยัด เป็นหลักปรัชญาที่สามารถนำมาปฏิบัติได้ในทุกอาชีพ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตั้งแต่ในระดับครัวเรือนและชุมชนจนถึงระดับองค์กรและระดับประเทศเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

เมื่อกลางเดือนกันยายน ๒๕๕๘ ผู้เขียนได้มีโอกาสร่วมเดินทางไปสหรัฐอเมริกากับ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เพื่อจัดการบรรยายพิเศษเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการพัฒนาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้ทราบถึงประสบการณ์การทำงานของ ดร.สุเมธฯ และเกร็ดข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงอยากมาเล่าสู่กันฟังว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร และมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างไร

การจัดการบรรยายพิเศษที่สหรัฐฯ ในครั้งนี้ ประกอบด้วยการบรรยายและพบปะกับชุมชนไทยที่นครชิคาโก รัฐอิลลินอยส์ เมืองเซนต์หลุยส์ รัฐมิสซูรี และนครลอสแอนเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๑ – ๑๗ กันยายน ๒๕๕๘ โดยการบรรยายในแต่ละเมืองมีชาวไทยจำนวนมากให้ความสนใจเข้าร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ ดร.สุเมธฯ ถึงแม้ว่าการบรรยายแต่ละครั้งใช้เวลาไม่ต่ำกว่า ๒ ชั่วโมง แต่นับว่าเป็นช่วงเวลาที่สั้นมาก เพราะหากจะแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนกันจริง ๆ ก็คงต้องใช้เวลาหลายชั่วโมง แต่ขอสรุปในภาพรวมว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือ แนวทางการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง โดยคำว่า **“พอเพียง”** ในที่นี้หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก

"ความพอประมาณ" หมายถึง ความพอดี ไม่น้อยหรือมากเกินไป และไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น **"ความมีเหตุผล"** หมายถึง การตัดสินใจโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจ ในขณะที่คำว่า **"ภูมิคุ้มกัน"** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

อย่างไรก็ดี การดำรงชีวิตและการพัฒนาที่พอเพียงจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข ๒ ประการ ได้แก่ ความรู้ และคุณธรรม โดยเงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้ และความรอบคอบในการนำความรู้มาประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ ส่วนเงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย การตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและความอดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

"เศรษฐกิจพอเพียง" เป็นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานมานานกว่า ๓๐ ปี แต่เดิมยังไม่ได้มีคำนิยามหรือพูดถึงอย่างชัดเจน จนกระทั่งประเทศไทยประสบวิกฤต ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่า

“วิกฤตต้มยำกุ้ง” เมื่อปี ๒๕๔๐ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยอย่างรุนแรง รวมทั้งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วภูมิภาคเอเชียและภูมิภาคอื่น ๆ โดยหากพิจารณาปัจจัยที่นำไปสู่วิกฤตในครั้งนั้น จะเห็นได้ว่า สาเหตุสำคัญมาจากการใช้จ่ายเกินตัวและเกินความพอดีในภาครัฐและเอกชน ซึ่งนำไปสู่ภาระหนี้สินมูลค่ามหาศาล และแม้ว่าเศรษฐกิจไทยจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วอย่างน่ามหัศจรรย์ในช่วงเวลาหนึ่ง แต่สุดท้ายประเทศไทยก็ได้รับบทเรียนว่า การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วเกินไปควบคู่กับการใช้จ่ายเกินความพอดี นับเป็นการเติบโตอย่างไม่มั่นคงและไม่ยั่งยืน และนำไปสู่การล่มสลายทางเศรษฐกิจในที่สุด

หลังวิกฤตต้มยำกุ้ง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ถูกนำมาเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อส่งเสริมแนวทางในการดำรงชีพอย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง และเพื่อเป็นหลักปรัชญาการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน องค์กร จนถึงระดับรัฐ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ

ในการบรรยายใน ๓ เมืองที่สหรัฐฯ ดร.สุเมธฯ ได้ยกภาคเกษตรกรรมมาเป็นตัวอย่างของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความมั่นคง คือ “**ทฤษฎีใหม่**” อันเป็นแนวทางในการบริหารการจัดการที่ดินและน้ำให้เป็นสัดส่วนเพื่อประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วยสระเก็บน้ำสำหรับกักน้ำฝน พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่ปลูกไม้ผล และพื้นที่อยู่อาศัย

การบริหารและจัดสรรพื้นที่ตามแนวทางของทฤษฎีใหม่จะช่วยให้เกษตรกรมีน้ำใช้ในการปลูกพืชในช่วงฤดูแล้งและสามารถเพาะปลูกได้ตลอดปี ส่วนการบริหารจัดการพื้นที่และปลูกพืชผลที่หลากหลาย จะสามารถช่วยลดผลกระทบจากปัจจัยความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เช่น ความเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าเกษตร หรือความผันผวนของสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนในการซื้ออาหารเข้าบ้านได้ เนื่องจากมีสวนครัวเป็นของตนเองอยู่หลังบ้าน

ดร.สุเมธฯ ได้อธิบายถึงการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการเกษตรว่า โดยพื้นฐานแล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์และเหมาะต่อการทำเกษตร ซึ่งเป็นข้อ

ได้เปรียบและเป็นทุนเดิมที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจึงควรเน้นที่ภาคการเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร เพื่อพัฒนาศักยภาพในสาขาที่ประเทศไทยมีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญ อันจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและลดความเสี่ยงในระยะยาวได้

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว จะเห็นได้ว่าการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงไม่ใช่การทำใจยอมรับสภาพและพึงพอใจกับสิ่งที่เป็น แต่เป็นแนวทางการพัฒนาตนเอง ตลอดจนการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานของการดำรงชีวิตอย่างมีสติและไม่ประมาท การสร้างความมั่นคงในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป และการยึดหลักของความถูกต้องและไม่เบียดเบียนผู้อื่น

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่ใช่แนวทางที่เน้นการพัฒนาที่รวดเร็ว แต่เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นการสร้างความมั่นคงและลดความเสี่ยงให้กับประชาชน เพราะเมื่อประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่พอเพียง มีความมั่นคงจึงจะสามารถสร้างความเจริญและความมั่นคงทางเศรษฐกิจต่อไป

“ปั่นเพื่อพ่อ” ที่ไอยคุปต์ เราทำได้ เพื่อพ่อหลวงของพวกเรา

นายชวดล นิปธานนนท์
สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร

ต้องยอมรับว่าเมื่อได้รับการสอบถามความพร้อมในพื้นที่ในการจัดกิจกรรมปั่นจักรยานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือ “Bike for Dad” ตามพระราชดำริของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พวกเรานึกไม่ออกว่าจะทำกิจกรรมประเภทนี้ที่อียิปต์ได้อย่างไร เพราะเท่าที่เคยเห็นกันก็มีเพียงคนขี่จักรยานทูนขนมปังบนหัวเพื่อเร่ขายตามท้องถนนเท่านั้น อีกทั้งสภาพท้องถนนและการจราจรในกรุงไคโรก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการปั่นจักรยานเลย เพราะถนนค่อนข้างคับแคบขรุขระ จอดรถเกะกะสองข้างทาง และการขับขี่รถก็ไม่เป็นระเบียบมาก เสี่ยงต่อการถูกเฉี่ยวชน เจ็บเนื้อเจ็บตัวได้

แต่เมื่อทุกคนตระหนักว่า กิจกรรมนี้ไม่ใช่เป็นกิจกรรมธรรมดาทั่วไป หากแต่เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับคนไทยทุกคน เพราะเป็นกิจกรรมเพื่อ **"เฉลิมพระเกียรติ"** แด่พ่อหลวงอันเป็นที่เคารพเทิดทูนยิ่งของพวกเราคนไทยทุกคน ดังนั้น พวกเราจึงปรับโหมดความคิดกันใหม่ว่า **"ต้องทำให้ได้"** และ **"ต้องทำให้ดี"**

จากนั้น เราก็เริ่มเสาะหาข้อมูลกันอย่างจริงจังและก็ต้องประหลาดใจเมื่อพบว่า จริง ๆ แล้วมีชาวอียิปต์จำนวนไม่น้อยเลยที่นิยมปั่นจักรยานออกกำลังกายกัน ถึงขนาดบางแห่งมีการตั้งเป็นชมรมเป็นเรื่องเป็นราวกันเลยทีเดียว โดยเป็นการรวมตัวกันของผู้นิยมปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพ ซึ่งทุกคนต่างซื้อหาจักรยานเป็นของตนเองแล้วมารวมกลุ่มปั่นด้วยกันในทุกเช้าตรู่ของวันศุกร์ ซึ่งเป็นวันหยุดราชการของอียิปต์ ถนนจะโล่งว่าง รถราน้อย และเมื่อเราขุดคุ้ยหาข้อมูลเชิงลึกมากขึ้นก็พบว่า การจัดหาจักรยานตามจำนวนที่ต้องการนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปได้

ต่อไปก็เป็นประเด็นว่า แล้วจะปั่นกันที่ไหน ? โดยตอนแรกคิดจะใช้เส้นทางตามท้องถนนในเมืองเหมือนที่กลุ่มนักปั่นเค้าทำกัน แต่เมื่อทราบกำหนดให้เริ่มปั่นเวลา ๑๕.๐๐ น. ให้ตรงกับเวลาเริ่มที่ประเทศไทย ก็ตระหนักว่าเป็นเวลาที่ชาวอียิปต์เริ่มเสร็จสิ้นจากพิธีกรรมทางศาสนาอิสลามทุกวันศุกร์ ผู้คนจำนวนมากจะทยอยออกมาจากสุเหร่าทั่วเมืองเพื่อเดินทางกลับที่พัก หรือไปตามสถานที่พักผ่อนหย่อนใจต่าง ๆ รถราคับคั่ง พวกเราคงจะปั่นจักรยานกันอย่างสบายใจไม่ได้แน่ นอกจากนั้น ส่วนกลางยังแนะนำว่า ควรปั่นจักรยานผ่านสถานที่สำคัญที่เป็นสัญลักษณ์ของประเทศนั้น ๆ ซึ่งการปั่นตามถนนในกรุงไคโรคงไม่มีอะไรแสดงออกถึงความเป็นสถานที่สำคัญแน่ ๆ

ณ นาทีนั้นท่านทูตของเรา ท่านพีรศักย จันทวรินทร์ ก็ได้ให้แนวทางว่า ลองนึกดูซิ เมื่อพูดถึงอียิปต์ คนส่วนใหญ่จะนึกถึงอะไร... **“ปิรามิด”** ใช่แล้ว... ปิรามิด คือสถานที่สำคัญของอียิปต์ เป็น landmark ที่ใคร ๆ ในโลกก็รู้จัก เดิม **“ปิรามิด”** ไม่เคยโลดแล่นอยู่ในความคิดมาก่อนเลย ด้วยตอนแรกนึกถึงแค่ท้องถนนและไม่คิดว่าจะให้คนเป็นสิบเป็นร้อยไปปั่นจักรยานในปิรามิดได้อย่างไร แต่หลังจากที่ท่านทูตกรุณาชี้ทางสว่าง เป้าหมายจึงพุ่งตรงไปที่ **“มหาปิรามิดแห่งเมืองกีซ่า”** สถานที่สำคัญที่ผู้คนทั่วโลกต่างต้องแวะมาเยี่ยมชมเมื่อเดินทางไปอียิปต์ในทันที

การจะจัดกิจกรรมปั่นจักรยานที่ปิรามิดไม่ใช่เรื่องง่ายที่ใครคิดจะทำก็ทำได้เลย เพราะปิรามิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของอียิปต์ เป็นแหล่งรายได้จากนักท่องเที่ยวนับล้านคน แน่นอนว่าทางการอียิปต์จึงให้ความสำคัญดูแลรักษาเป็นพิเศษ หากใครเคยไปปิรามิด จะนึกภาพเห็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายสิบนายคอยตรวจตราอยู่ทั่วบริเวณ และมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากทั้งคนท้องถิ่นและต่างชาติเดินกันขวักไขว่และยังมีอูฐและรถม้าอีกนับสิบที่วิ่งให้บริการจนรถราก็ต้องแล่นหลบหลีกไปช้า ๆ

แต่เมื่อเรารู้เป้าหมายแล้ว เราก็ต้องบรรลุให้ได้ เมื่อทราบว่า **"มหาปิรามิดแห่งเมืองกีซ่า"** อยู่ในการดูแลของกระทรวงโบราณวัตถุและโบราณสถาน-อียิปต์ เราจึงต้องติดต่อขออนุญาต เริ่มต้นจากการโทรศัพท์สอบถามพรรคพวกที่พอรู้เรื่องถึงกระบวนการและขั้นตอนที่ต้องทำว่า ต้องให้เจ้ากระทรวง คือ รัฐมนตรีกระทรวงโบราณวัตถุและโบราณสถานอนุญาตก่อนเป็นด่านแรก ในฐานะผู้ดูแลปิรามิดอย่างเป็นทางการ ว่าแล้วก็รีบร่างหนังสือ

อธิบายถึงที่มาและความสำคัญของกิจกรรมครั้งนี้ โดยเฉพาะระบุถึงการแสดงความจงรักภักดีของคนไทยในอียิปต์ที่มีแด่พ่อหลวงของพวกเรา และบอกว่าปิรามิดเป็นสถานที่สำคัญและยิ่งใหญ่ของอียิปต์ หากได้จัดกิจกรรม **“ปั่นเพื่อพ่อ”** ถวายแด่พระองค์ท่านในสถานที่ที่ยิ่งใหญ่เช่นปิรามิดแล้ว ก็จะเป็นเรื่องที่มีความหมายมาก พอร่างหนังสือเสร็จก็ยกหูถึงเลขานุการรัฐมนตรีฯ lobby กันล่วงหน้าก่อน เพื่อให้ช่วยอธิบายชี้แจงกรณีที่รัฐมนตรีฯ มีข้อสงสัย หลังจากส่งหนังสือไป ก็เฝ้ารอคำตอบด้วยใจตุ๊ม ๆ ต่อม ๆ เกรงว่าอาจจะไม่ได้รับอนุญาต ด้วยความกังวล วันต่อมาก็ยกหูสอบถามความคืบหน้ากับเลขานุการรัฐมนตรี ก็ได้ทราบว่ารัฐมนตรีฯ ติดภารกิจไปประชุมต่างเมือง ต้องรออีก ๓-๔ วัน แต่หนังสือใส่แฟ้มเอาไปวางอยู่บนโต๊ะรัฐมนตรีฯ เรียบร้อยแล้ว ฟังแล้วก็ใจชื้นขึ้นมาบ้าง กล่าวขอบอกขอบใจในความเมตตาและร่วมมืออย่างดีของเลขานุการฯ

๔ วันต่อมา เลขานุการรัฐมนตรีฯ ยังไม่ติดต่อมา เริ่มใจไม่ดี จึงยกหูไต่ถามอีก ได้ความว่า รัฐมนตรีฯ กลับมาแล้วและกำลังดูเรื่องอยู่ คาดว่าท่านจะให้คำตอบได้ในวันรุ่งขึ้นเป็นอย่างช้า ก่อนวางหูก็ lobby เลขานุการ ให้ช่วยดู ช่วยชี้แจงถึงความสำคัญของกิจกรรมครั้งนี้อีกครั้ง ในใจก็หวังว่า น่าจะได้รับข่าวดี

วันรุ่งขึ้นสิ่งแรกที่ทำเมื่อมาถึงสถานทูตคือ ยกหูหาเลขานุการรัฐมนตรีฯ สอบถามความคืบหน้า และก็ได้รับคำตอบว่า **“รัฐมนตรีเซ็นอนุมัติให้**

สถานทูตไทยทำกิจกรรม “ปั่นเพื่อพ่อ” ที่ปิรามิดได้ โดยให้ไปคุยรายละเอียดกับผู้อำนวยการของกระทรวงฯ ที่ดูแลปิรามิดโดยตรงต่อไป” ...ไชโย... สิ่งที่วิตกในตอนแรก ตอนนี้เป็นเรื่องที่ทำได้แล้ว

ขั้นต่อไปก็รีบแล่นไปปิรามิดเพื่อคุยกับผู้อำนวยการฯ ทันที โดยไม่ลืมที่จะถ่ายสำเนาหนังสือสถานทูตที่รัฐมนตรีฯ เซ็นอนุมัติติดไปด้วย เมื่อไปถึงก็อธิบายชี้แจงกับผู้อำนวยการฯ รวมถึงเส้นทางที่จะใช้ปั่นตามที่สถานทูตต้องการคือบริเวณรอบ ๆ ปิรามิดองค์ใหญ่ โดยหวังว่าทุกอย่างน่าจะเป็นไปด้วยดี เพราะมีหนังสือที่รัฐมนตรีฯ เซ็นอนุมัติแล้ว แต่เอาเข้าจริง สิ่งที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น คือ ผู้อำนวยการฯ ไม่อนุญาตให้ใช้เส้นทางที่เราคิดไว้ ด้วยเหตุผลว่าเป็นเส้นทางที่แคบ และมีนักท่องเที่ยวมาชมปิรามิดอยู่เป็นจำนวนมาก ยังไม่นับรวมถึงอูฐและรถม้าอีกหลายสิบตัวหลายสิบคัน การจัดปั่นจักรยานจึงสุ่มเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุขึ้นอย่างมาก

เหมือนฟ้าผ่า สิ่งที่เตรียมมาทั้งหมดจะต้องล้มเลิกหรือ ?
แต่ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะต้องทำให้ได้ จึงได้เจรจาหว่านล้อมในทันที หลังจากใช้เวลานานพอสมควรก็พบกันครึ่งทางว่า ให้สถานทูตจัดกิจกรรมได้ แต่จะเป็นอีกพื้นที่หนึ่งด้านหลังที่สามารถเห็นปิรามิดสำคัญ ๓ องค์ใหญ่ ตามที่สถานทูตต้องการ โดยบริเวณดังกล่าวเป็นเขตหวงห้าม ไม่ให้นักท่องเที่ยวทั่วไปเข้าไปได้ ได้ยินครั้งแรกก็ทำท่ามึนงง เพราะนึกภาพไม่ออก ยังไม่เคยมีโอกาสเข้าไป

ผู้อำนวยการมองหน้าที่มึนงงก็เข้าใจและรีบบอกให้เจ้าหน้าที่พาไปดูเส้นทางที่ว่าในทันที โดยกล่าวทิ้งท้ายว่า ไปดูที่ก่อนแล้วมาคุยกันต่อ

เมื่อไปถึง ก็พบว่าบริเวณนั้นเป็นเขตหวงห้ามจริง ๆ เพราะไม่มีนักท่องเที่ยวเลยสักคนเดียว เห็นแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจหลายคนตระเวนตรวจตราความเรียบร้อย บริเวณดังกล่าวเรียกว่า **“จุดชมวิว ๒”** เป็นลานทรายกว้าง แต่มีถนนคอนกรีตเป็นแนวอยู่รอบนอก มองเห็นปิรามิดใหญ่ ๓ องค์ อยู่ตรงหน้าเด่นชัดและเห็นปิรามิดขนาดเล็กอื่น ๆ อีก รวมทั้งหมด ๙ องค์ นับเป็นตัวเลขที่มีความหมายดีสำหรับคนไทย อีกทั้งยังจะเป็นจุดที่ถ่ายภาพได้สวยมากกว่าจุดชมวิวหลักเสียอีก ที่สำคัญคือ ตรงกลางมีลานปูนกว้าง เหมาะสำหรับการตั้งประดับพระบรม-ฉายาลักษณ์และ banner มาก ไม่มีผู้คนอื่น จึงสะดวกและเหมาะที่จะใช้ปั่นจักรยานด้วยประการทั้งปวง จากนั้นก็กลับไปพูดคุยรายละเอียดกับผู้อำนวยการฯ และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ดูแลเขตปิรามิด เล่นเอาวิ่งรอกไปมาหลายครั้งหลายวันกว่าจะลงตัว แต่ก็สำเร็จเรียบร้อยในที่สุด

ต่อมาทราบว่าจะต้องถ่ายทำคลิปภาพเคลื่อนไหวส่งให้ส่วนกลางภายในวันที่ ๗ ธันวาคม เพื่อเตรียมนำเผยแพร่ที่ประเทศไทยในวันที่ ๑๑ ธันวาคม แสดงว่าพวกเราจะต้องทำกิจกรรมก่อนวันจริงด้วย และโดยที่สถานทูตจะจัดงานวันชาติในวันที่ ๓ ธันวาคม ท่านทูตจึงกำหนดให้ซ้อมใหญ่และถ่ายทำคลิปในวันที่ ๕ ธันวาคม เพื่อจะได้มีเวลาตัดต่อวันที่ ๖ ธันวาคม และส่งให้กรุงเทพฯ ภายในวันที่ ๗ ธันวาคม พวกเราจึงต้องเตรียมหาคนที่จะมา

ถ่ายทำ รวมถึงอุปกรณ์ ก็มีหลายความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ บ้างก็ว่าควรให้มืออาชีพจัดการ บ้างก็ว่าใช้คนของสถานทูตเอง ในที่สุดก็ตกลงที่จะขอความร่วมมือจากทีมงานของนักศึกษาไทยมุสลิมในกรุงไคโรที่มีฝีมือและความสนใจในงานถ่ายภาพ ซึ่งเมื่อติดต่อไป น้อง ๆ นักศึกษาก็มีความยินดีเป็นอย่างมากที่จะได้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีความสำคัญครั้งนี้ นอกจากนั้น ยังมีน้อง ๆ นักศึกษาอีกหลายสิบคนอาสามาช่วยด้วยความเต็มใจ ประกอบด้วยทีมช่างไม้จัดทำกรอบ banner ทีมตกแต่งป้ายจุดเริ่มต้น/สิ้นสุด ทีมทำอาหาร บริการน้ำ และชุดประสานงาน เห็นแล้วรู้สึกชื่นชมในความมีน้ำใจของน้อง ๆ นักศึกษาจริง ๆ

ในส่วนของผู้เข้าร่วมปั่นก็ประกอบด้วยข้าราชการสถานทูตและครอบครัว นักศึกษาไทยและคนงานไทยกลุ่มหนึ่ง อีกทั้งมีชาวอียิปต์ร่วมด้วย บรรยากาศการปั่นจักรยานมีทั้งความรู้สึกปลื้มปีติยินดีที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสำคัญครั้งนี้ และมีความรู้สึกสามัคคี สนุกสนานระคนกัน เพราะกิจกรรมนี้นับได้ว่าเป็นกิจกรรมที่รวมตัวแทนคนไทยทุกหมู่เหล่าในกรุงไคโร ร่วมกันเผชิญการท้าทายความแข็งแกร่งของลำขาในการปั่นจักรยานบนพื้นกรวด พื้นทรายและขึ้นเนินถนนคอนกรีต จนบางคนต้องเดินจูงจักรยานในบางช่วงแล้วขี่ต่อโดยต่างช่วยเหลือกันและไปสู่จุดหมายปลายทางด้วยกันอย่างเป็นกลุ่มก้อน

บริเวณที่จัดพิธียังมีลมแรงมากด้วย จนถึงกับเมื่อตั้งพระบรมฉายาลักษณ์และ banner เพื่อถ่ายภาพแล้วต้องรีบนำลงในทันทีเพราะลมจะพัดเสียหายได้ และทำให้ต้องเปลี่ยนสถานที่จัดพิธีถวายราชสักการะเป็นบริเวณด้านหน้าอาคาร

ที่ทำการสถานทูตที่สามารถตั้งวางเครื่องราชสักการะได้โดยไม่มีปัญหาเรื่องลม และก็ได้จัดพิธีอย่างสมพระเกียรติ ประกอบด้วยพระบรมฉายาลักษณ์ขนาดใหญ่ สูง ๒ เมตร และ banner ๒ แผ่นใหญ่ด้านซ้ายและขวา ทั้งนี้ ความแรงของลมที่ปิรามิดนั้นทำให้ธงผ้าและธงกระดาษที่ทุกคนถืออยู่สามารถปลิวไสวสวยงามโดยไม่ต้องโบกเลย

อากาศในวันจัดกิจกรรมก็ไม่ได้ร้อนอย่างที่คนส่วนใหญ่คิด เห็นพวกเราใส่เสื้อแขนยาวด้านในอย่างนั้นอย่าคิดว่าชาวไคโรเป็นพวกสำอางกลัวผิวเสียเพราะแดดนะ แต่ที่จริงแล้วเป็นเพราะอากาศหนาวเย็น อุณหภูมิประมาณ ๑๗-๑๘ องศาเซลเซียส เพราะเข้าฤดูหนาวของอียิปต์แล้ว

อดไม่ได้ที่จะกล่าวถึงภาพที่ได้รับการกล่าวขวัญของไคโรที่แปรขบวนจักรยานเป็นตัวเลข “๘๘” ที่เป็นพระชนมายุของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่มาจากไอเดียของท่านทูตที่เห็นว่าพื้นที่จัดกิจกรรมของไคโรมีบริเวณกว้าง ควรใช้จัดกิจกรรมที่มีความพิเศษกว่าแห่งอื่น ๆ ซึ่งกว่าจะได้

รูปสวยงามเช่นนี้ก็ต้องจัดขบวนกันพักใหญ่เพื่อให้ได้มุมกล้องตรงตามที่คิดกันไว้ จนเกือบสุดท้ายนั่งประจำที่กันแล้วก็ยังมองเห็นเป็นตัวเลขไม่ชัดนัก ท่านทูตก็บอกให้ทุกคนนอนราบไปกับจักรยานทำให้เห็นเสื้อสีเหลืองเรียงแนวเป็นตัวเลข ๘๘ ที่ชัดเจน ประกอบกับแสงอาทิตย์ที่สาดส่องลงมาและเงาเมฆที่พาดทับไปยังปิรามิดทำให้เกิดภาพที่สวยงาม บันทึกเป็นภาพประวัติศาสตร์ที่ชาวไทยในไคโรได้ร่วมใจกันจัดขึ้น

หากจะเปรียบเหมือนการสร้างหนัง ท่านทูตก็เป็นผู้อำนวยการสร้างหลักที่คอยวางพล็อตเนื้อเรื่อง วางตัวแสดง ดูมุมกล้อง มุมแสง และให้คำแนะนำ โดยมีข้าราชการสถานทูตร่วมกันเป็นผู้กำกับงานในส่วนต่าง ๆ อาทิ สถานที่ ทีมถ่ายทำ ทีมวัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ อาหาร ฯลฯ จนเป็นผลให้กิจกรรม **"ปั่นเพื่อพ่อ – Bike for Dad"** ที่กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ ที่จัดขึ้นที่ **"มหาปิรามิดแห่งเมืองกีซ่า"** ทั้งในวันที่ ๕ ธันวาคมและวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอย่างงดงามและสมพระเกียรติ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด ๑๐๑ คน และทีมน้อง ๆ ผู้ช่วยงานอีกกว่า ๔๐ ชีวิต ต่างร่วมแรงร่วมใจทำกิจกรรมด้วยรอยยิ้ม เอื้ออาทร และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ เพราะทุกคนต่างตระหนักรู้ในใจว่า พวกเราทุกคนทำกิจกรรมครั้งนี้เพื่ออะไร ดังนั้น ไม่ว่าจะมีอุปสรรคหรือปัญหาใด ๆ พวกเราก็สามารถผ่านพ้นไปได้ด้วยความรู้รักสามัคคี ปรองดองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะ **"เราทำได้ เพื่อพ่อหลวงของพวกเรา"**

"ขอจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน"

ประมวลภาพกิจกรรม
Bike for Dad
(ทั้งในและต่างประเทศ)

Dad
ปั่นเพื่อพ่อ
BIKE FOR DAD

12

自由廣場
Dad
BIKE FOR DAD

自由廣場

Thailand
START
FINISH

Dad
ปั่นเพื่อพ่อ
BIKE FOR DAD

ปั่นเพื่อพ่อ

แปดสิบแปด พรรษา ราชาชาติ
เหล่าทวยราษฎร์ น้อมถวาย ดวงใจภักดิ์
พลังไทย สามัคคี ที่แน่นหนัก
ร่วมจงรัก พ่อหลวงมั่น กตัญญู

ด้วยสำนึก พระคุณพ่อ ก่อแผ่นดิน
รักของพ่อ คุ้มทุกถิ่น ให้ไทยสู้
พรของพ่อ คือมงคล ชนเชิดชู
คำสอนพ่อ นำลูกสู่ สุขมงคล

ลูกหลานไทย ขอแทนคุณ บุญพ่อหลวง
ใจทุกดวง ผนึกแกร่ง ทุกแห่งหน
'ปั่นเพื่อพ่อ' ก่อพลัง ดั่งใจชน
ประกาศก้อง ให้โลกยล ว่าคนไทย

บอกรักพ่อ ด้วยรู้รัก สามัคคี
เป็นศักดิ์ศรี ประวัติศาสตร์ ราษฎร์ 'ทำได้'
เพื่อตอบแทน องค์พ่อหลวง ดวงใจไทย
'ปั่นเพื่อพ่อ' ถวายพระพรชัย ทรงพระเจริญ

ชลทิพา วิญญูนาวรรณ

สู่บริบทใหม่ของประเทศ
ด้วยธรรมาภิบาลในระบอบประชาธิปไตย
Democratic Governance – A New Normal to Strive For

อานันท์ ปันยารชุน
สัมมนาวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย ประจำปี ๒๕๕๘
๑๗ กันยายน ๒๕๕๘

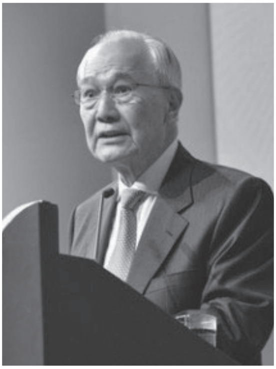

นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล
ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

ท่านผู้มีเกียรติ

"ผมขอขอบคุณ ธปท. ที่เชิญผมมากล่าวปาฐกถาในวันนี้ และผมขอถือโอกาสนี้ แสดงความชื่นชมท่านผู้ว่าประสาร ที่ได้ผสมผสานศาสตร์และศิลป์ในการทำงานในตำแหน่งที่ท้าทายนี้ได้อย่างดีเยี่ยมตลอดระยะเวลา ๕ ปีที่ผ่านมา ถึงแม้จะไม่เคยมีโอกาสร่วมงานกันโดยตรง แต่ผมก็ได้ชื่นชมท่านผู้ว่าประสารอยู่ห่าง ๆ ในการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ยืนหยัดบนหลักการ มีความเป็นวิชาการ และที่สำคัญ เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์และมุ่งมั่นในผลประโยชน์ส่วนรวมเสมอ ซึ่งสะท้อนในค่านิยม ๔ ประการที่ท่านผู้ว่าได้พยายามบ่มเพาะใน ธปท. ได้แก่ "ยืนตรง" "มองไกล" "ยื่นมือ" และ "ติดดิน"

ในขณะเดียวกัน ผมมั่นใจว่า ดร.วิรไท สันติประภพ จะสามารถสานและต่อยอดจากพื้นฐานค่านิยมที่ดีนี้ได้ ผมรู้จักและติดตามผลงานของ ดร.วิรไท มาสิบกว่าปี เป็นคนหนุ่มไฟแรง ที่มีความคล้าย ดร.ประสาร ในหลายมิติ โดยเฉพาะในการยึดถือหลักการ ความซื่อสัตย์ และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ ผมขอให้กำลังใจ ดร.วิรไท ในการสืบต่อตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยต่อไป

สำหรับปาฐกถาในวันนี้ ผมคิดว่าหัวข้อของงานสัมมนาเกี่ยวกับ New Normal เหมาะสมอย่างยิ่งกับบริบทของประเทศไทยในปัจจุบันที่กำลังเผชิญการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นในมิติเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง ซึ่งสืบเนื่องจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอก และมีผลกระทบต่อประเทศและประชาชน ด้วยเหตุนี้ เราจึงต้องตระหนักถึงและปรับตัวให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สำหรับทางด้านเศรษฐกิจนั้น มีผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านในงานสัมมนานี้ที่สามารถอธิบายความท้าทายได้อย่างลึกซึ้ง ผมจึงจะขอกล่าวถึงเพียงเล็กน้อย และจะเน้นการเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมและการเมือง ซึ่งผมเห็นว่ามีความเกี่ยวโยงโดยตรงกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจจนยากที่จะแยกออกจากกันได้

ในขณะนี้ เรากำลังอยู่ระหว่างช่วงรอยต่อที่สำคัญทางการเมือง หลายท่านคงพยายามที่จะคาดว่าเมื่อผ่านรอยต่อนี้ไปแล้ว New Normal ของประเทศไทยจะเป็นอย่างไร ผมเองก็ไม่สามารถคาดคะเนได้ดีกว่าท่าน แต่เท่าที่ผ่านมาในอดีต กระแสโลกาภิวัตน์ บริโภคนิยม ความฟุ้งเฟ้อ ความไม่ซื่อสัตย์สุจริต และการใช้จ่ายโดยไม่ประมาณตนเอง เป็นต้นเหตุของความล้มเหลวในการบริหารของทั้งภาคราชการและภาคธุรกิจ ฉะนั้น ถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องจริงจังกับการปรับบทบาทและจิตสำนึกของเราเข้าสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะหลักคิดในเรื่องความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน เพื่อช่วยให้เราสามารถ

เผชิญกับปัญหาหรือวิกฤตต่าง ๆ พร้อมกับสามารถหาคำตอบและทางออกให้กับปัญหาเหล่านี้ได้ และด้วยสาเหตุและความจำเป็นดังกล่าว ผมอยากใช้โอกาสนี้เสนอองค์ประกอบสี่ประการที่ขาดไม่ได้ในบรรทัดฐานใหม่ (New Normal) ของเส้นทางการพัฒนาประเทศไทย ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงและทรงพลัง

ประการแรก New Normal ของประเทศไทยต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและทั่วถึง ผมขอเน้นคำว่า ยั่งยืนและทั่วถึง ที่ผ่านมาเรามักจะมุ่งเป้าไปที่อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจเป็นหลัก ให้ความสำคัญแค่ตัวเลข โดยละเลยมิติด้านคุณภาพและการแบ่งสรรผลประโยชน์และรายได้ให้ทั่วถึง วิกฤตต้มยำกุ้งและวิกฤตการเงินโลกที่ผ่านมา เป็นสิ่งเตือนใจถึงอันตรายของการขยายตัวแบบสุดโต่ง ในขณะเดียวกันเราก็ได้เห็นแล้วว่า การขยายตัวแบบอัดฉีดมาตรการประชานิยมที่ไร้วินัยทางการคลังนั้น เป็นการขยายตัวที่ไม่ยั่งยืน และสร้างปัญหามากมายในภายหลัง โครงการรถคันแรกและโครงการรับจำนำข้าวเกินราคาตลาด เป็นเพียงตัวอย่างของมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจแบบชั่วครู่ชั่วขณะที่รัฐบาลหลายรัฐบาล ทั้งในบ้านเราและต่างประเทศ ได้ใช้เพื่อคะแนนนิยมระยะสั้นโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

การจะพัฒนาเศรษฐกิจให้ยั่งยืนในระยะยาว ควรมุ่งเน้นการเสริมโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้แข็งแกร่งมากกว่า ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของภาครัฐหรือราชการ การปฏิรูปรัฐวิสาหกิจ การพัฒนาแรงงาน รวมทั้งการยกระดับการศึกษาและงานวิจัย การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันต้องอาศัยแรงกระตุ้น ผ่านกลไกตลาดที่มีประสิทธิภาพ ภาครัฐมีหน้าที่ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาของภาคเอกชน ภายใต้แรงกดดันจากการแข่งขันในตลาด สิ่งที่รัฐ “ต้องทำ” คือ เป็นผู้กำกับดูแลในการป้องกัน

การผูกขาดและคุ้มครองผู้บริโภค และสิ่งที่ "ต้องไม่ทำ" คือ ประกอบกิจการที่แข่งขันกับเอกชน หรือ ออกกฎหมายกฎเกณฑ์ที่บั่นทอนกลไกตลาด อันที่จริงแล้วหลักการดังกล่าวได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ และสะท้อนอยู่ใน พ.ร.บ. การแข่งขันทางการค้าตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ แต่การบังคับใช้กฎหมายไม่เคร่งครัด ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ การแข่งขันในธุรกิจหลายประเภท โดยเฉพาะในบริการสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น การขนส่ง การสื่อสาร และพลังงาน จึงยังไม่สมบูรณ์ การเพิ่มประสิทธิภาพกิจการของรัฐเป็นมิติสำคัญในด้านนี้ซึ่งผมจะกล่าวถึงในภายหลัง

ในขณะเดียวกัน เพื่อให้การพัฒนามีความยั่งยืน ต้องมีการแบ่งสรรผลประโยชน์ของการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันจึงจะก่อให้เกิดความสมานฉันท์ในสังคมและความชอบธรรมของระบบเศรษฐกิจและการเมืองในที่สุด ความเหลื่อมล้ำเป็นบ่อเกิดหรือนำมาซึ่งความยุ่งยากของอีกหลากหลายปัญหา ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งปัญหาการเมืองที่คุกรุ่นและปะทุเป็นระยะในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา อีกทั้งยังมีงานศึกษาในระยะหลังที่ชี้ให้เห็นว่า ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจโดยตัวเองสามารถเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจได้ จึงไม่น่าแปลกใจที่ประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำกำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่งในทุกประเทศ แม้แต่ในสหรัฐฯ เอง ซึ่งเป็นผู้นำเศรษฐกิจโลก แต่ก็เป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำเกือบจะมากที่สุดในบรรดาประเทศที่พัฒนาแล้ว และความเหลื่อมล้ำนี้หากไม่มีการแก้ไขอย่างจริงจัง จะเป็นปัจจัยที่เหนี่ยวรั้งการพัฒนาของประเทศในอนาคต และในที่สุดจะกลับกลายเป็นประเด็นทางการเมืองที่รุนแรงได้

ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงต้องนำไปสู่สังคมที่เปิดและมีส่วนร่วมของคนในสังคม โดยนอกจากการกระจายรายได้อย่างเสมอภาคที่ผมกล่าวเมื่อสักครู่แล้ว เรายังต้องให้สิทธิเสรีภาพ และโอกาสที่ทัดเทียมกันแก่ทุกภาคส่วน ทุกกลุ่ม ทุกศาสนา และทุกพื้นที่ในสังคม ในการมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการ

พัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของประเทศและพร้อมที่จะตรวจสอบการทำงานของภาครัฐตลอดเวลา

สิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมกันนั้น มิได้หมายถึงเพียงการที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเลือกตั้ง แต่รวมไปถึงการให้ความสำคัญและรับฟังความเห็นหรือข้อเรียกร้องของทุก ๆ ฝ่าย ไม่ใช่เพียงแต่ฝ่ายที่ชนะการเลือกตั้ง หรือหมู่คนส่วนใหญ่ ระบบการปกครองโดยเสียงข้างมากไม่ได้หมายถึงการปกครองลักษณะผู้ชนะกินรวบ หรือ winner takes all ที่ผู้ชนะสามารถดำเนินการทุกอย่างได้ตามที่ต้องการ ดังที่นักเขียนท่านหนึ่ง (James Bovard) เคยกล่าวไว้ว่า "ประชาธิปไตยต้องมีความลึกซึ้งมากกว่าการที่หมาป่าสองตัวกับแพะตัวหนึ่งมาลงคะแนนกันว่าควรรับประทานอะไรเป็นมื้อเย็น" ถ้าจะให้ประชาธิปไตยคงอยู่ได้ในระยะยาวและเกิดความสงบสุขต้องมีขันติธรรม กล่าวคือ การยอมรับความหลากหลายในสังคม กลุ่มเสียงข้างน้อยต้องได้รับผลประโยชน์อย่างเที่ยงธรรมจากกระบวนการการเลือกตั้ง ฝ่ายที่ชนะการเลือกตั้งต้องตระหนักว่าตนเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศ และมีหน้าที่ที่จะรักษาและส่งเสริมฉันทามติที่สมดุลในสังคม ซึ่งเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง

การเป็นสังคมที่เปิดและมีส่วนร่วมนั้น ย่อมต้องดำเนินควบคู่ไปกับสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการเปิดรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ในเอเชียส่วนใหญ่รวมทั้งในประเทศไทย ความสามัคคีและการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งเป็นค่านิยมสำคัญ สิ่งที่ท้าทายเราคือว่า จะทำอย่างไรให้มีการยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ การชั่งน้ำหนักข้อดีข้อเสียของความเห็นที่ไม่ลงรอยกัน โดยถือว่าทั้งหมดนี้เป็นส่วนหนึ่งในการเติบโตหรือพัฒนาการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในกระบวนการประชาธิปไตยเราไม่ควรมองทุกเรื่องเป็นขาวและดำ ผิดหรือถูก ในความเป็นจริงหลายเรื่องไม่มีผิดไม่มีถูก มีแค่มุมมองหรือวิจารณญาณที่แตกต่าง เพื่อไปสู่การเป็นสังคมที่เปิดและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เราต้องหัดที่จะเดินหน้าไปด้วยกันบนพื้นฐานของ

ความแตกต่างโดยไม่สร้างความแตกแยก หรือก่อให้เกิดการเกลียดชัง ซึ่งอาจนำไปสู่การใช้กำลังอาวุธและความรุนแรงในด้านต่าง ๆ การจะนำไปสู่สังคมที่เปิดและมีส่วนร่วมนั้น การทำงานของสื่อนับว่ามีบทบาทสำคัญมากในการเป็นตัวกลางนำเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ให้เกิดความสมดุลและไม่บิดเบือน เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้เปิดทางให้มีการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารพร้อมกับพื้นที่สำหรับวาทกรรมสาธารณะอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน อินเตอร์เน็ตได้ยกระดับการมีส่วนร่วมในการอภิปรายและดำเนินการทางการเมือง และได้เกื้อกูลให้เกิดชุมชนออนไลน์ขึ้นมากมาย เสียงเหล่านี้อาจขัดกันเอง บางเสียงอาจมีความรู้มากกว่าเสียงอื่น บางเสียงอาจเป็นการซุบซิบนินทาหรือคาดเดา ทั้งหมดนี้คือตลาดแห่งความคิด ซึ่งก็เหมือนตลาดทั่วไปตรงที่สินค้าแต่ละอย่างมีคุณค่าไม่เท่ากัน ตราบใดที่เราทำให้คนสามารถรู้จักวิธีประเมินคุณค่าของความคิดในตลาดนี้ รู้จักคัดเอาความคิดที่ไตร่ตรองอย่างรอบคอบมีเหตุมีผลมาใช้ รู้จักปฏิเสธความคิดที่สุกเอาเผากิน ไม่เพียงแต่ประชาธิปไตยจะยั่งยืนเท่านั้น แต่จะเจริญงอกงามขึ้นอีกด้วย

องค์ประกอบประการที่สาม ของ New Normal ที่สำคัญยิ่งคือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ปกครองโดยหลักนิติธรรม ไม่ใช่คำนึงถึงแต่ตัวบทกฎหมาย แต่ต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์แห่งกฎหมายและความเป็นธรรมด้วย จริงอยู่หลักนิติธรรมต้องอาศัยกฎกติกาที่รัดกุมและมีหลักการ แต่กฎกติกาเหล่านั้นต้องบังคับใช้อย่างตรงไปตรงมากับทุก ๆ คนโดยไม่มีกรณียกเว้น ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือองค์กรในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือแม้กระทั่งตัวรัฐบาลเองก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย กระบวนการร่างและบังคับใช้กฎหมายต้องมีความโปร่งใสและเป็นธรรม กระบวนการยุติธรรม ซึ่งรวมทั้งกระบวนการตุลาการต้องมีอิสระ มีคุณภาพ ไม่ลำเอียง มีความเที่ยงธรรม และไม่ชักช้า ที่สำคัญ กฎหมายไม่ควรถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายทางการเมือง ลำดับขั้นตอนการดำเนินงานของรัฐบาลต้องคงเส้นคงวา

รัฐบาลไม่ควรดำเนินการตามอำเภอใจ จับกุมผู้คนที่คัดค้านนโยบายของตน และลิดรอนสิทธิเสรีภาพที่บุคคลเหล่านั้นพึงมีตามกฎหมาย สิทธิมนุษยชนของราษฎรทุกคนควรได้รับการปกป้องอย่างเคร่งครัดและเท่าเทียมกัน

การปกครองด้วยหลักนิติธรรมนั้นต่างจากการปกครองด้วยกฎหมาย เราต้องมี rule of law ไม่ใช่ rule by law ตรงนี้มีความละเอียดอ่อนที่สำคัญ ยกตัวอย่างการปราบปรามคอร์รัปชันในประเทศจีน ที่ผ่านมาเป็นการปราบปรามด้วยกฎหมายเป็นหลัก ซึ่งแม้ว่าจะสามารถนำผู้กระทำผิดรายใหญ่มาลงโทษได้ แต่ก็มีคำถามเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติ จึงไม่เป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน หรือในประเทศไทยเราเอง ขณะนี้เหตุการณ์สงบ แต่เป็นเพียงผิวเผิน สังคมจะอยู่ไม่ได้ในอนาคตหากความสงบนั้นเกิดจากกฎหมายที่เข้มงวด มีมาตรการทำให้คนพูดไม่ออกหรือพูดไม่ได้ เป็นการกำหนดให้มีความสงบมากกว่าการเกื้อกูลให้ความสงบเกิดขึ้นเองภายใต้ครรลองของกฎระเบียบและหลักปฏิบัติในสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้ความโปร่งใสก็ไม่เกิดขึ้น

หากพิจารณาตัวเลขวัดความสมบูรณ์ของหลักนิติธรรมของประเทศทั่วโลกโดย World Justice Project ตัวเลขล่าสุดสำหรับปี ๒๕๕๘ พบว่าสี่อันดับต้นได้แก่กลุ่มประเทศนอร์ดิกคือ เดนมาร์ก นอร์เวย์ สวีเดน และฟินแลนด์ ส่วนประเทศไทยได้คะแนนเพียง ๐.๕๒ จากคะแนนเต็ม ๑ นับเป็นลำดับที่ ๕๖ จาก ๑๐๒ ประเทศ และลำดับที่ ๑๑ จาก ๑๕ ในภูมิภาค ต่ำกว่าประเทศฟิลิปปินส์ กรีซ และกานา จะเห็นได้ว่าหนทางสู่การพัฒนาหลักนิติธรรมของเรายังอีกยาวไกล

เมื่อการบังคับใช้หลักนิติธรรมอ่อนแอ การฉ้อราษฎร์บังหลวงทุจริตคอร์รัปชันก็เฟื่องฟู ประชาธิปไตยจะผิดเพี้ยนไม่ทำงานเมื่อนักการเมือง ข้าราชการ ภาคเอกชน ตำรวจ และทหารล้วนใช้อำนาจที่ตนมีอยู่เพื่อสร้างความร่ำรวยให้กับตนเอง และเอื้อประโยชน์ส่วนตัวบนความทุกข์ยากของประชาสังคม ความเป็นอิสระและเที่ยงธรรมของภาคตุลาการเป็นฐานหลัก

อย่างหนึ่งของหลักนิติธรรม หากผู้พิพากษาใช้กฎเกณฑ์ชุดหนึ่งสำหรับผู้ที่มีอำนาจวาสนา และใช้อีกชุดหนึ่งสำหรับผู้ที่ไม่มีสิ่งเหล่านั้น ระบบการเมืองและยุติธรรมทั้งหมดก็จะตกต่ำเสื่อมเสีย และเซาะกร่อนความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลในการให้ความยุติธรรม

หลักนิติธรรมย่อมเกิดขึ้นควบคู่ไปกับความรับผิดชอบต่อสาธารณะและความโปร่งใสของสถาบันรัฐและบุคคลในสถาบันเหล่านั้น ความรับผิดชอบต่อสาธารณะและความโปร่งใสในแก่นแท้แล้วมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือ เพื่อคุ้มครองพลเมืองจากนโยบายที่หลงทาง หรือการตัดสินใจที่เอื้อประโยชน์ให้แก่คนกลุ่มน้อย รัฐบาลที่ไม่รับผิดชอบ รัฐบาลที่ไม่ต้องอธิบายอะไรต่อใคร รัฐบาลที่ดำเนินการต่าง ๆ ได้โดยไม่มีการตรวจสอบ มีแนวโน้มที่จะใช้อำนาจในทางที่ผิดและเพิกเฉยต่อประโยชน์สาธารณะ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเช่นนั้น กระบวนการตัดสินใจจะต้องโปร่งใสและเปิดต่อการตรวจสอบ ประชาชนต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทั้งหมดที่เกี่ยวกับนโยบายและโครงการสาธารณะและทันกับเหตุการณ์ การถ่วงดุลและคานอำนาจเช่นนี้เป็นหัวใจของความรับผิดชอบที่รัฐจะพึงมีต่อสังคม

การปกครองด้วยหลักนิติธรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความโปร่งใสและรับผิดชอบของภาครัฐ เป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่รัฐบาลที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน หรือ responsive government ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบประการที่สี่และสุดท้ายของ New Normal ที่ผมอยากจะพูดถึง นั่นก็คือ การปรับสมดุลในโครงสร้างเชิงอำนาจระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน

รัฐบาลที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเป็นผลลัพธ์ของการมีประชาธิปไตยที่แท้จริง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการกระจายอำนาจอย่างสมบูรณ์แบบ ระบบปกครองที่ควบรวมอำนาจทั้งหมดไว้ที่ส่วนกลางไม่สามารถที่จะรองรับความสลับซับซ้อนของสังคมที่นับวันจะทวีสูงขึ้นได้

การกระจายอำนาจการปกครองจะช่วยเปิดพื้นที่ให้กับกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายมากขึ้น อีกทั้งเป็นวิธีหนึ่งที่จะลดอิทธิพลของกลุ่มพลังทางการเมือง ทั้งนี้ ผมไม่ได้หมายถึงการกระจายอำนาจให้กับองค์กรท้องถิ่นโดยควบคุมจากส่วนกลาง แต่การกระจายอำนาจให้ถึงมือประชาชนหรือกลุ่มตัวแทนประชาชนที่แท้จริง ที่ผ่านมาเรามีการตั้งองค์กรในท้องถิ่นแต่ยังควบคุมอำนาจในการแต่งตั้งจัดการส่วนใหญ่ไว้ที่ส่วนกลาง เราจำเป็นต้องปฏิรูปองค์กรท้องถิ่นให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นไม่ใช่ความต้องการของส่วนกลาง

หัวใจของการกระจายอำนาจคือ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดสิ่งที่กระทบเขาโดยตรงมากที่สุด ในแต่ละพื้นที่ แต่ละจังหวัด แต่ละภาค ความต้องการในการแก้ปัญหาอาจจะเหมือนกัน และอาจจะต่างกัน การกำหนดนโยบายหรือแผนงานต่าง ๆ จึงควรให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่มีส่วนร่วมในการออกแผนแม่บทของตนเอง โดยรัฐเป็นเพียงผู้ให้ความรู้ให้ข้อมูล ให้การสนับสนุนงบประมาณ และสนองความต้องการอื่น ๆ ตามความจำเป็นเท่านั้น แน่นอนว่าในเรื่องนโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ นโยบายป้องกันประเทศ นโยบายต่างประเทศ หรือนโยบายเศรษฐกิจการเงินการคลังมหภาค ต้องเป็นหน้าที่ของรัฐบาล แต่ในเรื่องที่กระทบประชาชนโดยตรง เขาควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ เช่น ระบบการศึกษา ทำไมเราจึงต้องมีกระทรวงศึกษาธิการมากำหนดหลักสูตรสำหรับทุกหมู่บ้าน ทุกอำเภอ ทุกจังหวัด บทบาทของกระทรวงอาจจะเปลี่ยนจากการกำหนดเป็นการสนับสนุนข้อมูลและทักษะให้กับครูมากกว่า

ในด้านการบริหารทรัพยากรธรรมชาติ ระบบคมนาคม หรือการรักษาความปลอดภัย การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นนอกจากจะเพิ่มความคล่องตัวในการตอบสนองความต้องการของประชาชนแล้ว ยังจะเป็นการช่วยลดภาระให้กับรัฐบาลส่วนกลาง ไม่อย่างนั้นทุกครั้งที่มีปัญหาหรือเกิดความขัดแย้ง

ก็ต้องยกขบวนมาที่ทำเนียบหรือกระทรวงต่าง ๆ อย่างที่เป็นกันอยู่ทุกวันนี้ ทำไมเราจึงไม่ให้องค์กรในท้องถิ่นดูแลเรื่องเหล่านี้โดยตรง ในเมื่อเราก็ได้เห็นชัดแจ้งแล้วว่ารัฐบาลส่วนกลางนั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที ที่สำคัญ เมื่อกระบวนการการเมืองกระจายออกจากส่วนกลาง พลเมืองจะมีความตื่นตัว สนใจ และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมมากขึ้น เป็นการบ่มเพาะประชาธิปไตยให้ก้าวหน้าและอยู่ยืนยาวในสังคม

ทั้งนี้ ความสำเร็จของการกระจายอำนาจนั้นขึ้นอยู่กับการมีกระบวนการกลั่นกรองและนำเสนอข้อมูลที่รอบด้าน และเป็นที่มาของบทบาทของภาคประชาสังคมที่สำคัญยิ่ง ประชาสังคมเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับการถกเถียงกันด้วยสติปัญญาในเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสาธารณะ อีกทั้งยังเป็นกลไกที่จะช่วยให้ทัศนะส่วนรวมของพลเมืองสามารถมีส่วนกำหนดนโยบายและโน้มน้าวการตัดสินใจของรัฐบาลได้ กระบวนการพิเคราะห์นโยบายผ่านการนำข้อถกเถียงและข้อมูลเข้าสู่เวทีสาธารณะ สามารถกดดันให้รัฐบาลจำต้องนำเสนอข้อโต้แย้งหรือปรับเปลี่ยนท่าที ประชาสังคมที่ตื่นตัวจึงทำให้มีการตัดสินใจที่รอบคอบมากขึ้นในสังคมประชาธิปไตย

การมีภาคประชาสังคมที่เข้มแข็ง ย่อมต้องมีประชาชนที่มีการศึกษาความรู้ และความรู้จักนึกคิด ที่สามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลและเหตุผล ประชาธิปไตยจะมีพลังก็ต่อเมื่อผู้ลงคะแนนเสียงเข้าใจประเด็นปัญหาที่ตนเผชิญอยู่ และทางเลือกที่ตนมี รวมทั้งเข้าใจถึงหน้าที่ความรับผิดชอบที่พึงมีภายใต้ระบอบประชาธิปไตย เราจึงต้องเร่งปฏิรูประบบการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อเสริมสร้างความสามารถของประชาชนในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงที่ดีของสังคม เรื่องนี้พูดกันมากแต่ไม่ค่อยมีความคืบหน้า เราต้องตั้งหลักใหม่ ตั้งหลักให้ดี อย่าลืมนะครับว่าเด็กที่เริ่มเรียนประถม ๑ ในปีนี้ จะเกษียณอายุในปี ๒๖๑๒ ไม่มีใครในที่นี้หรือในโลกหรอกครับที่สามารถจะคาดเดาได้ว่าโลกในปีนั้นจะเป็นอย่างไร แค่ให้คาดเดา ๕ ปีข้างหน้า

ก็แทบจะจนปัญญาแล้ว แต่เรากำลังต้องสอนเด็กเหล่านั้นเพื่อให้สามารถอยู่ในโลกใบนั้น แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อนั้น หนทางเดียวที่ผมเห็นคือ การศึกษาจะต้องเปลี่ยนจากการเน้นการท่องจำ ไปสู่การรู้จักคิดอย่างสร้างสรรค์และความสามารถในการปรับตัว เริ่มต้นด้วยการให้ครูบาอาจารย์สอนน้อยลง ให้นักเรียนนักศึกษาอ่านหนังสือหลากหลายมากขึ้น มีการสนทนาระหว่างครูกับนักเรียนมากขึ้น มิใช่เน้นการหาคำตอบที่ถูกหรือผิด แต่เน้นการกระตุ้นให้เด็กกล้าคิดกล้าพูด กล้าออกความเห็น และรู้จักใช้เหตุผล

ในยุคที่ข้อมูลมหาศาลอยู่แค่ปลายนิ้วผ่านโทรศัพท์มือถือ สิ่งที่จำเป็นคือทักษะในการเลือกใช้และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเหมาะสม มากกว่าการท่องจำข้อมูลต่าง ๆ การสอนวิธีการเรียนรู้จะสำคัญกว่าการให้ความรู้ หากลูกหลานของเราจะสามารถแก้ปัญหาที่สลับซับซ้อนในอนาคต เช่น ปัญหาโลกร้อน เขาต้องอาศัยความสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก ซึ่งผมมองว่าระบบการศึกษาปัจจุบันให้ความสำคัญน้อยไป ศัตรูสำคัญของความสร้างสรรค์คือ การติเตียนความผิดพลาด ผมคิดว่าเด็กทุกคนเกิดมาด้วยทุนความสามารถในการสร้างสรรค์ที่สูงมาก แต่ระบบการเรียนการสอนที่เน้นการตอกย้ำตีตราการทำผิด ตีโจทย์ผิด ตอบข้อสอบผิด เป็นการขจัดความสร้างสรรค์ของเด็กไปเรื่อย ๆ จนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ไม่มีความกล้าเหลือเพียงพอที่จะลองสิ่งใหม่ ๆ เพราะกลัวผิดพลาด แต่ในความเป็นจริง ไม่มีความสร้างสรรค์หรือนวัตกรรมใด ๆ ในโลกนี้ที่เกิดขึ้นจากความกลัวที่จะผิด ตรงกันข้าม ความกล้าที่จะผิด การลองผิดลองถูก และความล้มเหลวครั้งแล้วครั้งเล่าต่างหากเป็นพื้นฐานของการสร้างนวัตกรรมหรือวิธีการใหม่ ๆ iPhone ที่ทุกท่านถืออยู่นั้นตอนที่วางตลาดในปี ๒๕๕๐ มีแต่คนคิดว่าจะขายไม่ออก และเป็นตัวอย่างของผลลัพธ์ที่มาจากความกล้าที่จะผิด มากกว่าความกลัวที่จะล้มเหลว

การพัฒนาของมนุษย์นั้นไม่ได้เป็นไปตามเส้นตรง เราไม่ควรมองว่าทุกคนควรจะเดินตามขั้นตอนเดียวกันเพื่อไปสู่ความสำเร็จ กระบวนการเรียนรู้ของ

เด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน การมีแผนแม่แบบเดียวหรือวิธีสอนลักษณะ one size fits all ไม่สามารถนาไปสู่การให้เด็กแต่ละคนเข้าถึงสมรรถนะสูงสุดของตนได้ ประเทศฟินแลนด์เป็นต้นแบบของระบบการศึกษาที่ประสบความสำเร็จมาก เป็นระบบที่ไม่ได้พึ่งการกำหนดหลักสูตรส่วนกลางหรือการสอบมาตรฐาน แต่ส่งเสริมการทดลองวิธีการสอนต่าง ๆ โดยให้อำนาจโรงเรียนในแต่ละท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดแนวทางการสอน ให้ความสำคัญแก่ความแตกต่างของนักเรียน ใช้การทดสอบเพื่อวิเคราะห์และส่งเสริมความถนัดของเด็กมากกว่าการจัดลำดับ การเน้นการศึกษาเพื่อตอบสนองชีวิตประจำวันสะท้อนอยู่ในตัวเลขที่ประมาณหนึ่งในสามของจำนวนนักเรียนทั้งหมดเรียนอยู่ในสายอาชีวศึกษา

หากการศึกษาสร้างเด็กให้มีทักษะในการเรียนรู้ที่ดี เขาย่อมมีทักษะในการเรียนรู้บริบทของประเทศรวมทั้งแก่นสารที่สำคัญของประเด็นต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้เขามีศักยภาพที่จะตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผล รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ของประชาชนภายใต้ระบอบประชาธิปไตยได้อย่างสมบูรณ์

ท่านผู้มีเกียรติครับ

ทั้งหมดที่ผมได้กล่าวมานั้น เป็นภาพ New Normal ของประเทศไทยที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของธรรมาภิบาลในระบอบประชาธิปไตย หรือ Democratic Governance เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงบนพื้นฐานของความชอบธรรม ซึ่งในมุมมองของผม ประเทศไทยไม่เคยมี เรามีแต่ประชาธิปไตยที่เน้นรูปแบบมากกว่าสาระ มีการเลือกตั้งแล้วก็จบ ไม่ได้มีการใส่ใจในการพัฒนาสถาบันต่าง ๆ ที่จำเป็นของประชาธิปไตย สิ่งที่เรากำลังเผชิญตอนนี้ หากมองลึกลงไปแล้วมีต้นตอมาจากการที่เราไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลงตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เป็นเพียงการตกแต่งผิวเผิน เป็นเพียงเหล้าใหม่ในขวดเก่า หรือไม่ก็เหล้าเก่าขวดเก่าแต่จุกใหม่ ที่สำคัญ เรายังไม่พยายามค้นหาเหตุที่แท้จริงของความแตกแยกในเมืองไทย หลายสิ่งหลายอย่าง

ไม่เกี่ยวกับนโยบายที่รัฐบาลในอดีตและปัจจุบันกำลังทำ ไม่ใช่เรื่องการต่อสู้ระหว่างคนที่นิยมประชาธิปไตยหรือไม่นิยมประชาธิปไตย แต่เป็นเรื่องของความยากจน ความไม่ยุติธรรมในสังคม ความเหลื่อมล้ำในสิทธิและโอกาส และความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชน และแม้แต่ระหว่างประชาชนด้วยกันเอง

ผมมักจะมองว่าคนไทยสร้างปัญหาเก่ง และก็แก้ปัญหาเก่ง เรามีกระบวนการพัฒนาแบบลองผิดลองถูกตามสถานการณ์ หรือ muddling-through แต่ไม่ค่อยมีการวางแผนกลยุทธ์ระยะยาวและปฏิบัติอย่างจริงจัง ถึงแม้ทางด้านเศรษฐกิจเราได้มีพัฒนาการมาในระดับหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกันเราได้ละเลยการพัฒนาด้านสังคมและการเมือง มาถึงบัดนี้ เราจึงตระหนักว่าสถาบันหลายอย่างของเราไม่พร้อมที่จะเผชิญความท้าทายของยุคโลกาภิวัตน์ ขณะที่โลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ทว่าสถาบันทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของเรากลับก้าวตามไม่ทัน ธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยจะเป็นฐานในการพัฒนาประเทศในทิศทางที่สมดุลกว่าที่ผ่านมา การที่เรารับฟังความเห็นที่หลากหลายจากกลุ่มประชาชนที่กว้างขวางจะทำให้รัฐบาลให้น้ำหนักกับการพัฒนาที่รอบด้านและยั่งยืนมากกว่า เราคนไทยมักใฝ่ฝันให้มีอัศวินขี่ม้าขาวเข้ามาช่วยเมื่อประเทศเราประสบปัญหา แต่ยุคแห่งการตัดสินใจแบบ “ฉันรู้ดีที่สุด” ได้หมดไปแล้ว แม้ว่ารัฐจะมีข้อมูลและอำนาจที่กว้างขวาง แต่ก็ไม่ได้รู้ดีไปทุกอย่าง โดยเฉพาะในระบบเศรษฐกิจที่ในยุคปัจจุบันความสลับซับซ้อนได้ทวีสูงขึ้นมาก

ทำไมธรรมาภิบาลคือกุญแจดอกสำคัญสำหรับการบริหารเศรษฐกิจที่ดี ผมขอยกตัวอย่างการกำกับดูแลกิจการในภาครัฐ ซึ่งในหลายปีที่ผ่านมามีพัฒนาการที่น่าเป็นห่วง เห็นได้ชัดจากความสามารถในการแข่งขันที่ถดถอยและผลการดำเนินงานที่ตกต่ำลง รัฐวิสาหกิจที่ผูกขาดยังสามารถทำกำไรได้ในขณะที่รัฐวิสาหกิจที่ต้องแข่งขันส่วนใหญ่ขาดทุน ต้นตอของปัญหาเกี่ยวเนื่อง

โดยตรงกับโครงสร้างการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจที่มีความซับซ้อน ขาดเอกภาพ และมีปัญหาเชิงโครงสร้างในหลายด้าน อาทิ การแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง ปัญหาการโกงกิน การมีเป้าหมายหลายด้านทั้งด้านสังคมและด้านธุรกิจ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องขาดความชัดเจนในการแยกแยะบทบาทที่สำคัญระหว่างฝ่ายนโยบาย ฝ่ายกำกับดูแล และผู้ทำหน้าที่คล้ายเจ้าของ รวมถึงปัญหาการแข่งขันที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างรัฐและเอกชน ซึ่งทำให้รัฐวิสาหกิจขาดแรงผลักดันในการปรับปรุงประสิทธิภาพด้านต่าง ๆ

ปัญหานี้จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร็ว เนื่องจากรัฐวิสาหกิจเป็นชิ้นส่วนที่ใหญ่และมีอิทธิพลมากต่อประสิทธิภาพของเศรษฐกิจโดยรวม การที่กิจการรัฐวิสาหกิจมักมีลักษณะเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นต้นธารของธุรกิจอื่น ๆ ในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า น้ำประปา คลื่นความถี่ ระบบขนส่ง สนามบิน หรือท่าเรือ รัฐวิสาหกิจที่ไร้ประสิทธิภาพจึงไม่เพียงจะบั่นทอนผลประกอบการของตัวเอง แต่จะเหนี่ยวรั้งธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวเนื่องทั้งหมด เพราะราคาที่แพงและคุณภาพที่ต่ำของโครงสร้างพื้นฐานย่อมไม่เอื้อให้เอกชนนำไปต่อยอดเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการแข่งขันที่ดีได้ การปฏิรูปรัฐวิสาหกิจที่กำลังดำเนินการอยู่ รวมทั้งการจัดตั้ง “บรรษัทวิสาหกิจแห่งชาติ” จึงอาจเป็นก้าวสำคัญที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ย่อมขึ้นกับความซื่อตรงและความสามารถในตัวบุคคลที่มีอำนาจบริหารบรรษัทนี้ด้วย

จะว่าไปแล้ว ประสิทธิภาพของภาครัฐวันนี้ได้กลายเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญลำดับต้น ๆ ในการกำหนดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และประสิทธิภาพดังกล่าวมักจะไปควบคู่กับความเป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้ภาครัฐที่มีประสิทธิภาพไม่จำเป็นต้องมีขนาดเล็กเสมอไป แต่แก่นของมันอยู่ที่ความสามารถในการบริหารจัดการ และตอบสนองต่อความต้องการและความเดือดร้อนของประชาชน หลักการในการพัฒนาประเทศโดยยึดถือ

บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน เป็นที่มาของชื่อหนังสือ “Development as Freedom” ของ Amartya Sen ผู้ได้รับรางวัลโนเบลด้านเศรษฐศาสตร์ และเป็นแก่นหลักของประชาธิปไตยที่แท้จริง

ท่านผู้มีเกียรติครับ

ในการเดินหน้าไปสู่ New Normal ที่ผมได้กล่าวถึงนั้น เราจำเป็นต้องมีการปฏิรูปอย่างจริงจังตั้งแต่บัดนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่พูดง่ายแต่ทำยาก กระบวนการปฏิรูปย่อมนำมาซึ่งผู้ได้ประโยชน์และผู้เสียประโยชน์ และผู้เสียประโยชน์นั้นมักจะมีการรวมตัวกันดีกว่าผู้ที่ได้ประโยชน์ การถ่วงดุลอำนาจไม่ให้ผู้เสียประโยชน์กีดขวางการเปลี่ยนแปลงอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จำเป็นต้องพึ่งกลไกการกระจายผลประโยชน์ที่ได้ระหว่างสมาชิกในสังคมอย่างสมดุล ซึ่งสิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อประเทศมีกระบวนการหรือสถาบันทางเศรษฐกิจและการเมืองแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งต้องอาศัยจังหวะท่วงทีที่เหมาะสม

ในความเป็นจริง การปฏิรูปที่สำเร็จมักเป็นการฉวยโอกาสจากสถานการณ์ที่เอื้อ โดยเฉพาะในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ บ่อยครั้งเป็นการแปลงวิกฤตเป็นโอกาส ซึ่งผมมองเสมอว่าไทยเราเองไม่ได้ใช้ประโยชน์จากวิกฤตการเงินปี ๒๕๔๐ อย่างเต็มที่ เพราะฉะนั้น มาถึงตอนนี้ อย่าไปเสียเวลาถกเถียงกันว่า ที่เรามาถึงจุดนี้ อย่างนี้ ถูกต้องไหม แม้ว่าเป็นคำถามที่สำคัญที่ควรศึกษา แต่ไม่ควรเป็นประเด็นหรืออุปสรรคที่จะทำให้เราไม่เดินหน้า หรือพยายามแก้ไขสิ่งที่ควรจะแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไป

การปฏิรูปนั้นควรมองเป็นองค์รวม ในช่วงที่ผ่านมาเราได้มุ่งการแก้ไขปัญหาทั้งปวงไปที่รัฐธรรมนูญเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่ควรจะเป็นเช่นนั้น เราเป็นประเทศที่ใช้รัฐธรรมนูญค่อนข้างเปลือง ปัจจุบันก็ถึงฉบับที่ ๑๙ แล้วในเวลา ๘๓ ปีซึ่งเท่ากับอายุผมพอดี

ในฐานะผู้ที่มีส่วนในกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นการยกร่างโดยมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของประชาชนเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ผมก็เคยมีความหวังว่ารัฐธรรมนูญฉบับนั้นจะช่วยเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นสังคมประชาธิปไตยที่เปิดกว้าง โปร่งใส และมีความรับผิดชอบ ในขณะที่การปรับกระบวนการเลือกตั้งจะช่วยลดการเมืองแบบหว่านเงินและการฉ้อราษฎร์บังหลวง แต่ผมก็ได้ตระหนักอยู่ตลอดว่า รัฐธรรมนูญไม่ใช่ยาวิเศษที่จะแก้ปัญหาทั้งปวงของสังคมได้

สังคมทุกส่วนจะต้องอ้าแขนรับอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังรัฐธรรมนูญก่อนที่มันจะสร้างความแตกต่างได้ และสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาก็เป็นประจักษ์แล้วว่าการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งเน้นการแก้ไขรัฐธรรมนูญตามลำพังนั้น ไม่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สมบูรณ์ได้หากไม่เกิดขึ้นพร้อมกับการปฏิรูปกลไกอื่น ๆ ที่เป็นเสาหลักของประชาธิปไตยที่แท้จริง โดยเฉพาะการปฏิรูปวิธีคิดของคนและการปฏิรูปการเมือง

การปฏิรูปนั้นไม่ใช่การกระทำที่เสร็จไปครั้งเดียว แต่เป็น “กระบวนการ” ที่อาจเริ่มขึ้นด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมา แต่กระบวนการนั้นต้องพัฒนาต่อไป เราต้องไม่ตกหลุมของการใช้ทางลัดต่าง ๆ นานาในการบรรลุเป้าหมายสูงสุด หรือการคิดว่าการกระทำใด ๆ ที่หากสามารถทำได้ในวันนี้ จะเป็นการแก้ปัญหาอย่างถาวร เป็นการปฏิรูปที่เสร็จสรรพ ทุกอย่างต้องปรับปรุง และปรับตัวให้รองรับกับการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีวันสิ้นสุด ประเทศที่พัฒนาแล้วเขาไม่ได้อยู่นิ่ง ต้องปฏิรูปอย่างต่อเนื่อง สังคมที่ไม่มีการปฏิรูปเป็นสังคมที่เฉื่อยชา และในกระบวนการปฏิรูปนั้น ไม่มีประโยชน์ที่จะถามว่า ข้อเสนอต่าง ๆ นั้นสามารถรับประกันได้ไหมว่าจะสำเร็จและเป็นที่ยอมรับ ไม่มีอะไรที่สามารถรับประกันได้ แต่ต้องทำด้วยเจตนาดีและความบริสุทธิ์ใจ และพร้อมที่จะแก้ไขใหม่ภายหลังตามความจำเป็น

การปฏิรูปไปสู่ประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นไม่มีสูตรตายตัว ต่างจากการสร้างบ้านที่มีแบบชัดเจน ดำเนินการได้จากต้นจนจบตามลำดับขั้นตอนทีละขั้น สามารถปรับเปลี่ยนรูปทรงได้ตามใจชอบ หรือสร้างบ้านเหมือน ๆ กันเป็นร้อย ๆ หลัง ประชาธิปไตยที่แท้จริงเปรียบเสมือนต้นไม้ที่โตขึ้นได้จากปัจจัยสนับสนุนนานัปการ ทั้งดินฟ้าอากาศ เป็นการเติบโตลักษณะต่อยอดที่ต้องรำลึกถึงอดีตที่ผ่านมา เป็นการเติบโตแบบธรรมชาติที่ไม่มีแม่พิมพ์ต้นแบบหรือผลลัพธ์ที่กำหนดได้ชัดเจน ผู้ดูแลทำได้แต่เพียงให้สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ไม่มีต้นไม้สองต้นที่เหมือนกันทุกประการ แต่ทุกต้นสามารถให้ร่มเงาได้เหมือนกันในที่สุด

เมล็ดของประชาธิปไตยจะต้องงอกเงยจากภายในแต่ละสังคมเอง จึงจะได้รับการยอมรับและดำเนินไปได้ ดังที่มหาตมะ คานธี กล่าวไว้ว่า “วิญญาณของประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ไม่สามารถยัดเยียดจากภายนอกได้ แต่เป็นสิ่งที่ต้องมาจากข้างใน” ธาตุแท้ของความเป็นประชาธิปไตยคือประชาชนต้องเป็นผู้ต้องการประชาธิปไตยเอง สังคมแต่ละแห่งจะต้องหาทางออกจากความขัดแย้ง และจัดลำดับความสำคัญของเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยคำนึงถึงระดับความพัฒนา วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของตน องค์ประกอบต่าง ๆ ของ Democratic Governance ที่ผมได้กล่าวมานั้นเป็นเสมือนเสาหลักที่จะช่วยยึดโยงให้วิวัฒนาการของระบอบประชาธิปไตยดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง

ท่านผู้มีเกียรติครับ

ในความเป็นชาติ เราได้ก้าวมาถึงจุดที่ไม่สามารถย้อนกลับไปเหมือนเดิมได้อีกแล้ว การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ พวกเราทุกคนล้วนมีส่วนได้ส่วนเสียกับอนาคตของประเทศชาติ และต้องมีส่วนช่วยให้การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นไปในหนทางใหม่ที่สร้างสรรค์ พลังทั้งหลายทั้งมวลที่หล่อหลอมสังคมเราจะต้องไม่เป็นพลังซ่อนเร้นอีกต่อไป แต่ต้องออกมา

ในที่แจ้งเพื่อร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์ว่าเราต้องการจะไปสู่จุดมุ่งหมายใด และจะไปถึงที่นั่นได้อย่างไร Democratic Governance แท้จริงแล้วเป็นกระบวนการทางความคิด หรือ mindset มากกว่ากฎระเบียบที่เป็นรูปธรรม ในการเดินบนเส้นทางสู่ New Normal ที่รุ่งเรือง นอกจากการปฏิรูปในหลาย ๆ มิติที่ต้องดำเนินการแล้ว เราต้องมีการปฏิวัติในความคิด ทัศนคติ รวมทั้งกระบวนทัศน์ของสังคมและประชาชนโดยรวมให้เปิดกว้างมากขึ้น ยอมรับกับความคิดที่หลากหลาย รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมร่วมที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสังคม ธรรมาภิบาลในระบอบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ความหลากหลายของเรารวมพลังและสามารถสะท้อนออกมาได้อย่างสร้างสรรค์ มันจึงเป็นทางตรงที่สุดที่จะให้การพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทยเชื่อมประสานเป็นหนึ่งเดียวไปสู่ "ความยั่งยืนที่แท้จริง"

ขอบคุณครับ

ประเทศไทยในเวที G77: บทบาทใหม่ที่ท้าทาย

ชลธี จันทร์รัชชกูล

เมื่อเอ่ยถึงกลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีชื่อว่า **“กลุ่ม ๗๗”** หรือ **“G 77”** เชื่อเลยว่าหลายท่านคงจะไม่คุ้นหูและกำลังทำหน้างง ๆ กันอยู่พอสมควร บางท่านอาจเคยได้ยินชื่อ G8 และ G20 มาบ้าง เพราะเป็นการรวมตัวของกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วหรือมีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าหลายประเทศในโลก แต่ในช่วง ๒-๓ เดือนที่ผ่านมา เชื่อว่า ท่านผู้อ่านบางส่วนคงจะได้ยินชื่อของ G77 บ่อยครั้งขึ้น เนื่องจากประเทศไทยได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานของกลุ่มในวาระปี ๒๕๕๙ หรือ ค.ศ. ๒๐๑๖ บทความนี้จึงขอนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่ม ๗๗ และที่มาที่ไป รวมถึงความสำคัญของการที่ไทยจะดำรงตำแหน่งประธานของกลุ่ม ๗๗

G77 คืออะไร มีความสำคัญอย่างไร

G77 ย่อมาจาก Group of 77 ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๐๗ โดยประเทศกำลังพัฒนา ๗๗ ประเทศ ที่ได้ร่วมลงนามใน **“Joint Declaration of the Seventy-Seven Developing Countries”** ซึ่งแปลเป็นไทยได้ว่า **“ปฏิญญาร่วมของประเทศกำลังพัฒนา ๗๗ ประเทศ”** ในช่วงของการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD) ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ปัจจุบันสมาชิกของกลุ่ม ๗๗ ได้เพิ่มขึ้นเป็น ๑๓๔ ประเทศแล้ว ซึ่งมากขึ้นเกือบ

๒ เท่า ของจำนวนประเทศสมาชิกเมื่อเริ่มก่อตั้ง แต่กลุ่มนี้ก็ยังคงชื่อเดิมไว้เนื่องจากความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของการก่อตั้งกลุ่มนั่นเอง

กลุ่ม ๗๗ เป็นองค์กรระหว่างรัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนาที่ใหญ่ที่สุดในสหประชาชาติ เพราะมีสมาชิกมากถึง ๑๓๔ ประเทศ กลุ่มนี้จึงมีบทบาทและความสำคัญมากในเวทีระหว่างประเทศเพราะจะมีลักษณะเป็นกลุ่มเจรจา หรือ Negotiating Bloc ของประเทศกำลังพัฒนาที่ใหญ่ที่สุด ก่อตั้งมายาวนานที่สุดและนับว่ามีอำนาจต่อรองสูงมากในสหประชาชาติ ด้วยเหตุนี้ เป้าประสงค์ของไทยในการเข้าร่วมกลุ่ม ๗๗ ก็เพื่อหาแนวร่วมจากประเทศกำลังพัฒนาในประเด็นต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการเจรจาต่อรองกับประเทศพัฒนาแล้ว ที่ผ่านมา กลุ่ม ๗๗ มีบทบาทในการช่วยให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถแสดงออกและส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการพัฒนาร่วมกัน รวมถึงเพิ่มอำนาจการเจรจาต่อรองในประเด็นเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่สำคัญภายใต้ระบบของสหประชาชาติ นอกจากนี้ ยังช่วยส่งเสริมความร่วมมือใต้-ใต้ (South-South Cooperation) ด้วย ซึ่งความร่วมมือแบบใต้-ใต้ นี้ก็หมายถึง ความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งมักเป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ

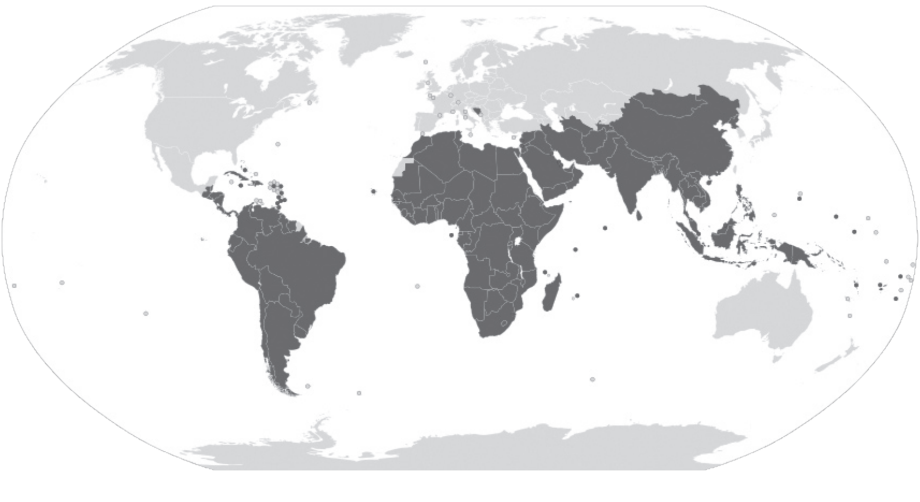

ที่ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาน้อยกว่าให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อความช่วยเหลือที่เคยได้รับจากประเทศพัฒนาแล้วทั้งหลายลดลงและมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ ประเทศกำลังพัฒนาจึงต้องพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ในการประชุมระดับรัฐมนตรีของกลุ่ม ๗๗ ครั้งแรกที่ประเทศแอลจีเรีย เมื่อเดือนตุลาคม ปี ๒๕๑๐ ได้มีการรับรอง **“กฎบัตรแอลเจียร์”** ที่ได้ระบุถึงโครงสร้างองค์การถาวร และค่อย ๆ พัฒนาจนเกิดเป็นการสร้าง Chapter ของกลุ่ม ๗๗ ที่มีสำนักงานเพื่อการประสานงานในเมืองต่าง ๆ รวม ๗ แห่ง ได้แก่ ๑) สำนักงานใหญ่หรือสำนักเลขาธิการของกลุ่ม ๗๗ ที่นครนิวยอร์ก ๒) นครเจนีวา (UNCTAD) ๓) กรุงไนโรบี (UNEP) ๔) กรุงปารีส (UNESCO) ๕) กรุงโรม (FAO/ IFAD) ๖) กรุงเวียนนา (UNIDO) และ ๗) กลุ่ม ๒๔ (G-25) ในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. (IMF และธนาคารโลก) ทั้งนี้ ประธานกลุ่มฯ ของแต่ละ Chapter จะหมุนเวียนไปตามภูมิภาค (เอเชีย-แปซิฟิก ลาตินอเมริกาและแคริบเบียน แอฟริกา) และจะมีวาระหนึ่งปีในทุก Chapter โดยแอฟริกาใต้ทำหน้าที่เป็นประธานของกลุ่ม ๗๗ ณ นครนิวยอร์ก ในปี ๒๕๕๘

ปี ๒๕๕๗ นับเป็นปีที่มีความสำคัญสำหรับกลุ่ม ๗๗ เนื่องจากเป็นวาระครบรอบ ๕๐ ปีการก่อตั้งกลุ่มฯ โดยโบลิเวียในฐานประธานกลุ่ม

๗๗ ณ นครนิวยอร์ก ได้จัดการประชุมระดับผู้นำประเทศสมาชิกกลุ่ม ๗๗ เพื่อเฉลิมฉลองโอกาสดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๔ - ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ ณ Santa Cruz ประเทศโบลิเวีย ภายใต้หัวข้อ **“For a New World Order for Living Well”** โดยที่ประชุมฯ ได้รับรองปฏิญญาผู้นำ (Declaration) ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการเน้นย้ำถึงความสำเร็จที่สำคัญของกลุ่มฯ ในการปกป้องและส่งเสริมผลประโยชน์ของประเทศกำลังพัฒนาในรอบ ๕๐ ปีที่ผ่านมา ตลอดจนยืนยันเจตนารมณ์และความพยายามของประเทศสมาชิกกลุ่ม ๗๗ ในการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระหว่างประเทศสมาชิกในเวทีระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมให้เกิดระเบียบระหว่างประเทศที่เท่าเทียมในเวทีเศรษฐกิจโลก ซึ่งจะทำให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถบรรลุเป้าหมายการเจริญเติบโตที่ยั่งยืน การจ้างงาน ความเท่าเทียมกันในสังคม การให้บริการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน และการปกป้องสิ่งแวดล้อม

ไทยกับตำแหน่งประธาน G 77

การดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม ๗๗ ของไทยในครั้งนี้ก็มีที่มาจากแนวปฏิบัติของกลุ่ม ๗๗ ที่ว่า ตำแหน่งประธานกลุ่มจะหมุนเวียนกันไประหว่าง ๓ ภูมิภาค คือ ๑) เอเชีย-แปซิฟิก ๒) ลาตินอเมริกาและแคริบเบียน และ ๓) แอฟริกา โดยปี ๒๕๕๘ เป็นวาระของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และก็เป็น

แนวปฏิบัติอีกเช่นกันที่ในกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิกเองจะให้ประเทศที่สนใจจะเสนอตัวเป็นประธานแจ้งความจำนงต่อประธานกลุ่มของปีนั้น ๆ อย่างเป็นทางการ จากนั้น สมาชิกกลุ่มก็จะพิจารณาคัดเลือกประเทศที่เหมาะสมแล้วเสนอให้ที่ประชุมระดับรัฐมนตรีของกลุ่ม ๗๗ พิจารณาให้ความเห็นชอบ

เมื่อช่วงเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๘ รัฐบาลไทยได้เห็นชอบให้ไทยเสนอตัวเป็นประธานกลุ่ม ๗๗ และต่อมาคณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ก็ได้มีหนังสือแจ้งความประสงค์ของไทยไปยังบังกลาเทศในฐานะประธานกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิก วาระปี ๒๕๕๘

ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๘ ที่ประชุมกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิกก็มีฉันทามติเห็นชอบให้เสนอชื่อประเทศไทยเป็นผู้แทนของกลุ่มในการดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม ๗๗ ณ นครนิวยอร์ก จากนั้น ที่ประชุมระดับรัฐมนตรีของกลุ่ม ๗๗ เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๘ ก็มีฉันทามติเห็นชอบและรับรองให้ไทยดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม ๗๗ ที่นครนิวยอร์ก วาระปี ๒๕๕๙ สืบต่อจากแอฟริกาใต้ โดยสมาชิกกลุ่มฯ ได้แสดงความยินดีและให้การตอบรับต่อบทบาทการเป็นประธานกลุ่มฯ ของไทยในเชิงบวก ซึ่งการที่ไทยได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม ๗๗ ณ นครนิวยอร์ก เป็นครั้งแรก ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นต่อประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศที่มีอยู่ไม่น้อย

ไทยกับบทบาทที่ท้าทาย

แม้ว่ากลุ่ม ๗๗ จะเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนามากกว่า ๑๓๐ ประเทศ แต่ประเทศสมาชิกของกลุ่มก็มีความแตกต่างของระดับการพัฒนาและความหลากหลายทางอุดมการณ์ ซึ่งทำให้ผลประโยชน์และความต้องการของแต่ละประเทศไม่ได้เหมือนกันหรือสอดคล้องกันไปเสียทุกเรื่อง ดังนั้น แน่นอนว่า ตำแหน่งประธานของกลุ่มประเทศที่มีความหลากหลายเช่นนี้มาพร้อมกับภาระหน้าที่และความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ของประธาน ซึ่งประเทศไทยต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนของกลุ่มเพื่อประสานท่าทีและประโยชน์ให้เกิดความสมดุลมากที่สุด

ภารกิจหลัก ๆ ในการดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม ๗๗ วาระปี ๒๕๕๙ ก็คือ ไทยจะต้องประสานท่าทีของสมาชิกกลุ่ม ๗๗ และผลักดันท่าทีของกลุ่มในเวทีสหประชาชาติโดยเน้นการสร้างความร่วมมือที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่าย รวมทั้งการประสานประโยชน์ระหว่างประเทศกำลังพัฒนากับประเทศพัฒนาแล้วเพื่อเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาระดับโลกต่อไป ซึ่งก็ไม่ใช่งานที่ง่ายเลย

นอกจากนี้ ในฐานะประธานกลุ่ม ไทยก็จะต้องทำหน้าที่อย่างแข็งขันในการประชุมที่สำคัญของกลุ่ม ๗๗ ได้แก่ การประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสและระดับรัฐมนตรีของกลุ่ม ๗๗ ในช่วงการประชุมสมัชชาสหประชาชาติซึ่งเป็นการประชุมที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงเดือนกันยายน ณ สำนักงานใหญ่

องค์การสหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการประชุมทั้งสองระดับนี้จะเป็นเวทีที่ประเทศสมาชิกของกลุ่มทั้งหมดจะมาร่วมหารือและแลกเปลี่ยนความเห็นกันในประเด็นระหว่างประเทศต่าง ๆ และตกลงกันว่ากลุ่ม ๗๗ จะมีท่าทีต่อประเด็นเหล่านั้นอย่างไร และจะผลักดันเรื่องอะไรในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติเพื่อให้เสียงของประเทศกำลังพัฒนาได้สะท้อนไปยังนานาประเทศ โดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้ว

กลุ่ม ๗๗ ยังมีการจัดประชุมระดับผู้นำที่เรียกว่า การประชุม South Summit ซึ่งเป็นการประชุมระดับผู้นำของประเทศสมาชิกกลุ่ม ๗๗ ที่ผ่านมามีการจัดประชุม South Summit มาแล้ว ๒ ครั้ง ครั้งแรก คิวบาเป็นเจ้าภาพจัดขึ้นที่กรุงฮาวานา เมื่อปี ๒๕๔๓ จากนั้น ๕ ปีต่อมา กาตาร์ก็เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม South Summit ครั้งที่ ๒ ณ กรุงโดฮา เมื่อปี ๒๕๔๘ โดยการประชุมครั้งที่ ๒ นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนความคืบหน้าและติดตามปัญหา/ อุปสรรคของความร่วมมือของกลุ่ม ๗๗ นับตั้งแต่การประชุม South Summit ครั้งที่ ๑ และรับรองแผนงานความร่วมมือของกลุ่ม ๗๗ เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals - MDGs) โดยที่ประชุมได้ยอมรับปฏิญญาโดฮา (Doha Declaration) ซึ่งยืนยันเจตนารมณ์สนับสนุน (๑) ความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา และ (๒) ความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนากับประเทศพัฒนาแล้ว โดยได้จัดทำแผนปฏิบัติการโดฮา (Doha Plan of Action) เพื่อผลักดันความร่วมมือใต้-ใต้ อย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการพิจารณาให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือตามเงื่อนไขความพร้อมและความต้องการของประเทศผู้รับ และการพัฒนาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

นอกเหนือจากการเป็นประธานกลุ่ม ๗๗ ที่นครนิวยอร์ก ประเทศไทยยังเคยทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม ๗๗ ใน Chapter อื่น ๆ มาแล้วด้วย โดยในปี ๒๕๕๒ เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวร ณ นครเจนีวา ได้รับเลือกให้เป็นประธาน

กลุ่ม ๗๗ ที่นครเจนีวา ซึ่งเป็น Chapter ที่ให้ความสนใจกับประเด็นด้านการค้า และเมื่อปี ๒๕๕๗ เอกอัครราชทูต ณ กรุงไนโรบี ก็ได้รับความไว้วางใจให้เป็นประธานกลุ่ม ๗๗ ที่กรุงไนโรบี ซึ่งกลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะความร่วมมือภายใต้กรอบโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme – UNEP) ซึ่งการทำหน้าที่ดังกล่าวก็ส่งผลให้บทบาทของไทยเป็นที่ประจักษ์ในสายตาของสมาชิกกลุ่ม ๗๗ รวมถึงประเทศพัฒนาแล้วอื่น ๆ ด้วย

ขอบคุณกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ที่สนับสนุนข้อมูลในการจัดทำบทความเรื่องนี้

“๔ ทศวรรษอาเซียน-นิวซีแลนด์ จากคู่เจรจาสู่หุ้นส่วนยุทธศาสตร์”

อุรวดี ศรีภิรมย์
ผู้อำนวยการกองสังคมและวัฒนธรรม กรมอาเซียน

เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เข้าร่วมการประชุมสุดยอดฉลองครบรอบ ๔๐ ปีอาเซียน-นิวซีแลนด์ (ASEAN-New Zealand 40th Anniversary Commemorative Summit) ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์

ตามปกติอาเซียนไม่มีการหารือระดับผู้นำกับนิวซีแลนด์ แต่ปีนี้เป็นปีครบรอบ ๔๐ ปีของความสัมพันธ์แบบคู่เจรจาระหว่างทั้งสองฝ่าย ผู้นำอาเซียนและนิวซีแลนด์จึงเห็นพ้องว่าควรที่จะได้พบกันในโอกาสพิเศษนี้

ย้อนกลับไปเมื่อปี ๒๕๑๘ นิวซีแลนด์ ประเทศเล็ก ๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิก เกือบ ๑๐,๐๐๐ กิโลเมตรจากไทย ได้ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นประเทศคู่เจรจา (Dialogue Partner) กับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน ซึ่งในขณะนั้นเพิ่งเริ่มตั้งมาเพียง ๘ ปี มีสมาชิกเพียง ๕ ประเทศ (อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย) ยังไม่มีสถานะทางกฎหมายระหว่างประเทศ ยังไม่มีเขตการค้าเสรี อีกทั้งเหตุการณ์ในภูมิภาคในช่วงนั้นยังไร้เสถียรภาพและอยู่ในสภาวะสงคราม ยังไม่มีใครคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดประชาคมอาเซียนที่มีสมาชิก ๑๐ ประเทศ

การตัดสินใจของนิวซีแลนด์ในครั้งนั้นนับว่ามีวิสัยทัศน์อย่างยิ่ง นิวซีแลนด์เป็นประเทศที่สองที่เข้ามาเป็นคู่เจรจากับอาเซียน มีความร่วมมือที่ดีต่อกันมายาวนานถึง ๔๐ ปี แม้ความสัมพันธ์ในระยะแรกจะเป็นแบบการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา โดยนิวซีแลนด์เป็นผู้ให้และสมาชิกอาเซียนเป็นผู้รับ แต่ต่อมาได้วิวัฒนาการมาเป็นความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนที่ทั้งสองฝ่ายต่างได้รับประโยชน์ร่วมกัน

อาเซียนมีความสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจของนิวซีแลนด์ โดยเป็นถึงคู่ค้าอันดับ ๓ มูลค่าการค้าระหว่างกันในปี ๒๕๕๗ ประมาณ ๑๐,๗๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๑๘ ซึ่งมีมูลค่าเพียง ๑๓๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ อาเซียนเป็นประตูสู่ภูมิภาคเอเชีย และเป็นกลไกในการส่งเสริมความมั่นคงและเสถียรภาพของทะเลจีนใต้ อันเป็นเส้นทางการค้าการเดินเรือสำคัญของนิวซีแลนด์ด้วย สำหรับอาเซียนนั้น นิวซีแลนด์มีบทบาทที่สร้างสรรค์ในการให้ความช่วยเหลือเพื่อลดช่องว่างทางการพัฒนา และส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกรรมและทรัพยากรมนุษย์มาโดยตลอด อีกทั้งให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ ด้วยเหตุผลข้างต้น อาเซียนจึงตัดสินใจยกระดับสถานะความสัมพันธ์กับนิวซีแลนด์เป็นหุ้นส่วนที่ครอบคลุมทุกด้าน

การประชุมสุดยอดอาเซียน-นิวซีแลนด์ ครั้งนี้ เป็นการประชุมครั้งประวัติศาสตร์ ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) (นิวซีแลนด์เป็นคู่เจรจาลำดับที่ ๖ ที่ได้รับสถานะนี้ นอกเหนือจากจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย และออสเตรเลีย) นายกรัฐมนตรีกับผู้นำที่เข้าร่วมได้รับรองแถลงการณ์ร่วมของผู้นำอาเซียนและนายกรัฐมนตรีนิวซีแลนด์ในโอกาสดังกล่าว และรับทราบแผนปฏิบัติการอาเซียน-นิวซีแลนด์ใน ๕ ปีข้างหน้า (๒๕๕๙-๒๕๖๓) ท่านนายกรัฐมนตรีได้เสนอให้ขับเคลื่อนหุ้นส่วนยุทธศาสตร์นี้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในสาขาเกษตรกรรม ฝ่ายนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนขีดความสามารถของอาเซียนในธุรกิจภาคเกษตร แต่ไทยก็ย้ำความสำคัญที่จะต้องไม่ละทิ้งภาคเกษตร และต้องช่วยให้เกษตรกรรุ่นใหม่สามารถปรับตัวต่อสิ่งท้าทายทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ ขจัดอุปสรรคทางการค้าสินค้าเกษตร และดูแลเกษตรรายย่อยที่มีรายได้น้อย นอกจากนี้ เสนอให้เพิ่มความร่วมมือกันในด้านการท่องเที่ยว การบริการ และพลังงานที่ยั่งยืน นอกจากนี้ไทยเห็นว่า อาเซียนกับนิวซีแลนด์ควรร่วมมือกันในประเด็นระหว่างประเทศ อาทิ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ภัยพิบัติ สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรียังย้ำความสำคัญของการให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง จึงควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนระหว่างเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นรากฐานของความสัมพันธ์ในระยะยาว และอาเซียนกับนิวซีแลนด์จะได้เติบโตแข็งแกร่งไปพร้อมกัน

ประเด็นที่ไทยเสนอสอดคล้องกับที่นายกรัฐมนตรีจอห์น คีย์ แห่งนิวซีแลนด์ ได้แจ้งต่อผู้นำอาเซียน ที่จะขยายความร่วมมือบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ความมั่งคั่งบนพื้นฐานของธุรกิจการเกษตร และยุทธศาสตร์ประชาชน โดยผ่านทุนการศึกษาและอบรม โดยประกาศจะลงทุนมูลค่ากว่า

๒๐๐ ล้านดอลลาร์นิวซีแลนด์ในภูมิภาคอาเซียนภายในเวลา ๓ ปี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนผ่านทุนการศึกษาและทุนฝึกอบรมภาษาอังกฤษและอบรมวิชาชีพต่าง ๆ รวมทั้งยังประกาศทุนการศึกษาของนายกรัฐมนตรีนิวซีแลนด์ อีกทั้งให้ความช่วยเหลือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการค้าและการเกษตร การตอบโต้ภัยพิบัติ การลดช่องว่างในการพัฒนา ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อข้อเสนอของนายกรัฐมนตรีหลายประการ

การต่างประเทศ
ของประชาชน
ประชาคมอาเซียน
ของทุกคน
“People’s Foreign Affairs & People-Centered ASEAN”

กรองทอง สุขอร่าม
กรองประชาสัมพันธ์การทูตสาธารณะ กรมสารนิเทศ

เมื่อเอ่ยถึง **“การต่างประเทศ”** คนส่วนใหญ่มักจะจินตนาการถึงภาพการจัดประชุมหารือระหว่างประเทศ ในระดับผู้นำหรือรัฐมนตรี รวมทั้งการส่งทูตหรือคณะผู้แทนระดับสูงไปเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศต่าง ๆ ประชาชนส่วนมากจึงมองว่าการต่างประเทศเป็นเรื่องที่ไกลตัว และต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยเฉพาะความรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แนวปฏิบัติทางการทูต และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ แต่แท้ที่จริง ประชาชนคนธรรมดาล้วนสามารถสวมบทบาทนักการทูตได้ทั้งนั้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้การติดต่อ

สื่อสารสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็วและปราศจากข้อจำกัดด้านพรมแดนและระยะทางที่ห่างไกล ดังนั้น เราทุกคนจึงสามารถมีบทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและภาพลักษณ์อันดีงามของประเทศไทยไปสู่สายตานานาชาติได้หลากหลายช่องทาง ยกตัวอย่างเช่น แม่ค้าขายผัดไทยในย่านถนนข้าวสารก็สามารถมีบทบาทเป็น **“นักการทูต”** ด้านอาหารไทย คนขับรถตุ๊กตุ๊กที่ให้บริการนักท่องเที่ยวต่างชาติก็เปรียบได้กับ **“นักการทูต”** ที่มีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้ชาวต่างชาติรู้จักรถตุ๊กตุ๊กที่มีเอกลักษณ์แบบไทย ๆ และช่วยทำให้นักท่องเที่ยวจดจำเอกลักษณ์นี้ รวมถึงการบริการที่น่าประทับใจจนทำให้อยากกลับมาเยือนประเทศไทยอีก ตัวอย่างเหล่านี้และอื่น ๆ อีกมากมายแสดงให้เห็นว่า ในโลกปัจจุบัน ประชาชนคนธรรมดาทั่วไป

ก็สามารถเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินภารกิจด้านการต่างประเทศได้ **"การต่างประเทศของประชาชน"** หรือ People's Foreign Affairs เป็นสิ่งที่มีอยู่และเกิดขึ้นมานานแล้ว และสามารถมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นได้ในโลกปัจจุบัน เพราะประชาชนไทยมีโอกาสและช่องทางในการติดต่อสัมพันธ์กับชาวต่างประเทศทั้งโดยตรงและโดยอ้อมมากขึ้นนั่นเอง

แนวคิด **“การต่างประเทศของประชาชน”** (People’s Foreign Affairs) ยังสามารถขยายวงกว้างครอบคลุมไปถึงความพยายามในการขับเคลื่อนอาเซียนให้เป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People-centered ASEAN) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างช่องทางการหารือระหว่างสำนักเลขาธิการอาเซียนกับภาคประชาสังคม เช่น NGO (Non governmental Organisation)

ต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินงานของอาเซียนทั้งสิ้น รวมถึงนักวิชาการ นักเรียน นักศึกษา ผู้ประกอบการ ในหลากหลายแขนง ทั้งนี้ บทบาทของภาคประชาสังคมในกรอบ ASEAN เริ่มปรากฏชัดเจนในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี ๒๕๔๐ ด้วยการจัดการประชุม **"สมัชชาประชาชนอาเซียน"** (ASEAN People's Assembly หรือ APA) ซึ่งจัดขึ้นทั้งหมด ๖ ครั้ง จนถึงปี ๒๕๕๐ ก่อนจะถูกแทนที่ด้วย **"การประชุมประชาสังคมอาเซียน/เวทีประชาชนอาเซียน"** (ASEAN Civil Society Conference : ACSC หรือ ASEAN Peoples Forum : APF) ซึ่งการประชุมนี้จะไม่มีองค์กรกลางถาวรเป็นเจ้าภาพ เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มภาคประชาสังคมเข้าร่วมได้อย่างอิสระและสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสารกันได้อย่างหลากหลาย ผลการประชุมทุกครั้งจะออกมาในรูปแบบของข้อเสนอแนะ (Recommendations) และ **"ถ้อยแถลงภาคประชาสังคมอาเซียน"** (Civil Society Organization Statement : CSO statement) เพื่อเสนอต่อผู้นำอาเซียน

ล่าสุด ในการประชุม ACSC/APF 2015 เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๘ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ได้มีการจัดกิจกรรม **"เดินอาเซียน"** หรือ **"ASEAN Walk"** เนื่องจากการประชุมภาคประชาสังคมอาเซียนปีนี้ไม่มีการออกถ้อยแถลงร่วมกันในการประชุมหลัก แต่เปลี่ยนเป็นการติดตามข้อเรียกร้องจากภาคประชาชนในรอบหลายปีที่ผ่านมาแทน รวมทั้งติดตามกรอบวิสัยทัศน์ปี ๒๕๖๓ ของอาเซียนที่จะเริ่มนำมาดำเนินการหลังปี ๒๕๕๘ โดยในช่วงที่มีกิจกรรม **"ASEAN Walk"** ภาคประชาสังคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างชูป้ายผ้าและตะโกนคำขวัญที่กลุ่มของพวกเขาต้องการรณรงค์เพื่อส่งเสียงให้ก้องกังวานไปยังทุกมุมของประชาคมอาเซียน

นอกจากนี้ ในโอกาสที่อาเซียนจะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ อาเซียนได้ร่วมกันจัดกิจกรรม

"รางวัลประชาชนอาเซียน" (ASEAN Peoples' Award) ภายใต้หัวข้อหลัก "ร่วมกันสร้างประชาคมอาเซียนที่มีพลวัตและเข้มแข็ง" (Building a Vibrant and Resilient ASEAN Community) โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศเสนอชื่อบุคคลหรือองค์กรจำนวน ๑ คน/องค์กร ที่มีผลงานยอดเยี่ยมและเป็นที่ประจักษ์อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องในการสนับสนุนการเสริมสร้างประชาคมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางในสาขาต่าง ๆ อาทิ การลดช่องว่างด้านการพัฒนา การส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การศึกษา การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การเสริมสร้างความเชื่อมโยง (connectivity) เป็นต้น เพื่อเข้ารับรางวัลประชาชนอาเซียน ทั้งนี้จะมีพิธีมอบรางวัลให้แก่บุคคล/องค์กรที่ได้รับการคัดเลือกในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๒๗ ที่จะจัดขึ้น ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ระหว่างวันที่ ๒๑-๒๒ พฤศจิกายน ศกนี้

จะเห็นได้ว่า อาเซียนมีเจตนารมณ์อันแน่วแน่ในการขับเคลื่อนอาเซียนให้เป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เริ่มจากการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์กับภาคประชาสังคม ยิ่งไปกว่านั้นการประชุมหารือกับภาคประชาสังคม ล้วนเป็นช่องทางที่ช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของอาเซียน การสร้างความตระหนักรู้และความรู้สึกร่วม (a common public awareness) รวมถึงการเป็นเจ้าของร่วมกัน (a common sense of ownership) ของประชาชน โดยสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาชน เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการสร้างประชาคมอาเซียนให้เป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

การต่างประเทศ รวมทั้งในบริบทของอาเซียนจึงไม่ใช่เรื่องไกลตัว ประชาชนทุกคนสามารถมีบทบาท เป้าหมาย และแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ปั้นแต่งอนาคตประเทศไทยและอาเซียนในประชาคมโลกอย่างมีนัยสำคัญ

มารู้จัก คนไทยคนแรก ที่ออกแบบธนบัตรไทย

....

ถนอมนวล สเลลานนท์

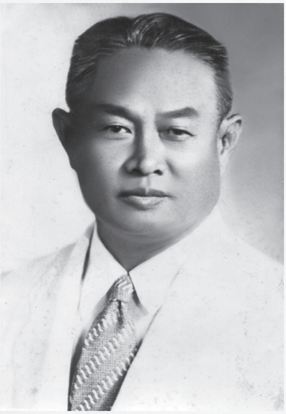

ธนบัตร เป็นเงิน (Money) ที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ใคร ๆ ก็ทราบ แต่จะมีสักกี่คนที่ทราบถึงประวัติและที่มาของธนบัตรที่เราใช้กันอยู่ทุกวันนี้

วิวัฒนาการของธนบัตรไทย

เป็นที่ทราบกันแล้วว่าเงิน (Money) มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของประชาชนในประเทศ หลังเปลี่ยนจากระบบแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ (Barter system) ความสำคัญของเงินย่อมแตกต่างกันไปตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละประเทศ เพราะเงินทำหน้าที่เป็นเครื่องวัดมูลค่า เป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ

เงินกระดาษที่ออกใช้ครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๖ (ในสมัยรัชกาลที่ ๔) นั้น เรียกว่า **“หมาย”** แต่หากเราจะเรียก **“หมาย”** นี้ว่า **“ธนบัตร”** ก็คงจะไม่ผิด เพราะ “ธนบัตร” หรือ “หมาย” เป็นบัตรของรัฐบาลที่ใช้เป็นเงินตรา สามารถชำระหนี้ได้ตามกฎหมายเช่นกัน

“หมาย” มีอยู่สามชนิด ชนิดแรก ทำด้วยกระดาษปอนด์สีขาวขนาดกว้าง ๑๐ ซม. ยาว ๑๔ ซม. มีสี่ชนิดราคา คือ สามตำลึง สี่ตำลึง หกตำลึงและสิบตำลึง ชนิดที่สองทำด้วยกระดาษปอนด์สีขาวขนาดกว้าง ๕ ซม. ยาว ๘.๗ ซม. เท่าที่พบมี ๖ ชนิดราคา คือ หนึ่งบาท สามสลึง สองสลึง หนึ่งเฟื้อง หนึ่งสลึง และหนึ่งเฟื้อง ซึ่งผู้ค้นคว้าด้านนี้สันนิษฐานว่าคงจะมีอีกสองชนิดราคา สองสลึงเฟื้อง และสามสลึงเฟื้อง เพราะราคาจะทับทวีขึ้นไปครั้งละหนึ่งเฟื้อง ส่วนหมายชนิดที่สาม เป็นหมายราคาสูง ทำด้วยกระดาษปอนด์สีขาวเช่นกัน มีขนาดกว้าง ๖.๒ ซม. ยาว ๘.๗ ซม. ชนิดราคายี่สิบบาทและแปดสิบบาท อย่างไรก็ดี ผู้ค้นคว้าด้านนี้คาดว่าอาจจะมีราคามากกว่านี้ก็ได้

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้มีธนาคารต่างประเทศสามธนาคาร ได้แก่ ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ ธนาคารชาเตอร์ และธนาคารแห่งอินโดจีน ได้ออกบัตรธนาคารเพื่อใช้แทนเงินที่อยู่ในท้องตลาด บัตรที่ออกจากธนาคารเหล่านี้เรียกตามภาษาอังกฤษว่า “แบงค์โน้ต” (Bank note) คนไทยทั่วไปเรียกกันว่า “แบงค์” จึงติดปากเรียกธนบัตรของรัฐบาลว่า “แบงค์” จนทุกวันนี้

บัตรจากธนาคารทั้งสามแห่งนี้ไม่เป็นสิ่งที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย เพราะมิได้ใช้กันแพร่หลาย แต่ใช้กันในหมู่พ่อค้าและประชาชนชั้นสูงในกรุงเทพฯ เป็นส่วนใหญ่ อาจเนื่องมาจากธนาคารทั้งสามแห่งนี้ไม่มีสาขาในต่างจังหวัด ดังนั้น เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๔๔๕ รัฐบาลได้ขอร้องให้ธนาคารทั้งสามแห่งนี้ถอนเงินคืนบัตรธนาคารของตนเสีย ด้วยเหตุผลที่รัฐบาลต้องการออกธนบัตรเพื่อใช้เอง ในที่สุดประเทศไทย

ก็มีธนบัตรออกใช้เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๔๔๕ คนไทยยังไม่ค่อยทราบกันว่าใครเป็นผู้ออกแบบธนบัตรไทยแบบแรกที่เราเรียกกันว่า "ธนบัตรแบบ ๑" แต่คาดกันว่าคงเป็นนักออกแบบของบริษัท โทมัส เดอลารู ซึ่งเป็นผู้พิมพ์ในอังกฤษ เช่นเดียวกับที่นายวิลเลียม ริดเวย์ แห่งบริษัท วอเตอร์โลว์ แอนด์ ซัน เป็นผู้ออกแบบแสตมป์ไทยดวงแรก ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ไทยไม่ได้พิมพ์ธนบัตรใช้เอง จึงไม่ได้เป็นผู้ออกแบบ แม้จะปรากฏภาพไทย ตัวเลข และอักษรไทยก็ตาม เพียงแต่ช่างได้ตัวอย่างนำไปออกแบบเพื่อแกะแม่พิมพ์เท่านั้น ดังนั้น เมื่อช่างมิได้เป็นคนไทย ลายไทยหรือจิตวิญญาณของความเป็นไทยจึงไม่ได้ปรากฏบนธนบัตรจวบจนเมื่อไทยต้องพิมพ์ธนบัตร

ใช้เอง เนื่องจากภาวะสงคราม โดยผู้ที่รับพิมพ์ส่วนใหญ่คือ กรมแผนที่ทหารบก ซึ่งปัจจุบันคือกรมแผนที่กองบัญชาการทหารสูงสุด ธนบัตรที่พิมพ์จากที่นี่ส่วนมากใช้ต้นแบบจากธนบัตรแบบ ๔ ของบริษัทโทมัส เดอลารู มาทำเป็นแม่พิมพ์ แต่ก็มีธนบัตรแบบที่เรียกว่า “ธนบัตรแบบพิเศษ” ได้แก่ ธนบัตรราคา ๑ บาท ประกาศใช้เมื่อ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ เรียกกันว่า “แบงค์กงเต็ก” ธนบัตรราคา ๑,๐๐๐ บาท ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๔๘๖ และธนบัตรราคา ๕๐ บาท ประกาศใช้เมื่อ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๘ ชาวบ้านเรียกกันว่า “ธนบัตรไว้ทุกข์” ในเวลานี้เชื่อกันว่าธนบัตรชนิดราคา ๑,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นพระปรางค์สามยอด จังหวัดลพบุรีนั้น ออกแบบโดยนายช่วง สเลลานนท์ แต่ก็ยังมีความเชื่ออีกว่าธนบัตรอีกสองชนิดราคานั้นก็ออกแบบโดยนายช่วงฯ เช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่านายช่วงฯ เป็นคนไทยคนแรกที่ออกแบบธนบัตรไทย สืบเนื่องจากการออกแบบของธนบัตรแต่ละครั้งนั้น เป็นการสั่งงานจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ถึงนายช่วงฯ โดยตรง เพราะถือเป็นความลับ เมื่อการพิมพ์ธนบัตรแล้วเสร็จ ท่านก็ทำลายต้นฉบับการออกธนบัตรนั้นเสีย เพราะเกรงจะมีผู้ไม่หวังดีนำไปทำปลอม

ประวัติชีวิต การทำงาน และผลงาน

นายช่วง สเลลานนท์ เป็นคนกรุงเทพฯโดยกำเนิด เป็นบุตรนายอั๋น และนางลิ้ สเลลานนท์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๔๔๔ ที่ตำบลตลาดน้อย อำเภอสัมพันธวงศ์ เมื่อวัยเด็กนายช่วงเริ่มการศึกษาที่โรงเรียนประถมวัดสามจีน เมื่อปี ๒๔๕๐ และเรียนอยู่จนจบชั้นประถมปีที่ ๓

เมื่อปี ๒๔๕๓ และต่อมาในปี ๒๔๕๔ ได้ย้ายไปเรียนที่โรงเรียนมัธยมวัดปทุมคงคา เรียนอยู่ ๔ ปี จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๔

จากนั้นย้ายไปเรียนที่โรงเรียนเพาะช่าง ในปี ๒๔๕๘ จบหลักสูตรของโรงเรียนเพาะช่างในปี ๒๔๖๓ ซึ่งนายช่วงฯ ได้เรียนหนักไปทางวาดเขียน พออายุได้ ๑๙ ปี ได้แสดงความสามารถพิเศษในการวาดเขียนลายไทยในงานแสดงศิลปหัตถกรรมจนได้รับรางวัลที่ ๒ หมวดศิลป จากเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการในสมัยนั้นเมื่อปี ๒๔๖๓ นอกจากความสามารถในการเขียนลายไทยแล้ว นายช่วงฯ ยังมีความสามารถหลายด้าน อาทิ ปั้น เขียนภาพในรูปสีน้ำ สีน้ำมัน สีฝุ่น ลายเส้น และที่สำคัญยังสามารถแกะสลัก ลงรัก ปิดทองอีกด้วย นายช่วงฯ เคยเล่า

เรื่องการศึกษาในสมัยท่านให้ลูก ๆ ฟังว่า การศึกษาของนักเรียนช่างในสมัยก่อนนั้น พวกเขาสามารถเรียนได้หลายสาขา หากผู้เรียนมีความสามารถไม่จำเป็นต้องเลือกเรียนในสาขาใดสาขาหนึ่งเหมือนในปัจจุบัน ซึ่งนายช่วงฯ เองได้ศึกษาเพิ่มเติมและฝึกฝนด้วยตนเอง ตัวอย่างเช่น การออกแบบและแกะสลักทองคำเป็นรูปพญานาคในรูปหัวเข็มขัด ซึ่งเป็นงานชิ้นเดียวในโลกที่สวยงามยิ่ง ปัจจุบันนี้ยังคงเก็บรักษาไว้ที่ทายาทของท่าน

เมื่อนายช่วง สเลลานนท์ อายุครบเกณฑ์ทหารเมื่อเดือนเมษายน ๒๔๖๕ โดยสังกัดกองพันที่ ๑ กรมทหารรักษาวัง และปลดประจำการเมื่อเดือนเมษายน ๒๔๖๗ จากนั้นก็เริ่มชีวิตการทำงานโดยเป็นช่างเขียนภาพโฆษณาของห้างขายยาเต็กเฮงหยู ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท โอสถสภา จำกัด ในปัจจุบัน ซึ่งสมัยนั้นได้มีการบุกเบิกการโฆษณาเป็นการใหญ่

นอกจากนั้น นายช่วงฯ ยังรับจ้างเขียนภาพโฆษณาของบริษัท ห้างร้านอื่น ๆ อีก เช่นห้างพระจันทรโอสถ บริษัทขายน้ำหอมตาบู (กลิ่นหอมต้องห้ามอันมีความหมายที่ใช้แล้วหอมติดทนนาน) ในสมัยที่บริษัทตาบูเริ่มเปิดกิจการในประเทศไทยใหม่ ๆ ทำให้ชื่อเสียงของนายช่วงฯ เป็นที่แพร่หลายยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามมีข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า ตัวอักษร ก.ไก่ ข.ไข่ ฯลฯ และภาพประกอบ

ซึ่งพิมพ์เป็นแผ่นโปสเตอร์ที่ใช้กันแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบันนี้ ก็เป็นผลงานชิ้นแรกของนายช่วงฯ ที่เขียนให้กระทรวงศึกษาธิการเพื่อเป็นต้นแบบตัวอักษรไทยที่ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

เมื่อนายช่วงฯ ได้มีโอกาสเข้ารับราชการในกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งขณะนั้นกำลังดำเนินนโยบายเผยแพร่สินค้าไทย โดยในปี ๒๔๘๑ นายช่วงฯ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ออกแบบโฆษณาสินค้าไทยต่าง ๆ ออกแบบก่อสร้างและตกแต่งร้านของกระทรวงพาณิชย์ ในงานฉลองรัฐธรรมนูญในระหว่างปี ๒๔๙๖-๒๔๙๗ ซึ่งเป็นการออกแบบด้วยลายไทยอย่างวิจิตรสวยงามยิ่ง จึงได้รับรางวัลที่ ๑ ประเภทสวยงามในทางโฆษณา ต่อมาเมื่อกระทรวงพาณิชย์ได้ขยายการโฆษณาเผยแพร่สินค้าไทยไปต่างประเทศ โดยนำสินค้าไทยไปตั้งแสดงในงาน New York World Fair ที่นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ๒๔๘๒ จึงได้ให้นายช่วงฯ เป็นผู้ออกแบบการก่อสร้างพลับพลาไทยและเขียนภาพโฆษณาอื่น ๆ ในงาน New York World Fair ดังกล่าว พลับพลาไทยที่นายช่วง สเลลานนท์ ออกแบบก่อสร้างนั้น เป็นการออกแบบไทยอย่างวิจิตรพิสดาร เพื่อไว้ใช้สำหรับแสดงศิลปและวัฒนธรรมไทย

มีการประดับตกแต่งอย่างงดงาม โดยมีคุณหลวงถวิลเศรษฐพาณิชยการเป็นผู้ควบคุม และนายช่วงฯ เป็นนายช่างผู้ออกแบบก่อสร้าง นายช่วงฯ ต้องเป็นผู้ดูแลให้การประกอบพลับพลาที่สร้างไปจากเมืองไทยโดยถอดเป็นชิ้น ๆ ไปนั้น สามารถนำไปประกอบได้อย่างถูกต้องตามแบบที่วางไว้ ซึ่งในการขนย้ายพลับพลาและเครื่องตกแต่งโดยเฉพาะรูปปั้นนั้น มีการชำรุดเสียหายหลายแห่ง แต่นายช่วงฯ ก็สามารถจัดการซ่อมแซมให้เหมือนเดิมโดยมิได้ใช้ช่างฝรั่งเลย นับว่านายช่วงฯ ได้ช่วยทางราชการไทยประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก และสามารถทำให้พลับพลาไทยเปิดได้ทันตามกำหนดเวลา

ในระหว่างที่นายช่วงฯไปแสดงผลงานและทำชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทยในด้านศิลปะลายไทย จนเป็นที่ตื่นเต้นเลื่องลือ ณ นครนิวยอร์กนั้น นายช่วงฯ ได้มีโอกาสรู้จักและสนิทสนมกับนายควง อภัยวงศ์ ซึ่งขณะนั้นเป็นอธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลขและยังได้รู้จักกับนายพิสุทธิ์ นิมมานเหมินทร์ ซึ่งจบการศึกษาจากอังกฤษและอยู่ระหว่างดูงานที่สหรัฐอเมริกา เมื่อนายช่วงฯ กลับมาถึงเมืองไทย นายควง อภัยวงศ์ ได้ชักชวนให้นายช่วงฯ ไปทำงานด้วยกันที่กรมไปรษณีย์โทรเลข นายช่วงฯ จึงได้มาร่วมงานกับนายควงฯ ตามคำชักชวน ช่วงที่สงครามอินโดจีนเกิด กระทรวงการคลังได้มอบหมายให้สำนักงานธนาคารชาติไทยในขณะนั้น ออกบัตรช่วยชาติและพันธบัตรช่วยชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้รักชาติทั้งหลายแสดงออกซึ่งความรักชาติโดยร่วมสละทรัพย์ส่วนตน และสำนักงานธนาคารชาติไทยโดยคุณเล้ง ศรีสมวงศ์ รองผู้อำนวยการสำนักในขณะนั้นได้ยืมตัวนายช่วง ฯ จากกรมไปรษณีย์โทรเลขมาช่วยออกแบบธนบัตรและบัตรช่วยชาติให้จนแล้วเสร็จและส่งคืนกรมไปรษณีย์โทรเลข งานที่ภูมิใจและน่ายกย่องที่สุดก็คือการออกแบบพันธบัตรเงินกู้เพื่อสหกรณ์ (๒๔๘๓) พันธบัตรเงินกู้เพื่อการอุตสาหกรรม (๒๔๘๓) เพราะการออกแบบครั้งนั้นเป็นครั้งแรกที่ใช้ลวดลายไทยทั้งหมด ทั้งตัวพันธบัตรและบัตรดอกเบี้ย และส่งพิมพ์ที่ญี่ปุ่น ซึ่งพันธบัตรที่กล่าวนี้ได้ถูกใช้

เป็นต้นแบบสำหรับพันธบัตรรุ่นหลัง ๆ ที่ส่งไปพิมพ์ที่บริษัท โทมัส เดอลารู และต่อมาด้วยแรงสนับสนุนของนายพิสุทธ์ นิมมานเหมินทร์ หัวหน้าส่วนการกู้ยืม ส่วนการคลัง สำนักงานธนาคารชาติไทยในขณะนั้น ทำให้นายช่วงฯ ได้เข้าร่วมทำงานที่สำนักงานธนาคารชาติไทย

ขณะนั้นหม่อมเจ้าวิวัฒนไชย ไชยยันต์ (ซึ่งต่อมาได้รับโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็น พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย) ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานธนาคารชาติไทย ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๕ โดยระยะเวลาที่นายช่วงฯ เข้าทำงานนั้นพอดีใกล้กับเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เริ่มเปิดดำเนินงาน นายช่วงจึงได้เป็นผู้ออกแบบตราพระสยามเทวาธิราช หัวหนังสือธนาคารแห่งประเทศไทยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เช็ค พันธบัตรรัฐบาล ซึ่งทุกอย่างยังคงใช้กันมาจนทุกวันนี้

ตลอดเวลาที่นายช่วง สเลลานนท์ ทำงานอยู่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยนั้น นายช่วงฯ ต้องออกแบบพันบัตรรัฐบาลไทยด้วย ซึ่งลวดลายและตัวอักษรในพันธบัตรรัฐบาลไทยที่เขียนนิ่งดงามและประณีตมาก ยากที่จะหาผู้ใดเขียนได้เสมอเหมือน สมกับที่ ธปท. ได้ตั้งตำแหน่งให้นายช่วง ฯ เป็นพิเศษว่า "ช่างวิจิตรศิลป์" นอกจากนี้ ในการพิมพ์ธนบัตรทั้งที่พิมพ์จากต่างประเทศและที่พิมพ์เองในประเทศไทยในสมัยสงคราม ธปท. ได้ให้นายช่วงฯ เป็นผู้ออกแบบทั้งสิ้น โดยเขียนลวดลายและตัวอักษรมาโดยตลอด แม้กระทั่ง "บัตรธนาคาร" ที่ ธปท. ดำริจะออกตามพระราชบัญญัติ ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ ธปท. ก็ให้นายช่วงฯ ออกแบบไว้พร้อมแล้ว หากแต่ยังมิได้ออกใช้ ต้นฉบับของบัตร ธปท. เหล่านี้จึงได้ถูกเก็บรวบรวมไว้ในพิพิธภัณฑ์ธนบัตรของธนาคารแห่งประเทศไทยทั้งหมด

ประสบการณ์ของนายช่วง สเลลานนท์ ที่ไปสร้างชื่อเสียงในต่างประเทศนั้นยังมีอีก กล่าวคือ ช่วงระหว่างวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ถึง ๓๐ เมษายน ๒๔๙๖ นั้น ประเทศไทยได้รับเชิญให้เข้าร่วมในงานแสดงสินค้านานาชาติที่กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ กระทรวงพาณิชย์ได้ยืมตัวนายช่วงฯ จาก ธปท. ไปออกแบบศาลาไทยเพื่อแสดงฝีมือในงานนี้อีก ผลที่ได้รับตามมาคือ ศาลาไทยได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทสวยงาม ได้รับการต้อนรับจากผู้ชมอย่างล้นหลาม และนายช่วงฯ ยังได้รับประกาศนียบัตรจากประธานจัดงานนี้อีกด้วย

ไม่เพียงแต่ฝีมือด้านการเขียน การออกแบบภาพลายไทยในงานวิจิตรศิลป์เท่านั้น นายช่วงฯ ยังมีความเชี่ยวชาญในด้านการปั้นอีกด้วย โดยเห็นได้จากการปั้นองค์พระสยามเทวาธิราช ซึ่งเป็นการหล่อด้วยทองแดงไว้สักการบูชา ซึ่ง ธปท. ได้ทำการบวงสรวงเป็นประจำโดยประดิษฐานไว้ ณ พระตำหนักวังบางขุนพรหมจนทุกวันนี้ นอกจากนี้ นายช่วงฯ มักจะถูกยืมตัวหรือขอร้องให้ทำงานด้านวิจิตรศิลป์ที่สำคัญอยู่เสมอ ดังเช่น การจัดทำชุดพระสำอางที่สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำขึ้นทูลเกล้าถวายในวโรกาสพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เมื่อปี ๒๔๙๔ ได้ขอให้นายช่วงฯ ออกแบบและควบคุมการจัดทำ ซึ่งประธานวุฒิสภาได้ออกหนังสือชมเชยให้นายช่วงฯ อีกด้วย ผลงานของนายช่วงฯ

เป็นที่เลื่องลืออย่างมาก และในวโรกาสที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จะออกหนังสือพิมพ์สยามรัฐ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๔๙๓ นั้น ท่านยังขอให้นายช่วงฯ ออกแบบอักษรหัวหนังสือพิมพ์สยามรัฐให้ ซึ่งในขั้นแรกมีรูปคชสีห์และราชสีห์เกาะอยู่ งดงามมาก ต่อมาได้ถูกตัดออกไปจึงเหลือเพียงที่ปรากฏให้เห็นเท่านั้น นอกจากนี้ นายช่วงฯ ยังได้ออกแบบสัญลักษณ์ (Logo) ของธนาคารกรุงไทย ธนาคารทหารไทย และตราประจำกระทรวงคมนาคมที่ใช้กันอยู่จนถึงปัจจุบัน

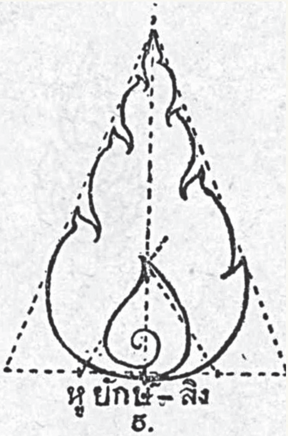

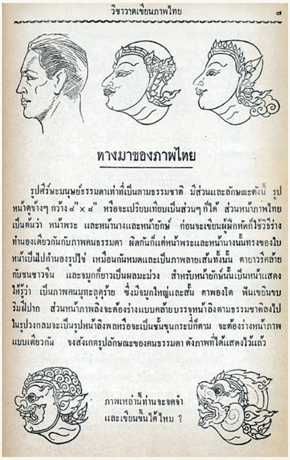
วิชาวาดเขียนภาพไทย ๗

ทางมาของภาพไทย

รูปศีร์ษะมนุษย์ธรรมดาเท่าที่เป็นตามธรรมชาติ มีส่วนและลักษณะดังนี้ รูปหน้าดูข้างๆ กว้าง ๘" × ๘" หรือจะเปรียบเทียบเป็นส่วนๆ ก็ได้ ส่วนหน้าภาพไทยเป็นต้นว่า หน้าพระ และหน้านางและหน้ายักษ์ ก่อนจะเขียนผู้ฝึกหัดก็ใช้วิธีร่างทำนองเดียวกันกับภาพคนธรรมดา ผิดกันก็แต่หน้าพระและหน้านางนั้นทรงของใบหน้าเป็นไปทำนองรูปไข่ เหมือนกันหมดและเป็นภาพลายเส้นทั้งนั้น ตาขาวรีคล้ายกับชนชาวจีน และจมูกก็ยาวเป็นผลมะม่วง สำหรับหน้ายักษ์นั้นเป็นหน้าแสดงให้รู้ว่า เป็นภาพคนมุทะลุดุร้าย ซึ่งมีจมูกใหญ่และสั้น ตาพองโต ฟันเขยินขบริมฝีปาก ส่วนหน้าภาพลิงจะต้องร่างแบบคล้ายบรรจุหน้าลิงตามธรรมชาติลงไปในรูปวงกลมจะเป็นรูปหน้าลิงพลหรือจะเป็นชั้นขุนกระบี่ก็ตาม จะต้องร่างหน้าภาพแบบเดียวกัน จงสังเกตรูปลักษณะของคนธรรมดา ดังภาพที่ได้แสดงไว้แล้ว

ภาพเหล่านี้ท่านจะจดจำ
และเขียนขึ้นได้ไหม ?

การร่างแบบภาพไทยแบบ นายมงคล เพียรชอบ – และแบบเส้นเดียว

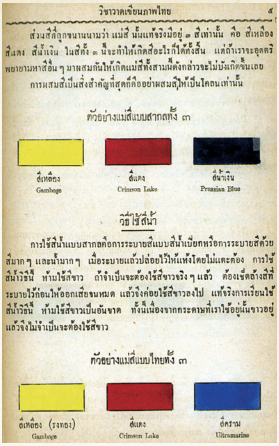
วิชาวาดเขียนภาพไทย ๕

ส่วนสีที่ถูกขนานนามว่า แม่สี นั้นแท้จริงมีอยู่ ๓ สีเท่านั้น คือ สีเหลือง สีแดง สีน้ำเงิน ในสีทั้ง ๓ นี้จะทำให้เกิดสีอะไรก็ได้ทั้งสิ้น แต่ถ้าเราจะอุตตริพยายามหาสีอื่น ๆ มาผสมกันให้เกิดแม่สีทั้งสามนี้ดังกล่าวจะไม่บังเกิดขึ้นเลย

การผสมสีเป็นสิ่งสำคัญที่สุดก็คืออย่าผสมสีให้เป็นโคลนเท่านั้น

ตัวอย่างแม่สีแบบสากลทั้ง ๓

สีเหลือง Gamboge — สีแดง Crimson Lake — สีน้ำเงิน Prussian Blue

วิธีใช้สีน้ำ

การใช้สีน้ำแบบสากลคือการระบายสีแบบสีน้ำเปียกหรือการระบายสีด้วยสีมาก ๆ และน้ำมาก ๆ เมื่อระบายแล้วปล่อยไว้ให้แห้งโดยไม่แตะต้อง การใช้สีน้ำวิธีนี้ ห้ามใช้สีขาว ถ้าจำเป็นจะต้องใช้สีขาวจริง ๆ แล้ว ต้องเช็ดล้างสีที่ระบายไว้ก่อนให้ออกเสียจนหมด แล้วจึงค่อยใช้สีขาวลงไป แท้จริงการเรียนใช้สีน้ำวิธีนี้ ห้ามใช้สีขาวเป็นอันขาด ทั้งนี้เนื่องจากกระดาษที่เราใช้อยู่นั้นขาวอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นจะต้องใช้สีขาว

ตัวอย่างแม่สีแบบไทยทั้ง ๓

สีเหลือง (รงทอง) Gamboge — สีแดง Crimson Lake — สีคราม Ultramarine

นายช่วง สเลลานนท์ ยังได้เขียนตำรา “วิชาวาดเขียนภาพไทย” เล่ม ๑ และเล่ม ๒ โดยเล่ม ๑ นั้น สำเร็จบริบูรณ์เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๔๙๓ และได้นำเสนอเล่มนี้ให้ จอมพล ป. พิบูลย์สงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นด้วย ซึ่งท่านได้ตอบรับและเขียนชมเชยไว้อย่างซาบซึ้ง โดยในหนังสือวิชาวาดเขียนภาพไทยเล่ม ๑ ได้กล่าวถึงวิธีเริ่มต้นของการฝึกหัดวาดเขียน โดยอธิบายถึงวิธีการใช้อุปกรณ์การเขียนที่ถูกต้อง การใช้สี การเขียนลายกระหนกหรือลายไทย การเขียนภาพอวัยวะต่าง ๆ ของมนุษย์และภาพไทย อาทิ กระบังหน้า จอนหู โครงกะโหลกศีรษะของมนุษย์และภาพไทย การเขียนภาพหน้ามนุษย์ หน้ายักษ์ และหน้าลิง และการวางมงกุฎแบบต่าง ๆ บนหน้าภาพไทย

หลังจากที่ตำราวิชาวาดเขียนเล่ม ๑ ประสบความสำเร็จ โดยจำหน่ายหมดลงในเวลาอันรวดเร็ว นายช่วงฯ ก็ได้เขียนเล่ม ๒ ตามมาอีก และออกจำหน่ายในต้นปี ๒๔๙๗ ซึ่งรายละเอียดในเล่ม ๒ ได้กล่าวถึงลวดลายไทยที่เกี่ยวกับการแต่งตัว ทฤษฎีสี และการระบายสี การเขียนผ้า การใช้พู่กัน ลักษณะต้นไม้ แสงและเงา การวัดส่วนและเปรียบเทียบอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของคนและลิง ภาพลวงตา ภาพรำ วิธีร่างและเขียนภาพสี

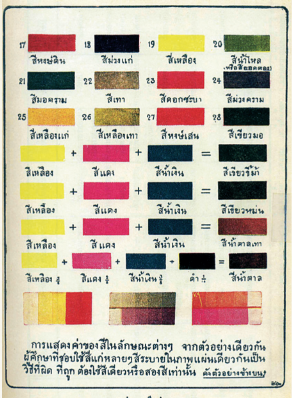

การแสดงค่าของสีอย่างสวยงาม

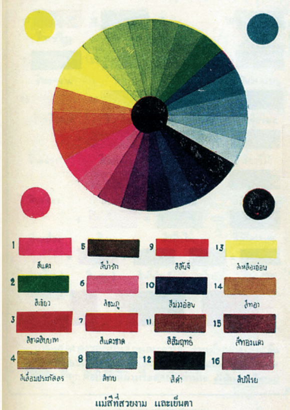

แม่สีที่สวยงาม และเย็นตา

แบบลายพื้นดอกผ้าอย่างสวยงาม

วิธีเขียนภาพบนปูนฝาผนัง วิธีเขียนลายรดน้ำ จบลงด้วยคำอธิบายพงศ์พรหม พงศ์มนุษย์ พงศ์อสูร พงศ์พานร คือประวัติของแต่ละท่านว่าใครสีอะไร แต่งตัวอย่างไร ถืออาวุธอะไร มีอะไรเป็นพาหนะเป็นต้น

บทส่งท้าย

นายช่วง สเลลานนท์ เป็นศิลปินเอกในสาขาต่าง ๆ ที่ได้สร้างผลงานไว้อย่างมากมาย มีชื่อเสียงทั้งในประเทศและต่างประเทศดังได้กล่าวมาแล้ว ท่านได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เบญจมาภรณ์ช้างเผือก เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๙๗ นายช่วงฯ ได้ทำงานอยู่ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นเวลา ๑๙ ปี และเกษียณอายุเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๕ โดยได้รับเงินเดือนสุดท้ายเป็นจำนวน ๕,๗๗๗.-บาท หลังจากนั้นท่านก็รับเป็นบำนาญจนสิ้นอายุขัย เมื่อท่านได้เกษียณอายุจาก ธปท. แล้วท่านได้ใช้ชีวิตบั้นปลายเขียนภาพอยู่กับบ้าน หากมีผู้ว่าจ้าง และมักจะเขียนภาพตามจินตนาการ ส่วนใหญ่เป็นภาพเกี่ยวกับลายไทยตามถนัด เช่น ภาพจากวรรณคดีไทย เป็นต้น

นอกจากการเขียนภาพแล้ว ท่านยังสนใจในตำรายาไทยแผนโบราณจนสามารถสอบเป็นแพทย์แผนโบราณตามกฎหมายได้อีกด้วย ความจริงแล้วท่านสนใจวิชาแพทย์แผนโบราณมาตั้งแต่เริ่มทำงานที่ ธปท. ใหม่ ๆ โดยใช้เวลา

ที่ว่างจากงานประจำไปศึกษาด้านตำรายาไทย และตำรานวดแผนไทย เพื่อรักษาโรคจากจังหวัดต่าง ๆ และเนื่องจากการเขียนภาพคนของนายช่วงฯ เป็นการเขียนถึงกล้ามเนื้อ โครงกระดูก ท่าเคลื่อนไหวต่าง ๆ อย่างละเอียด จึงทำให้ท่านได้รู้จักเส้นเอ็นและกล้ามเนื้อต่าง ๆ ในร่างกายของคน

เป็นอย่างดี และยังสามารถเขียนภาพสตรีมีครรภ์ถึงคลอดได้อย่างถูกต้องและสวยงาม ตามคำขอร้องจากผู้อำนวยการ รพ.ศิริราช ในสมัยนั้น ซึ่งยังปรากฏให้เห็นอยู่ที่ รพ.ศิริราชจนทุกวันนี้ ในช่วงที่อยู่ ธปท. ถ้ามีผู้ปวดเมื่อยสะบักจม เคล็ดยอก ท่านจะช่วยเป็นหมอจับเส้นให้ ท่านจึงเป็นที่รักของนายและเพื่อนร่วมงาน อย่างไรก็ตาม ท่านยังตระเวนไปศึกษาเพิ่มเติมจากอาจารย์ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เพื่อศึกษาค้นคว้า หาตำรายาหรือวิธีการรักษาโรคต่าง ๆ เป็นประจำ โดยเฉพาะโรคอัมพาต ซึ่งท่านสนใจเป็นพิเศษ เพราะน้องชายของเพื่อนรักคนหนึ่งของท่านได้ถึงแก่กรรมด้วยโรคอัมพาต

บทสรุป

นายช่วง สเลลานนท์ เกิดมาเพื่ออุทิศชีวิตให้แก่งานสรรค์สร้างศิลปวัฒนธรรมของไทยอย่างแท้จริง ผลงานของศิลปินผู้นี้มีค่าสูงยิ่งเต็มไปด้วยความประณีตวิจิตรบรรจงและงดงามอย่างยากที่จะหาใครได้เสมอเหมือน สามารถมีอิทธิพลที่จะสร้างความรู้สึกแก่คนไทยให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจและหวงแหนในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมอันเป็นสมบัติของไทยมาแต่โบราณกาล สมดังที่เพื่อนร่วมงานในธนาคารแห่ง

ประเทศไทยได้กล่าวถึงนายช่วงฯ ไว้ว่า ท่านเป็นสมบัติชิ้นหนึ่งของกรุงรัตนโกสินทร์ เพราะท่านเป็นส่วนหนึ่งแห่งหน้าประวัติศาสตร์ ๑๐๐ ปี ของธนบัตรไทย และ ๖๐ ปี ของธนาคารแห่งประเทศไทย แม้ว่าท่านจะไม่ได้เป็นศิลปินแห่งชาติไทยก็ตาม แต่ด้วยความสามารถและผลงานอันเป็นที่ประจักษ์ของท่าน ทำให้ท่านเป็นศิลปินแห่งโลกได้ด้วยตัวท่านเอง ชาวต่างประเทศที่รู้จักท่านได้ยกย่องในความสามารถอันยิ่งใหญ่ของท่าน ดังจะเห็นได้จากรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาได้แสดงประวัติและผลงานของท่านไว้ที่มหานครนิวยอร์ก เพื่อให้ชาวต่างประเทศทั้งหลายได้ชื่นชมเมื่อไปเยือน ซึ่งยังปรากฏให้เห็นจนทุกวันนี้

นายช่วง สเลลานนท์ ได้ถึงแก่กรรมด้วยโรคชรา เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๑๙ สิริรวมอายุได้ ๗๕ ปี ๒ เดือน ๕ วัน และนี่เองคือบทสรุปชีวิตและผลงานของนายช่วง สเลลานนท์ ผู้ออกแบบธนบัตรของประเทศไทยเป็นคนแรก และเป็นศิลปินเอกที่โลกยังไม่เคยลืม

อนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ นายปิยวัฒน์ มาลากุล ณ อยุธยา ได้มาขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือวิชาวาดเขียนภาพไทย ทั้งเล่ม ๑ และเล่ม ๒ ของนายช่วงฯ เพื่อทูลเกล้าถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี วัตถุประสงค์เพื่อนำไปแจกจ่ายผู้มีเกียรติและญาติมิตร เพื่อเป็นการเผยแพร่เกียรติคุณของนายช่วงฯ ทางครอบครัวของทายาทจึงเห็นสมควรอนุญาตให้จัดพิมพ์ได้ตามที่ขอมา

หนังสืออ้างอิง

๑. วิชาวาดเขียนภาพไทย เล่ม ๑-๒ โดย นายช่วง สเลลานนท์

๒. ธนบัตรไทย ครบรอบ ๓๐ ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย โดย นายเฉลิม ยงบุญเกิด

๓. หนังสือพระราชทานเพลิงศพของนายช่วงฯ ณ เมรุวัดโสมนัสวิหาร วันพุธที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๒๐

๔. หนังสือที่ระลึกการเปิดอาคารสำนักงานใหญ่ ธนาคารแห่งประเทศไทย

๕. วิวัฒนาการธนบัตรไทย จัดพิมพ์โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

๖. วารสาร “ความรู้คือประทีป” ฉบับเดือนกรกฎาคม – กันยายน ๒๕๓๔

๗. หนังสือประกอบนิทรรศการตราไปรษณียากรแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๔๐

๘. ๗๒ พรรษา ภัทรกษัตริย์ ธนบัตรรัชกาลที่ ๙

๙. คำบอกเล่าจากนางถนอมนวล สเลลานนท์ บุตรสาวของนายช่วง สเลลานนท์ อดีตพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย

นักการทูตไทย ในเอธิโอเปีย

ตอนที่ ๔ ทองคำของคนพื้นเมือง

พิมพิรีย์ พีระมาน

คุณชวนพักอยู่กรุงอัดดิสอะบาบา ได้ประมาณ ๑ สัปดาห์ ก็เริ่มรู้สึกผ่อนคลายว่า การได้รับมอบหมายให้มาเปิดสถานเอกอัครราชทูตไทยที่เอธิโอเปียไม่น่าจะยากสักเท่าไร แม้จะในตอนกลางคืนจะเงียบเหงาจับใจ แต่คุณชวนก็เป็นคนชอบอ่านหนังสือและหนังสือที่ขนมาด้วยก็พอประทังคลายความเหงาได้

คืนหนึ่ง ระหว่างนอนอ่านหนังสืออยู่เพลินๆ คุณชวนก็เริ่มรู้สึกคันเนื้อตัวยุบยิบๆ ก็เลยวางหนังสือลง แล้วลงมือตบผ้าปูที่นอนไล่ฝุ่น เพราะคิดว่าพนักงานทำความสะอาดของโรงแรมอาจจะไม่ตั้งใจทำความสะอาดห้อง ซึ่งส่วนใหญ่เมื่อตบไล่ฝุ่นแล้วล้มตัวลงนอน อาการคันยุบยิบมักจะหายไป แต่ว่า คืนนี้ คุณชวนรู้สึกคันมากขึ้นๆ จนต้องไปรื้อกระเป๋าเดินทางพยายามหาแป้งทาตัวมาบรรเทาความคัน แต่ไม่ว่าจะทำอย่างไร อาการแสบคันก็ไม่ทุเลา คุณชวนนอนสะดุ้งเกือบทั้งคืน ยิ่งคันยุบยิบก็ยิ่งเกา ยิ่งเกาก็ยิ่งเป็นรอยแดง บางครั้งก็มีเลือดออกเป็นจุดเล็กๆ ทรมานไปทั้งคืน

คุณชวนตื่นเช้ามาด้วยความรู้สึกหงุดหงิดมากแต่ก็เดินทางออกไปปฏิบัติภารกิจแรกของการเปิดสถานเอกอัครราชทูต คือการออกไปหาซื้อเครื่องพิมพ์ดีดภาษาอังกฤษมาได้ ๑ เครื่อง พร้อมกระดาษและเครื่องเขียน เพื่อใช้ทำหนังสือรายงานตัวไปยังกระทรวงการต่างประเทศว่า ตนเองได้เดินทางถึงเอธิโอเปียแล้วอย่างเรียบร้อย และสามารถทำงานในห้องพักตนเองเสมือนเป็นสำนักงานชั่วคราว

ภายหลังเสร็จสิ้นภารกิจซื้อเครื่องพิมพ์ดีด ค่ำวันนั้น คุณชวนล้มตัวลงนอนด้วยความเหนื่อยอ่อน แต่ไม่ทันจะเคลิ้มหลับดี คุณชวนก็รู้สึกคันยุบยิบขึ้นอีกครั้ง คราวนี้ อาการเจ็บแสบคันหนักกว่าเดิม จนคุณชวนหงุดหงิดมาก จนลุกขึ้นเปิดตู้หยิบผ้าปูเตียงสำรองมาเปลี่ยนเอง ซึ่งก็ทำให้ทุเลาลงบ้าง แม้จะไม่หายไปทั้งหมด

ด้วยสภาพอิดโรยจากการอดนอนหลายคืน คุณชวนจึงตื่นสาย ทำให้ไปรับประทานอาหารเช้าของโรงแรมช้ากว่าปกติ เมื่อกลับขึ้นมาที่ห้องพักก็พบประตูห้องเปิดอยู่พร้อมตะกร้าผ้ากองอยู่ข้างหน้า ซึ่งแสดงว่าพนักงานทำความสะอาดเพิ่งเข้าไป คุณชวนจึงรีบเร่งฝีเท้าเข้าไปใกล้เพื่อจะต่อว่าเรื่องผ้าปูที่นอน แต่แล้วก็ตกตะลึง

ชายพื้นเมืองผิวดำ ร่างผอมแคระแกร็น ใส่เสื้อแขนสั้นสีขาวหม่น มีแจ็คเก็ตสีกรมท่าสวมทับ นุ่งกางเกงขายาวสีเทา ใบหน้าเหี่ยวย่นกร้านแดดกร้านลม กำลังก้มเอามือดึงผ้าปูเตียงอยู่ ที่เท้าเขามีถุงผ้าย่ามสกปรกกองอยู่ ชายคนดังกล่าวหันมาเห็นคุณชวนก็หยุดชะงัก

คุณชวนเองก็ชะงักไปสองสามนาทีก่อนจะแน่ใจว่า ชายคนนี้น่าจะเป็นพนักงานทำความสะอาดนั่นเอง คุณชวนเองก็มัวแต่นึกว่า พนักงานทำความสะอาดห้องพักไม่ได้เป็นผู้หญิงแต่งชุดผ้ากันเปื้อนหรือใส่เครื่องแบบพนักงานทำความสะอาดแบบโรงแรมในประเทศอื่นๆ

คุณชวนพยายามส่งภาษาอังกฤษพูดคุย แต่พนักงานทำความสะอาดไม่เข้าใจและยังคงยืนงงมองคุณชวนอยู่ในท่าเดิม ในขณะที่คุณชวนกำลังพยายามจะอธิบายเรื่องผ้าปูเตียง ทันใดนั้นเอง คุณชวนก็รู้สึกมีอะไรเปียกๆ มาโดนมือ คุณชวนหันขวับแล้วก็จ๊ะเอ๋กับ..

... แพะ...

แพะ ๑ ตัว สีขาวจุดเทาๆ กำลังกระพริบตากลมโตไปพลาง เลียมือคุณชวนไปพลาง

คุณชวนถึงกับตะโกนโวยวายเป็นภาษาไทยว่า “เฮ้ย แพะมันเข้ามาได้ยังไงวะ” แต่ทันใดนั้นก็เหลือบเห็นว่า แพะตัวดังกล่าวมีเชือกล่ามคอผูกติดอยู่กับขาเตียง และในถุงย่ามผ้าของพนักงานทำความสะอาดก็มีหญ้าเขียวๆ โผล่มา คุณชวนจึงอึ้งไปก่อนจะถึงบางอ้อว่า อ๋อ แพะคือสัตว์เลี้ยงของพนักงานทำความสะอาดนั่นเอง และพนักงานคงจูงเอามาด้วยเพื่อให้มาเป็นเพื่อนระหว่างทำความสะอาดห้องพัก ถึงมีของว่างเป็นหญ้ามาให้แพะกินเล่นแก้เบื่อ และสิ่งที่ทำให้คุณชวนนอนคันทุกคืนก็คงเป็นเห็บหมัดหรือตัวเหลือบหรือริ้นไรที่กระโดดย้ายนิเวศสถานจากหลังแพะมาลงเตียงคุณชวนนั่นเอง

คุณชวนปะติดปะต่อเรื่องได้ก็โมโหมาก ส่งเสียงเอะอะโวยวายชี้ไม้ชี้มือต่อว่า พนักงานทำความสะอาดเห็นท่าไม่ดีก็รีบพุ่งพรวดไปปลดเชือกจูงแพะออกแล้วเผ่นออกจากห้องคุณชวนอย่างรวดเร็ว

คุณชวนจึงไปโวยวายร้องเรียนกับผู้จัดการโรงแรมอย่างโมโห ผู้จัดการก็รับฟังด้วยสีหน้าเห็นอกเห็นใจแล้วอธิบายว่า โรงแรมจำเป็นต้องจ้างคนพื้นเมืองเป็นพนักงานทำความสะอาดห้องพักแขก ซึ่งหายากมาก เพราะมีคนท้องถิ่นเพียงจำนวนน้อยที่ยินดีทำงานนี้ เนื่องจากเผ่าต่างๆ ในเอธิโอเปียมักเลือกจะอยู่แยกจากคนต่างชาติ เมื่อเปิดรับสมัคร บางครั้ง ก็แทบไม่มีใครมาสมัครเลย ดังนั้น ใครมาสมัครก็ต้องรับ พนักงานทำความสะอาดห้องพักคุณชวน มาจากเผ่าที่มีความเชื่อว่า แพะมีค่าเท่ากับทองคำ เนื่องจากเผ่าดังกล่าวทานทั้งเนื้อแพะและนมแพะ รวมทั้งใช้แพะเป็นสินสอดได้ด้วย ใครมีแพะก็ต้องรักษาให้ดีไม่ให้ใครมาขโมย พนักงานที่มาจากเผ่าดังกล่าวจึงมาทำงานที่โรงแรมโดยขอนำแพะมาด้วย ซึ่งทางโรงแรมก็ไม่ว่า แต่ได้กำหนดให้จอด เอ๊ย ผูกแพะล่ามไว้ข้างนอกด้านหลังโรงแรมแล้ว อย่างไรก็ตาม คาดว่า พนักงานรายนี้คงกลัวใครมาแอบขโมยแพะ จึงแอบเอาแพะขึ้นไปบนห้องพักระหว่างทำงานด้วย ทางโรงแรมขอโทษคุณชวน และสัญญาว่าจะเปลี่ยนเอาพนักงานคนอื่นที่ไม่เลี้ยงแพะในเวลาทำงานมาทำความสะอาดให้แทน แต่ทางโรงแรมไม่มียาฆ่าเห็บหรือหมัดแพะ เพราะไม่เคยมีกรณีอย่างนี้มาก่อนจึงไม่เคยมีซื้อติดไว้ ถ้าจะรอ ทางโรงแรมก็จะสั่งซื้อทางไปรษณีย์จากยุโรปซึ่งคงต้องอีกหลายสัปดาห์

คุณชวนได้ยินว่า ยาฆ่าเห็บแพะคงจะใช้เวลาเดินทางมาอีกหลายสัปดาห์ก็อ่อนแรง เพราะรู้สึกเหนื่อยเพลียจากการอดนอนจนไม่แน่ใจว่า จะอดทนรอไหวไหมหรือจะถูกสูบเลือดหมดตัวก่อนหรือเปล่า คุณชวนจึงลาจากผู้จัดการโรงแรมมาอย่างเซ็งในอารมณ์

ในขณะที่กำลังกลุ้มใจและคันแผลที่ตกสะเก็ดจากการเกา คุณชวนก็คิดได้ว่า อุตส่าห์ฟันฝ่าอุปสรรคมาจนถึงเอธิโอเปียแล้ว จะยอมแพ้เห็บตัวเล็ก ๆ ได้อย่างไร เราเป็นมนุษย์มีมันสมอง จะยอมให้แมลงตัวเล็ก ๆ มาเอาชนะไม่ได้ (แม้ว่าจะมันจะยกโขยงประหนึ่งมาทั้งตระกูลเพื่อมากินเลือดคุณชวนก็ตาม) คุณชวนจึงฮึดสู้ออกไปเดินสำรวจร้านขายของรอบโรงแรม เพื่อหาสิ่งของที่จะใช้ปราบเห็บ แล้วก็กลับมาพร้อมบานกระจกใสจากร้านทำกรอบหน้าต่าง ๑ แผ่น

คืนนั้น คุณชวนไปขอขวดแก้วปากแคบพร้อมจุกไม้ก๊อกจากห้องครัวโรงแรม และไปรื้อเอาปากคีบที่ใช้ถอนหนวดออกมารอไว้ข้างหัวเตียง ทันทีที่โดนกัด คุณชวนก็เอากระจกกดลงไปบนเตียง ความใสของกระจกทำให้คุณชวนเห็นเห็บทุกตัวที่ปกติมองไม่เห็นจับไม่ได้ไล่ไม่ทัน เมื่อเอากระจกกดให้เห็บกระโดดหนีไม่ได้แล้ว คุณชวนก็ค่อยๆ เลื่อนแผ่นกระจกเพื่อเอาปากคีบจับเห็บออกมาจากที่นอนไปหย่อนใส่ขวดแก้วและปิดจุก ปล่อยให้เห็บโดดเล่นไปจนตายเอง คุณชวนทำอย่างนี้อยู่สองสามคืน ก็กำจัดเห็บแพะได้หมดจนสามารถนอนหลับอย่างมีความสุขเป็นครั้งแรกตั้งแต่เดินทางมาถึงกรุงอัดดิสอะบาบา

พลเมืองอาเซียนที่ดี: ไม่ว่าใครก็เป็นได้

กรองทอง สุขอร่าม

ในฐานะพลเมืองอาเซียนคนหนึ่ง คุณพร้อมหรือไม่กับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการในสิ้นปีนี้ หากคำตอบของคุณคือ “ไม่แน่ใจ” คุณยังพอมีเวลาที่จะเร่งเตรียมความพร้อมและพัฒนาตนเองให้เป็น “พลเมืองอาเซียนที่ดี” เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People-centred ASEAN) เป็นสังคมที่พลเมืองทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเพศใด วัยใด ประกอบอาชีพใด เพราะทุกคนล้วนมีศักยภาพที่จะพัฒนาประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง เพื่อให้เป็น “บ้าน” ที่น่าอยู่ของทุกคน

จุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดของการเป็นพลเมืองอาเซียนที่ดีคือ การทำความเข้าใจว่า ประชาคมอาเซียนคืออะไรและมีประวัติความเป็นมาอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้เราได้รับรู้ถึงความพยายามของผู้นำรุ่นก่อน ๆ ที่ต้องการสร้างสันติสุขและส่งเสริมการพัฒนาในภูมิภาคที่เคยมีความขัดแย้งทางอุดมการณ์ ตลอดจนพยายามหาความรู้เกี่ยวกับ “กลไก” ในการขับเคลื่อนประชาคมและองค์ประกอบต่าง ๆ ของ “สามเสาหลัก” ได้แก่ เสาการเมือง - ความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political – Security Community: APSC) เสาเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และเสาสังคม - วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) เพราะการรับรู้และเข้าใจ (Awareness & Understanding) ถึงแก่นแท้ของสังคมที่เรากำลังอาศัยอยู่ เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เราสามารถใช้ชีวิตประจำวันและทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ไม่ทำผิดกฎระเบียบ รวมถึงสามารถใช้ประโยชน์จากการเป็นประชาคมที่มีจำนวนประชากรรวมกันประมาณ ๖๐๐ ล้านคนได้อย่างเต็มที่

นอกจากนี้ เมื่อเราเข้าใจจุดเริ่มต้นของอาเซียนและติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของ "กลไก" ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เราจะเริ่มเห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างประชาคมอาเซียนกับชีวิตประจำวันของเราในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกฎระเบียบที่สามารถช่วยให้เราเดินทางไปมาหาสู่และค้าขายระหว่างกันได้อย่างสะดวกมากขึ้น ไปจนถึงเรื่องของการเปิดโลกกว้างให้แก่สุนทรียภาพที่ได้มาจากการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ภาพยนตร์ การกีฬา และการท่องเที่ยว ซึ่งเมื่อทุกคนได้ซึมซับ "ความเป็นอาเซียน" เข้าสู่ชีวิตประจำวันมากขึ้นแล้ว ในท้ายที่สุดก็จะเริ่มเกิดความรู้สึกของการมีส่วนร่วมและการเป็นเจ้าของร่วมกัน (engagement & ownership) ดังคำกล่าวของ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ อดีตเลขาธิการอาเซียน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ที่ว่า "ในการที่จะสร้างประชาคมอาเซียน ประชาชนจะต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วม และมีความตระหนักว่า พวกเราเป็นเจ้าของกระบวนการนี้และสามารถออกแบบประชาคมนี้ได้ตามภาพในจินตนาการของเราเอง"

อย่างไรก็ดี ทุกการเปลี่ยนแปลงจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อแต่ละคนพร้อมที่จะเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงจากตนเอง (Start from yourself) ด้วยการพัฒนาศักยภาพของตนให้พร้อมที่จะพัฒนาประชาคมอาเซียนให้ก้าวหน้า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารที่จำเป็น ตลอดจนสนใจใฝ่รู้ หมั่นฝึกฝนทักษะใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้สามารถใช้ประโยชน์จากพลวัตรของสังคมที่ขยายขนาดประชากรเพิ่มมากขึ้น ไปจนถึงการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่เคยมีต่อประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ จากเดิมที่เราอาจมองประเทศเพื่อนบ้านในฐานะ “คู่แข่ง” ก็เปลี่ยนเป็น “หุ้นส่วนยุทธศาสตร์” ที่สามารถเสริมสร้างประโยชน์ให้ทุกฝ่ายไปพร้อม ๆ กันได้ (win – win) โดยท้ายที่สุด พลวัตรของการพัฒนาในอาเซียนจะขึ้นอยู่กับการเชื่อมโยงเครือข่ายระดับประชาชน (People’s connectivity) เพื่อให้พลเมืองทุกคนสามารถสร้างแรงขับเคลื่อนที่มีพลังมากกว่าพลังเล็ก ๆ ของแต่ละบุคคล

สิ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันก็คือ พลเมืองอาเซียนที่ดีจะต้องก้าวข้าม “อคติเชิงประวัติศาสตร์” ที่มีต่อกันและกันมายาวนาน โดยเปิดใจยอมรับความแตกต่างในด้านต่าง ๆ อาทิ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม หรือคติความเชื่อที่ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ ตัวอย่างของกลุ่ม “เครือข่ายระดับประชาชน” ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนประชาคมสังคม – วัฒนธรรมของอาเซียนให้ก้าวหน้า อาทิ เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network : AUN) ที่สนับสนุนความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยในภูมิภาคจำนวน ๓๐ สถาบันจาก ๑๐ ประเทศสมาชิก โดยเครือข่ายดังกล่าวสามารถเป็นกลจักรสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในภูมิภาค ลดช่องว่างของระดับการพัฒนา และยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศสมาชิกให้มีประสิทธิภาพใกล้เคียงกัน พร้อมกับส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จะเห็นได้ว่า เส้นทางของการก้าวไปสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนที่ดีนั้น แม้จะดูซับซ้อน แต่แท้จริงแล้วสามารถเริ่มต้นด้วยขั้นตอนง่าย ๆ ได้แก่ การศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ของการก่อตั้งประชาคมอาเซียน การหมั่นติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างประชาคมอาเซียนกับชีวิตประจำวัน ซึ่งจะช่วยสร้างจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของอาเซียนร่วมกัน ในขณะเดียวกันก็ต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพและเพิ่มพูนทักษะการประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องภาษา เพื่อให้ในท้ายที่สุด เราจะได้มีความพร้อมและความกล้าที่จะออกไปสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายประชาชนอาเซียนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นต่อไป ทั้งนี้ สิ่งที่พลเมืองอาเซียนที่ดีควรตระหนักอยู่เสมอก็คือ ข้อเท็จจริงที่ว่า “ประชาคมอาเซียนจะพัฒนาขึ้นหรือเสื่อมถอยลง ก็ขึ้นอยู่กับพลเมืองอาเซียนทุกคน” นั่นเอง

พี่สอนน้อง
“Groom & Develop”

ดนัย เมนะโพธิ
อัครราชทูต สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงริยาด

นับเป็นความโชคดีที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสไปประจำการที่คณะผู้แทนถาวร (คผถ.) ณ นครนิวยอร์ก ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๑- ๒๕๔๔ จึงได้เรียนรู้กับครูชั้นยอดที่หาตัวจับยากในงานการทูตพหุภาคีและงานบริหารองค์กร จึงขอเล่าถึงความคิด ความอ่าน และการทำงานของ**เอกอัครราชทูตอัษฎา ชัยนาม** นักการทูตผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตราชการอย่างน่าภาคภูมิใจ ตลอดช่วงเวลาที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสทำงานภายใต้บังคับบัญชาของท่านทูต ในช่วงเวลาดังกล่าว ข้าพเจ้ามองว่า ท่านทูตเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับข้าราชการรุ่นหลัง ๆ ในหลายเรื่อง จึงน่าจะเป็นประโยชน์ที่จะได้ใช้พื้นที่ของวารสารวิทยุสราญรมย์แห่งนี้ในการบอกเล่าประสบการณ์และข้อคิดดี ๆ ให้แก่เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ข้าราชการกระทรวงฯ รุ่นหลัง ๆ

ท่านทูตอัษฎาฯ เคยดำรงตำแหน่งบริหารที่สำคัญ ๆ มาแล้วหลายตำแหน่ง ได้แก่ เอกอัครราชทูต (ออท.) ณ กรุงฮานอย (พ.ศ.๒๕๒๗-๒๕๒๙) ออท. ณ สิงคโปร์ (พ.ศ.๒๕๒๙-๒๕๓๓) ออท. ณ กรุงเวลลิงตัน (พ.ศ.๒๕๓๓-๒๕๓๖) อธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ (พ.ศ.๒๕๓๖-๒๕๓๘) และตำแหน่งสุดท้ายคือ ออท.ผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก (พ.ศ.๒๕๓๙-๒๕๔๔)

เดือนสุดท้ายก่อนเกษียณอายุราชการในปี ๒๕๔๔ ท่านทูตอัษฎาฯ ในฐานะ ออท. ผู้แทนถาวรฯ ได้พิมพ์เอกสารข้อคิดสำหรับการปฏิบัติงานเป็นเอกสารรูปเล่มแบบพกพา (pocket book) และแจกจ่ายให้แก่ข้าราชการของคณะผู้แทนถาวรฯ ทุกคนเป็นที่ระลึก ซึ่งภายในมีแก่นเนื้อหา ๑๐ ข้อที่ท่านทูตได้รวบรวมโดยกลั่นกรองจากประสบการณ์ชีวิตการรับราชการตลอดเวลา ๓๕ ปี ของท่าน ข้าพเจ้าเห็นว่า คงจะน่าเสียดายอย่างยิ่งหากเนื้อหาและแนวทางการปฏิบัติราชการของท่านทูตจากเอกสารนี้จะอยู่เพียงในแผ่นกระดาษและไม่ได้รับการเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์แก่คนรุ่นหลัง จึงได้ขออนุญาตท่านทูตที่จะนำข้อคิดดี ๆ เหล่านี้มาเสนอให้ท่านผู้อ่านวารสารวิทยุสราญรมย์ได้พิจารณาใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาตนเองและองค์กรต่อไปในภายภาคหน้า ทั้งนี้ ข้าพเจ้าเชื่อว่า หลักการหนึ่งของการ “Groom & Develop” ที่ดีและมีประสิทธิภาพก็คือ การเปิดใจรับฟังและสนับสนุนการคิดต่อยอดหรือหากแปลงเป็นแนวทางปฏิบัติให้เข้าใจง่ายก็คือ พี่พูดให้น้องได้ยินและเข้าใจ พี่ทำเป็นตัวอย่างให้น้องเข้าใจและพิจารณาทำตาม

หลักการทำงานในแบบฉบับของ ออท. อัษฎา ชัยนาม

แนวทางการปฏิบัติราชการ ๑๐ ประการ ประกอบด้วย

๑. "ความเห็นและคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอาจไม่ถูกต้องเสมอไป หากเราหวังดีต่อผู้บังคับบัญชาหรือต่อประโยชน์ของสถาบันและประเทศชาติ ก็ควรกล้าที่จะพูดคุยกับผู้บังคับบัญชา แต่ควรทำอย่างสุภาพ"

ในเรื่องนี้ ข้าราชการที่เคยทำงานกับท่านทูตจะได้ยินท่านพูดบ่อยมากในการสอนงานในหลายโอกาส และท่านก็ทำให้ดูเป็นตัวอย่างหลายครั้งด้วยการเสนอความคิดเห็นที่ชอบด้วยเหตุผลและมีเนื้อหาที่หนักแน่นกว่าให้อีกฝ่ายคิดพิจารณา แต่ก็จะย้ำเสมอว่า ในฐานะข้าราชการชั้นผู้น้อยกว่าควรต้องทำอย่างสุภาพ เพื่อแสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของความหวังดีนั้นต่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ขณะที่ท่านทูตเองก็ใจกว้างพอที่จะบอกว่า "อย่ามองผมหรือคำสั่ง/ ความเห็นของผมเป็นเสมือนพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์" และมักพูดติดตลกว่า "ถ้าผมบอกให้คุณไปโดดน้ำตาย คุณจะทำตามไหม..." (ฮา) ทั้งนี้ ในโลกแห่งความเป็นจริง ในเรื่องนี้ แม้เป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้ยากโดยเฉพาะฝ่ายผู้บังคับบัญชา ก็เพราะเหตุแห่งทิฏฐิ/มานะของปุถุชน แต่หากสามารถก้าวข้ามผ่านไปได้เพราะมองประโยชน์โดยรวมแล้ว ก็น่าจะเกิดเป็นวัฒนธรรมหรือค่านิยมการทำงานที่ดีขององค์กรอย่างยั่งยืนได้

๒. "การพึ่งตนเองได้นั้นเป็นเรื่องน่าภูมิใจ แต่ก็ไม่ควรลืมว่า เราอยู่ในสังคมที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน"

ในข้อนี้ ท่านทูตน่าจะเห็นว่า ข้าราชการบางคนที่อาจจะมีความทระนงว่าตนเองเก่ง ร่ำเรียนมาสูง สามารถทำอะไรเองได้ทุกอย่าง ไม่ต้องขอรับความช่วยเหลือจากใคร จึงได้เตือนสติและเสนอแนะแนวทางปฏิบัติราชการของข้าราชการที่จะต้องให้ความสำคัญกับการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งที่เป็นภาครัฐด้วยกันหรือภาคเอกชน รวมทั้งประชาชนทั่วไปที่เป็น

ผู้รับบริการหรือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภารกิจและการปฏิบัติงานของส่วนราชการนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำงานในกรอบของสหประชาชาติซึ่งมีภารกิจที่หลากหลายและครอบคลุมแทบจะทุกมิติ ท่านทูตจึงสนับสนุนให้ข้าราชการทุกระดับได้คลุกคลีและสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนหรือผู้ร่วมงานจากประเทศต่าง ๆ รวมทั้งจากหน่วยงานอื่น ๆ ของประเทศไทยเอง เพราะการทำงานในระบบพหุภาคีนี้ มิใช่เพียงระดับ ออท. เท่านั้นที่เป็นผู้แสดงบทบาท แต่ข้าราชการทุกระดับมีโอกาสและสามารถที่จะแสดงบทบาทในนามของประเทศตนได้เช่นกัน

๓. “การทำงานโดยยึดหลักการนั้น ย่อมช่วยให้เราตัดสินใจได้ตามแนวทางที่ถูกที่ควร ทั้ง ๆ ที่อาจสร้างความไม่พอใจให้แก่บางคนหรือบางกลุ่มที่ผลประโยชน์ถูกกระทบ ฉะนั้น การทำงานที่มีหลักการจึงมิใช่การหาเสียงหรือหลบหลีกปัญหา แต่เป็นการช่วยส่งเสริมให้สังคมดีขึ้น”

การยึดหลักการตามความหมายนี้น่าจะหมายถึง เหตุและผลตามหลักของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ตลอดจนการคำนึงถึงความชอบธรรมและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยมิได้มีอคติในปัจเจกบุคคลที่อาจส่งผลให้หลักการต้องเบี่ยงเบนหรือเสียความสมดุลไป ด้วยเหตุนี้ การทำงานโดยยึดหลักการบริหารที่กล่าวมาจึงทำให้ตลอดช่วงการปฏิบัติหน้าที่ของท่านทูตที่ คผถ. แห่งนี้ ท่านทูตได้พยายามเสนอข้อคิดเห็นดี ๆ ที่มีประโยชน์และสร้างสรรค์ทั้งในเชิงวิชาการและการบริหารงานในองค์กรในหลายโอกาส

๔. “การพิจารณาอะไรนั้น เราต้องรักษาความสมดุล ซึ่งหมายความว่าต้องมีข้อมูลที่เพียงพอและมีจิตใจที่เป็นกลาง และการที่จะมีข้อมูลเพียงพอก็ต้องทำการบ้าน ส่วนจิตใจนั้นจะเป็นกลางได้ก็ต้องไม่มีอคติ”

ในทางปฏิบัติไม่ว่าจะพิจารณาประเด็นปัญหาใด ๆ ต้องมีการค้นคว้าสืบหาข้อมูลให้เพียงพอ เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์และตัดสินใจด้วยใจ

ที่เป็นกลางและไม่มีอคติ บ่อยครั้งวิธีการทำงานของท่านทูตในลักษณะนี้พบได้จากการพิจารณาร่างข้อมติในเรื่องต่าง ๆ ของสหประชาชาติ ซึ่งปกติจะมีการพิจารณาใน ๓ ลักษณะ คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และการร่วมอุปถัมภ์ ท่านทูตจะเน้นให้เจ้าหน้าที่โต๊ะศึกษาและทำความเข้าใจร่างข้อมติเหล่านั้น ค้นดูภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับข้อมติที่ผ่านมา รวมทั้งพิจารณาประกอบกับท่าทีไทยในเรื่องนั้น ๆ ตามเอกสารท่าทีไทยที่กระทรวงการต่างประเทศได้ร่วมจัดทำกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องมาแล้ว ท่านทูตจะเน้นเสมอว่า การทำงานของพวกเราต้องมีความแม่นยำในข้อมูลและมีความสมดุลในด้านการวิเคราะห์ และว่า เมื่อเรื่องผ่านมาถึง ออท. แล้ว จนท.ทุกระดับต้องสามารถ “defend” ความเห็นที่กรองขึ้นมาหรืออย่างน้อยสามารถชี้แจงได้ว่า ทำไมจึงคิดเช่นนั้น หากไม่เข้าใจหรือสงสัยสิ่งใด ต้องสอบถาม/ ซักไซ้กันให้กระจ่าง

๕. “มนุษย์เรานั้นไม่สามารถรอบรู้ทุกอย่างได้ ฉะนั้น หากเรายอมรับข้อจำกัดนี้ เราก็จะได้จุดเริ่มต้นของความฉลาด ยอมสอบถามและพึ่งพาคนที่รู้ดีกว่าเราในปัญหาต่าง ๆ หากปฏิบัติตามนี้ได้ การทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ดีจึงเป็นสิ่งที่อาจไม่ยากนัก”

ในเรื่องนี้ท่านทูตมักสอบถามหาข้อมูลจากผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่อยากรู้โดยตรง และยอมรับเสมอว่า เรื่องนี้เรื่องนั้นท่านมีความรู้น้อยหรือไม่รู้อะไรเลย ด้วยเหตุนี้ ท่านทูตจึงมักจะเรียกหารือกับข้าราชการทั้งกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เหตุผลหนึ่งก็เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่อาจมีหลากหลาย นอกจากนั้น ท่านทูตยังสนใจเข้าร่วมงานวิชาการ การสัมมนาหรือรับเป็นวิทยากรให้แก่องค์กร/ สถาบันต่าง ๆ ที่สำคัญของไทยและต่างประเทศอยู่บ่อยครั้ง ด้วยเหตุผลที่ว่า เวทีเหล่านั้นนอกจากท่านจะได้แสดงความคิดเห็นในนามของประเทศไทยและส่วนตัวแล้ว ท่านยังมีโอกาสได้รับความรู้จากผู้อื่นได้อย่างมากมายด้วย

๖. “ผู้ใต้บังคับบัญชานั้นมีทั้งเก่งและไม่เก่ง ผู้ที่เราคิดว่าไม่เก่งอาจมีอะไรที่เขาทำได้ดีกว่าคนอื่น ๆ ก็ได้ ฉะนั้น ความท้าทายของผู้บังคับบัญชาคือการใช้คนที่เก่งและไม่เก่งในสิ่งที่เขาเหล่านั้นถนัดหรือมีความชำนาญ”

ท่านทูตได้รับแนวคิดนี้มาจากท่านทูตวงศ์ พลนิกร (อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ) และนำมาถ่ายทอดเป็นหลักการทำงานที่ดี กล่าวคือ “คนเรานั้น โดยที่ไม่ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน ความรู้ความสามารถจึงอาจไม่เท่ากัน แต่สิ่งที่จะต้องเท่ากันคือ ความรับผิดชอบของแต่ละคนในหน้าที่ของตน” ท่านทูตมักบอกว่า ข้าราชการทุกคนไม่จำเป็นต้องเขียนสุนทรพจน์ภาษาอังกฤษเก่ง คนที่ทำงานธุรการหรืองานให้บริการประเภทใดก็ตาม สามารถได้ชื่อว่าทำงานได้ดีและมีประสิทธิภาพในหน้าที่รับผิดชอบของตนได้ ผมยังเคยได้ยินท่านทูตเอ่ยปากชื่นชมข้าราชการสายสนับสนุนคนหนึ่งที่ทำงานธุรการด้วยความอุตสาหะ รับผิดชอบในหน้าที่ของตนอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง (บางครั้งยังทำเกินกว่าหน้าที่และความรับผิดชอบของตนอีก) ไม่เพียงเท่านั้น ยังเป็นผู้มีน้ำใจ รู้จักแยกแยะความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เมื่อพบเห็นสิ่งใดผิดปกติในเรื่องใดก็จะยกขึ้นถามโดยไม่ปล่อยเรื่องผ่านไปเพียงเพราะคิดว่าธุระไม่ใช่

๗. “งานการทูตนั้นจะมีความรู้ทางวิชาการอย่างเดียวย่อมไม่พอ ต้องอาศัยประสบการณ์ด้วย ซึ่งหมายถึงทั้งประสบการณ์ของตัวเราเองและการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น ด้วยเหตุผลนี้ วัยวุฒิจึงเป็นสิ่งที่มีส่วนส่งเสริมให้เราเป็นนักการทูตที่สมบูรณ์ขึ้น”

ในเรื่องนี้ ท่านทูตเคยให้ข้อคิดเห็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการแสดงท่าทีทางการทูต โดยเฉพาะกรณีเกิดเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของผู้คนทั้งโลก เช่น เหตุการณ์ผู้ก่อการร้ายถล่มตึก World Trade ในนครนิวยอร์ก เมื่อ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ ซึ่งรัฐบาลไทยในสมัยนั้นไม่ควรลังเลใจที่จะมีสารแสดงความเสียใจไปยังรัฐบาลสหรัฐฯ โดยไม่ชักช้า และ

ไม่จำเป็นต้องไปสอบถามหรือดูท่าทีของประเทศอื่นว่าปฏิบัติกันอย่างไร เพราะเรื่องเช่นนี้ ยิ่งดำเนินได้เร็วเท่าใด ก็ยิ่งสร้างความประทับใจให้กับประเทศที่ประสบภัยได้มากเท่านั้น อีกทั้งเป็นเรื่องที่ชัดเจนว่า เป็นโศกนาฏกรรมที่รุนแรง ผู้คนบริสุทธิ์ต้องล้มตายเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีคนไทยเสียชีวิตจากเหตุการณ์ครั้งนี้ด้วย ในเรื่องนี้ฝ่ายข้าราชการประจำจึงควรพิจารณาแนะนำให้ฝ่ายการเมืองดำเนินการในสิ่งที่เหมาะสมได้

กรณีที่คล้ายคลึงกันในอีกเหตุการณ์หนึ่งคือ รัฐบาลตาลีบันในอัฟกานิสถานทำลายพระพุทธรูปแห่งบามียันซึ่งถือเป็นมรดกสำคัญของโลกที่มีอายุเก่าแก่กว่า ๑,๕๐๐ ปี เป็นเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนความรู้สึกผู้คนทั่วโลกจำนวนมากเช่นกัน รัฐบาลไทยในสมัยนั้นได้มีหนังสือไปยังผู้อำนวยการใหญ่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation: UNESCO) แล้ว แต่มิได้มีหนังสือถึงเลขาธิการสหประชาชาติโดยตรง ทั้ง ๆ ที่มีผู้แทนทางการเมืองขององค์การสหประชาชาติประจำที่อัฟกานิสถาน และเป็นเรื่องที่มีมิติมุมมองมากกว่าด้านวัฒนธรรม ท่านทูตจึงได้ตัดสินใจมีหนังสือในนามของรัฐบาลไทยไปยังเลขาธิการสหประชาชาติเพื่อแสดงความห่วงใยในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและขอบคุณองค์การสหประชาชาติที่มีส่วนช่วยหยุดยั้งการทำลายล้างพระพุทธรูปดังกล่าวและได้รายงานให้กระทรวงการต่างประเทศทราบการดำเนินการดังกล่าวเหตุการณ์เหล่านี้จึงเป็นตัวอย่างที่สนับสนุนว่างานการทูตที่ดีจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์และความกล้าหาญของนักการทูตที่จะคิด ริเริ่ม หรือให้ข้อเสนอแนะแก่รัฐบาลและสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลดีได้อย่างทันท่วงที

ประสบการณ์ของทูตในต่างประเทศแต่ละแห่งนับว่ามีความสำคัญและสัมพันธ์กับเรื่องระยะเวลาประจำการของเอกอัครราชทูตด้วย เพราะ

เอกอัครราชทูตจำเป็นต้องมีความรู้ ความชำนาญเพียงพอเกี่ยวกับประเทศที่ประจำอยู่ รวมถึงมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ และความสนิทสนมคุ้นเคยกับบุคคลสำคัญในประเทศนั้น ๆ ด้วย แม้ว่าสมัยนี้จะมีการจัดทำยุทธศาสตร์รายประเทศแล้ว แต่ข้อเท็จจริง คือ มิใช่ใครก็ได้ที่จะมาทำหน้าที่เป็นเอกอัครราชทูต และการทำหน้าที่เอกอัครราชทูตก็มิใช่เพียงการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ เพราะยุทธศาสตร์มิใช่สูตรตายตัว แต่เอกอัครราชทูตต้องใช้วิจารณญาณในการตีความยุทธศาสตร์และปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ด้วย ฉะนั้น ความชำนาญและความรู้ของทูตจึงมีความสำคัญมาก

๘. “คนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจว่า การทูตคือวิธีการที่นิ่มนวล ซึ่งก็จริงแต่มิใช่เสมอไป เพราะการทูตคือความพยายามทำให้นโยบายต่างประเทศบรรลุเป้าหมาย ซึ่งความพยายามนี้มีวิธีการต่าง ๆ ทั้งนิ่มนวลและไม่นิ่มนวลสุดแล้วแต่จังหวะและกาลเวลา รวมทั้งอำนาจต่อรองของแต่ละประเทศและนักการทูตของตน”

เรื่องนี้ท่านทูตเคยให้ความเห็นไว้ว่า ผู้นำบางคนอาจคิดว่า การทูตไม่ต้องสุภาพก็ได้ ขอให้บรรลุถึงเป้าหมายก็แล้วกัน (The end justifies the means.) โดยไม่ทันนึกว่า อาชีพนี้มีอนุสัญญาระหว่างประเทศและขนบธรรมเนียมประเพณีสากลที่เป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนาน อีกทั้งประเทศไทยก็ได้ให้สัตยาบันแล้ว ฉะนั้น เมื่อประสบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ นักการทูตก็คงไม่ถึงกับต้องแสดงกิริยามารยาทที่ไม่เหมาะสมให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ แต่น่าจะสามารถพูดจาหรือมีวิธีการที่สุภาพ มีชั้นเชิง (Fineness) แต่ก็หนักแน่นในเวลาเดียวกันได้ เพื่อให้เขาทราบว่าเราเอาจริงในเรื่องนั้น ๆ อย่างไรก็ดี นักการทูตจะประสบความสำเร็จแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับนโยบายการต่างประเทศที่ไม่เพ้อฝันเกินไปและฝีมือของนักการทูตแต่ละคนด้วย

๙. “เราไม่จำเป็นต้องทำตามสิ่งที่เคยปฏิบัติมาโดยอัตโนมัติ แต่ควรใคร่ครวญว่า การปฏิบัติเหล่านั้นถูกต้องหรือเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันหรือไม่ ทั้งนี้ เพราะประสิทธิภาพในการทำงานและคุณภาพสังคมจะดีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการทบทวนปรับปรุงและแก้ไขการปฏิบัติต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก”

หลักการในข้อนี้อันที่จริงสอดคล้องกับคำสอนในพุทธศาสนาในหลัก “กาลามสูตร” ที่เน้นวิธีปฏิบัติต่อสิ่งที่ตนสงสัย เช่น โดยการใช้เหตุผลมากกว่าเพราะเคยถือปฏิบัติสืบต่อกันมาหรือเพราะผู้พูดเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือหรือแม้เป็นผู้บังคับบัญชาของตน เป็นต้น แนวทางในข้อนี้ท่านทูตนำมาสั่งสอนข้าราชการรุ่นน้อง ๆ อยู่บ่อยครั้ง โดยไม่ให้อ้างลอย ๆ ว่า เพราะเคยทำกันมาแต่ก่อนจึงต้องคิดและทำในแบบเดียวกัน แต่ให้สืบหาเหตุผลว่า เป็นเพราะอะไรและยังเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

๑๐. “การที่ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เข้ากับนักการเมืองได้เป็นสิ่งที่ดี แต่ที่สำคัญกว่านั้น วิธีการที่เข้ากับนักการเมืองได้ ต้องเป็นที่ยอมรับจากเพื่อนร่วมงานด้วย”

ท่านทูตมองว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารระดับสูงของส่วนราชการกับฝ่ายการเมืองก็มีแง่มุมที่เป็นประโยชน์อยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากฝ่ายการเมืองนั้นมีเจตนารมณ์ที่ดีที่จะสร้างประโยชน์ให้องค์กรอย่างแท้จริงมากกว่าการใช้อำนาจ ลาภ ยศ มาเป็นเครื่องต่อรองโดยปราศจากความชอบธรรม ที่สำคัญ ผู้บริหารของส่วนราชการจะต้องไม่ทำตัวในแบบที่อดีตนายกรัฐมนตรี ฯพณฯ อานันท์ ปันยารชุน เคยตำหนิไว้ว่า “ไม่มีกระดูกสันหลัง” คือ เป็นเหมือนเครื่องจักร เขาสั่งอะไรมาก็ทำไป แต่กลับมิได้ใช้สมอง ความกล้าหาญ จิตสำนึกที่ดี หรือการมองผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลักในการคิดและตัดสินใจ นอกจากนี้ ท่านทูตยังมองว่า วิธีการที่เข้ากับนักการเมืองได้ต้องเป็นที่ยอมรับจากคนในองค์กรอย่างทั่วถึงด้วย

ส่งท้ายความคิด

บทความนี้มีจุดประสงค์ที่จะรวบรวมนำหลักคิดในการทำงานที่มีความแยบยล แฝงด้วยคุณประโยชน์ที่ประมาณหาค่ามิได้ หากสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง ที่สำคัญหลักคิดเหล่านั้นเป็นการกลั่นกรองออกมาจากความรู้และประสบการณ์ของท่านทูตอัษฎาฯ ตลอด ๓๕ ปีของชีวิตราชการในกระทรวงการต่างประเทศ แม้จะมีเรื่องราวดี ๆ ที่สามารถถอดเป็นบทเรียนที่ทรงคุณค่าอีกมากมาย และมิอาจนำมากล่าวได้ครบสมบูรณ์ในพื้นที่จำกัดในฉบับนี้ แต่อย่างน้อยก็เป็นจุดเริ่มต้นที่เราควรมองหาประโยชน์จากแนวคิดเหล่านี้ที่จะสามารถส่งเสริมปัญญาเพื่อการพัฒนาบุคคลและองค์กรขึ้นมาได้

อนึ่ง บทความเชิงพี่สอนน้องนี้ อดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศ (นายนรชิต สิงหเสนี) ได้เชิญชวนให้ข้าราชการเกษียณและข้าราชการปัจจุบันร่วมกันแบ่งปันเป็นวิทยาทาน ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นความริเริ่มที่ดีและเป็นประโยชน์ยิ่งนัก เพราะที่ผ่านมา ข้าราชการต้องหมกมุ่นกับงานประจำ/ งานในหน้าที่รับผิดชอบ จนบางครั้งไม่มีเวลาที่จะเหลียวแลหรือเอาใจใส่ตนเองหรือสิ่งดี ๆ รอบข้างมากเท่าที่ควร ข้อริเริ่มนี้จึงนับเป็นการส่งเสริมเวทีความคิดที่เสรี เปิดกว้าง และเป็นการสร้างพลังร่วมของคนในองค์กรที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงและมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรแห่งปัญญา ในนามของสมาชิกชาวบัวแก้วคนหนึ่ง ข้าพเจ้าจึงขอแสดงจิตคารวะและขอสนับสนุนความริเริ่มและความตั้งใจของอดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศท่านนี้และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน

กระทรวงการต่างประเทศ ต้อนรับผู้ที่สร้างชื่อเสียง และภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ประเทศไทย ตามแนวคิด “การต่างประเทศของประชาชน”

“การต่างประเทศของประชาชน” *หมายความว่า การต่างประเทศไม่ใช่เรื่องไกลตัวและไม่ใช่เป็นบทบาทและหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในกระทรวงการต่างประเทศเท่านั้น แต่* ***ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ สามารถมีบทบาทด้านการต่างประเทศได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม***

เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๘ “กลุ่มลูกเหรียง” หรือน้องๆ เยาวชนจากสมาคมเด็กและเยาวชนเพื่อสันติภาพชายแดนใต้จำนวน ๔๕ คน พร้อมด้วยคุณวรรณกนก เปาอิแตดาโอะ นายกสมาคมเด็กและเยาวชนเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ ได้มาเยี่ยมชมกระทรวงการต่างประเทศ พร้อมร่วมทำกิจกรรมสนุกๆ กับกรมองค์การระหว่างประเทศและกรมสารนิเทศ นอกจากนี้ยังให้

สัมภาษณ์ในรายการวิทยุสราญรมย์เกี่ยวกับแรงบันดาลใจในการจัดกิจกรรม เพื่อเยียวยาหัวใจ สร้างความเข้มแข็งและค่านิยมที่ดีงามให้กับน้องๆ ที่สูญเสียคนในครอบครัวจากเหตุการณ์รุนแรงในภาคใต้

นายเสข วรรณเมธี อธิบดีกรมสารนิเทศ ต้อนรับผู้ช่วยเลขาธิการสหพันธ์กีฬาเชียร์ลีดดิ้งประจำประเทศไทย (นายปภังกร พิชญะธนกร) และทีมนักกีฬาเชียร์ลีดดิ้งแชมป์โลกจากรายการ The 8th World Cheerleading Championship 2015 ที่กรุงเบอร์ลิน (ได้รับรางวัลชนะเลิศและรองชนะเลิศรวม ๔ ประเภท) มาเยือนกระทรวงการต่างประเทศและบันทึกเทปรายการวิทยุของสถานีวิทยุสราญรมย์ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2558

เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2558 อธิบดีกรมสารนิเทศ (นายเสข วรรณเมธี) ให้การต้อนรับพลตรี โอสถ ภาวิไล นายกสมาคมกีฬาคนพิการแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และร่วมแสดงความยินดีกับนักกีฬายิงธนู แบดมินตัน ยิงปืน ว่ายน้ำ และวีลแชร์ เรสซิ่ง ในโอกาสที่ทีมประเทศไทยได้ครองตำแหน่งเจ้าเหรียญทองจากการแข่งขันอาเซียนพาราเกมส์ ครั้งที่ 8 ซึ่งจัดขึ้นที่สิงคโปร์ ระหว่างวันที่ 3-9 ธันวาคม 2558 ซึ่งนับเป็นการสร้างชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศไทย ในวงการกีฬาทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก

กระทรวงการต่างประเทศต้อนรับผู้ที่สร้างชื่อเสียง
และภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ประเทศไทย ตามแนวคิด “การต่างประเทศของประชาชน”

๔๐ ปี แห่งการเดินทางท่องเที่ยว ไทย-จีน

นายธีธัช ธุระทอง
นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นักศึกษาฝึกงาน กรมเอเชียตะวันออก

ในแต่ละวันที่เราเร่งรีบเดินทาง เราคุ้นเคยกับอาหาร เช่น โจ๊กใส่ไข่ ปาท่องโก๋ทอด ก๋วยเตี๋ยว น้ำเต้าหู้ เสื้อผ้า เช่น เสื้อกล้าม เสื้อคอจีน กางเกงขาก๊วย กางเกงแพร จานชามกระเบื้องลวดลายมังกรหรือลูกท้อ ในแต่ละวันเราอาจมองสิ่งเหล่านี้ด้วยสายตาคุ้นเคย แต่น้อยครั้งที่เราจะฉุกคิดว่าสิ่งเหล่านี้แท้ที่จริงแล้วเป็นสิ่งที่มีผู้นำเข้ามาประเทศไทยจากดินแดนอันแสนไกลนั่นก็คือประเทศจีน

ตั้งแต่โบราณกาล สังคมไทยที่เปิดกว้างได้ต้อนรับผู้มาเยือนทุกเชื้อชาติศาสนา คนจีนที่เดินทางมาติดต่อราชอาณาจักรไทยจึงได้เป็นผู้นำทั้งสินค้า อาหาร และความรู้วิทยาการหลายอย่างมาแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ในสังคมไทย การเดินทางไปมาหาสู่กันของคนทั้งสองประเทศดำเนินมาอย่างยาวนาน จนนำไปสู่การเดินทางมาไทยเพื่อแสวงหาโอกาสใหม่ในการทำมาหาเลี้ยงชีพของ "คนจีนโพ้นทะเล" ที่เข้ามาทำงานและตั้งรกรากสร้างครอบครัวในเมืองไทยหลายชั่วอายุคน จนกระทั่งกลายเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ผสมผสานความเป็นไทยเข้ากับความเป็นจีนและหล่อหลอมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

สายสัมพันธ์ดังกล่าวและความเป็นเพื่อนบ้านที่อยู่ไม่ไกล ทำให้การเดินทางไปมาหาสู่กันระหว่างคนไทยกับคนจีนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเพื่อค้าขายหรือเยี่ยมญาติ โดยภายหลังที่ท่านเติ้ง เสี่ยวผิง อดีตผู้นำสูงสุดของจีนได้ส่งเสริมแนวคิดภายใต้หลัก "๔ ทันสมัย" ซึ่งเน้นการพัฒนาให้จีนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลก คนจีนไม่เพียงแต่มีรายได้สูงขึ้น แต่ยังมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป การหลั่งไหลของข้อมูลเกี่ยวกับโลกภายนอกได้กระตุ้นทำให้คนจีนเกิดความสนใจอยากรู้จักประเทศอื่น ๆ ดังนั้น เมื่อม่านที่เคยกั้นคนจีนออกจากโลกภายนอกเปิดขึ้น คนจีนจึงเลือกไปศึกษาต่อในต่างประเทศและไปท่องเที่ยวต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นอย่างมาก ความสนใจอยากรู้จักโลกข้างนอกนี้ได้ดำเนินไปควบคู่กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน จนกระทั่งถึงสมัยนี้ที่เรา

พบคนจีนเดินทางท่องเที่ยวไปทั่วโลก และการท่องเที่ยวจัดได้ว่าเป็นงานอดิเรกอย่างหนึ่งของคนจีนไปแล้ว ทั้งการท่องเที่ยวภายในและระหว่างประเทศเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ แสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ความตื่นเต้นเร้าใจ ความท้าทาย ความสนุกสนาน และเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์

สำหรับไทย การท่องเที่ยวสร้างรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก ไทยพยายามพัฒนาศักยภาพให้เป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยว (Tourism Hub) ของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) และดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยให้แพร่หลายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและเม็ดเงินเข้าสู่ประเทศ จีนเป็นตลาดการท่องเที่ยวที่ท้าทายและสำคัญมากสำหรับไทย โดยหากพิจารณาจากสถิติแล้ว นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยมากที่สุดติดอันดับต้น ๆ เสมอก็คือ จีน โดยในไตรมาสแรกของปี ๒๕๕๘ (มกราคม – มีนาคม ๒๕๕๘) มีนักท่องเที่ยวจีนถึง ๒,๐๓๓,๔๙๕ คน จากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด ๗,๘๗๖,๗๒๖ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๘๒ ซึ่งเพิ่มขึ้นหากเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี ๒๕๕๗ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ไทยร่วมกับอีก ๓๔ ประเทศได้ทำความตกลงที่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวจีนสามารถขอรับ visa on arrival การเดินทางมายังไทยจึงง่ายขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยวจีน

ด้วยระยะทางที่ไม่ไกลมากและการมีสายการบินราคาประหยัดที่มีเที่ยวบินตรงจากเมืองต่าง ๆ ของจีนมายังไทย จึงไม่น่าแปลกใจเลยที่เราจะพบเจอนักท่องเที่ยวชาวจีนจำนวนมากตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงของไทย เช่น พระบรมมหาราชวัง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) และอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวจีนเหล่านี้มีจุดสังเกตที่เด่นชัดก็คือ หัวหน้าทัวร์จะถือไม้ยาว ที่ปลายผูกผ้าสี หรือตุ๊กตาแขวนอยู่เพื่อให้ลูกทัวร์ไม่หลงไปที่อื่น ทัวร์ลักษณะนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ทัวร์ลูกเป็ด” เพราะเดินตามกันเหมือนลูกเป็ดเดินตามแม่เป็ดนั่นเอง

อย่างไรก็ดี บางครั้งทัวร์ลูกเป็ดที่เดินทางอยู่ทั่วไปนั้นก็อาจไม่น่ารักเหมือนชื่อ โดยทัวร์ลูกเป็ดบางกลุ่มก็มักได้รับเสียงตอบรับที่ไม่ค่อยสู้ดีในเรื่องมารยาท เช่น การแซงคิว การใช้ห้องน้ำหรือการแสดงกิริยาไม่เหมาะสมในที่สาธารณะ ซึ่งอาจเห็นได้จากกระแส social networks และกระทู้จากเว็บบอร์ดต่าง ๆ แต่ในตอนนี้มีข่าวดีว่าทางการจีนได้มีการออก "กฎหมายการท่องเที่ยว" ซึ่งประกาศใช้เมื่อปี ๒๕๕๖ โดยได้ระบุให้มีมาตราหนึ่ง สรุปได้ใจความว่า "นักท่องเที่ยวชาวจีนควรเคารพ สังคม วัฒนธรรม ของประเทศนั้น ๆ รวมไปถึงบรรทัดฐานพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เจริญแล้ว" กฎหมายฉบับดังกล่าวอาจไม่ได้มีผลบังคับใช้โดยตรงไปทั่วโลกในทุกครั้งที่พบนักท่องเที่ยวจีนบางคนประพฤติตนไม่เหมาะสม แต่ก็มีผลเชิงบวกในการสร้างความตระหนักให้กับชาวจีนให้ระมัดระวังพฤติกรรมของตนเองระหว่างการท่องเที่ยวในต่างประเทศได้พอสมควร

สาเหตุที่คนจีนเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น นอกจากเป็นเพราะความสะดวกสบายในการเดินทางแล้วก็ยังมีปัจจัยอีกหลายประการ เช่น ความโด่งดังของดาราไทยจากละครที่นำไปฉายในจีน ผลไม้ไทยที่มีชื่อเสียงในจีน โดยเฉพาะทุเรียน มังคุด เสื้อผ้าและเครื่องสำอางไทย ซึ่งคนจีนเห็นว่ามีราคาถูกกว่าในจีน เป็นต้น นอกจากนี้ ภาพยนตร์ตลก เรื่อง Lost in Thailand (泰囧) ซึ่งถ่ายทำในไทยและออกฉายในจีนเมื่อปลาย ๒๕๕๕ ซึ่งทำกำไรถล่มทลายมากกว่า ๑๐ ล้านหยวน ได้นำเสนอมุมมองของประเทศไทยและคนไทยในแบบที่เราดำเนินชีวิตปกติ ไม่ได้เป็นภาพสวยงามเหมือนที่เรามักเห็นกันตามโฆษณาการท่องเที่ยวทั่วไป แต่ก็เป็นภาพที่น่าประทับใจจนทำให้ผู้ชมชาวจีนเกิดความรู้สึกอยากที่จะมาสัมผัสประสบการณ์ในเมืองไทยเหมือนฉากในภาพยนตร์อย่างท่วมท้น ถึงกับทำให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นหนึ่งในสถานที่ถ่ายทำ ถึงกับต้องออกประกาศจัดระเบียบนักท่องเที่ยวจีนที่มาเยี่ยมชมจำนวนมาก

สำหรับนักท่องเที่ยวไทย จีนเป็นจุดหมายปลายทางที่น่าสนใจและท้าทาย แต่ด้วยข้อจำกัดด้านภาษา เราจึงไม่ค่อยพบนักท่องเที่ยวไทยแบกเป้ (Backpacker) เดินทางไปจีน โดยส่วนมากมักเป็นนักท่องเที่ยวไทยที่ไปท่องเที่ยวจีนกับบริษัททัวร์ อย่างไรก็ดี จากประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้เคยแบกเป้เดินทางไปเที่ยวเมืองจีนมาเมื่อช่วงเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม ปีที่แล้ว โดยแวะเมืองต่าง ๆทางฝั่งตะวันออกของจีน ๗ เมือง กับอีก ๑ เขตปกครองพิเศษ ได้แก่ ฮ่องกง เซินเจิ้น กว่างโจว อู่ฮั่น เซี่ยงไฮ้ ปักกิ่ง จางเจียเจี้ย และฉางซา ผู้เขียนพบว่า ประสบการณ์ดังกล่าวน่าประทับใจสำหรับครั้งแรกของการเดินทางไปเหยียบแผ่นดินจีน เนื่องจากผู้เขียนและเพื่อนร่วมทางทั้งสี่คนไม่มีใครพูดภาษาจีนได้เลย ทำให้เราไม่สามารถสื่อสารกับใครได้และประสบความทุลักทุเล เช่น ตอนซื้อตั๋วรถไฟ แต่สิ่งที่ได้เรารับจากการเดินทาง

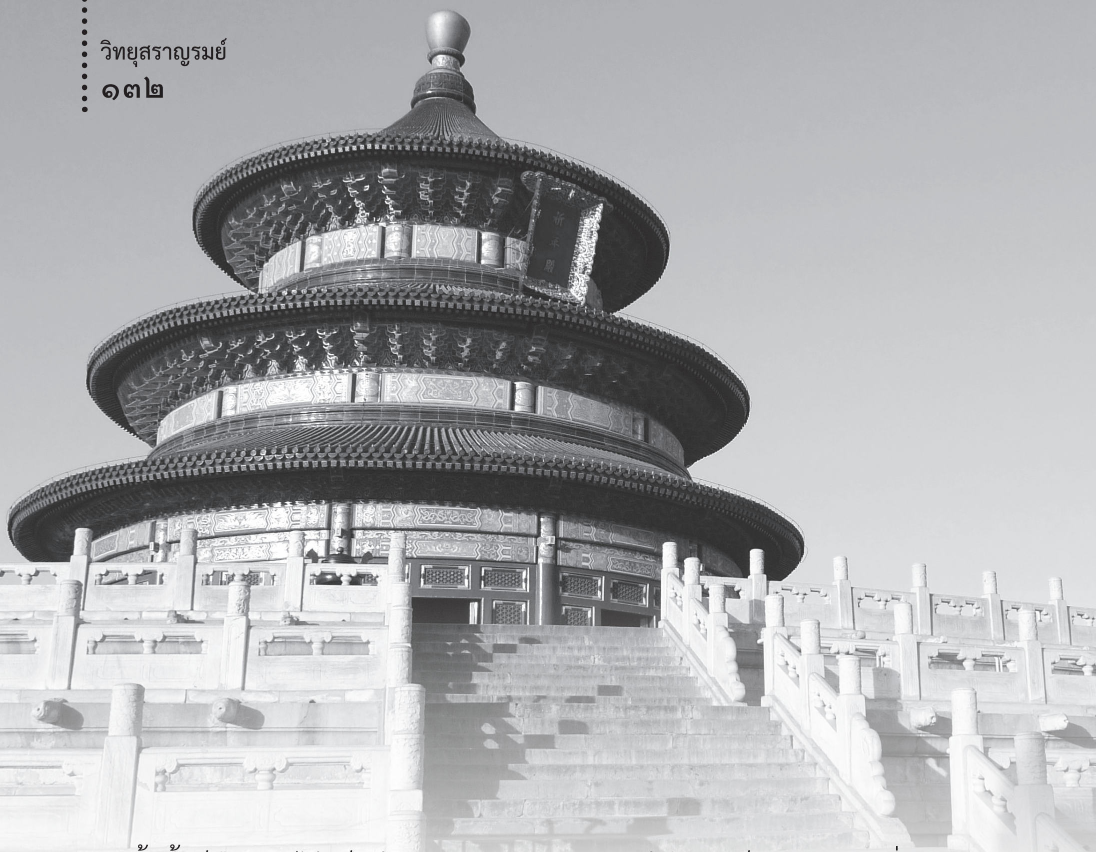

ครั้งนี้ ก็คือ เราได้เห็นด้วยสายตาตนเองว่า แม้จีนจะเป็นพรมแดนที่เฟซบุ๊กและกูเกิ้ลเข้าไม่ถึง แต่จีนก็เติบโตอย่างรวดเร็ว เมืองกำลังขยาย ตึกระฟ้ากำลังก่อสร้าง ระบบขนส่งและสาธารณูปโภคกระจายออกไปอย่างทั่วถึง วิถีชีวิตของคนจีนโดยเฉพาะในเขตเมืองกำลังเปลี่ยนไป มีความเป็นตะวันตกมากขึ้น สังเกตได้จากเสื้อผ้า ร้านอาหาร

ความเปลี่ยนแปลงในจีนเป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้จากการเปิดตนเองสู่ตลาดโลก และแสดงให้เห็นว่า จีนกำลังก้าวเข้าสู่ยุคเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ จนทำให้เกิดลางสังหรณ์ว่า อีกไม่นานทัวร์ลูกเป็ดของนักท่องเที่ยวจีนอาจจะค่อย ๆ ลดลง และอาจกลายเป็นการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจีนที่ทันสมัยและวางตัวได้เหมาะสมกับการเป็นนักท่องเที่ยวในต่างประเทศมากขึ้น

ปัจจุบัน โฉมหน้านักท่องเที่ยวจีนมาไทยก็เริ่มหลากหลายมากขึ้นแล้ว จีนกลายเป็นตลาดสำคัญของไทยสำหรับการท่องเที่ยวในเชิงธุรกิจ ซึ่งได้แก่อุตสาหกรรมไมซ์ (MICE) หรือที่ย่อมาจาก Meetings, Incentives, Conventions and Exhibitions ที่เชิญชวนให้ชาวต่างชาติเดินทางมาประเทศไทยเพื่อจัดการประชุมสัมมนาหรือจัดงานแสดงสินค้าในประเทศ เมื่อปี ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา นักธุรกิจจีนเป็นกลุ่มที่เลือกประเทศไทยเป็นสถานที่จัดประชุมสัมมนาและงานแสดงสินค้าจำนวนมากที่สุด ส่งผลให้จีนเป็นตลาดที่มีศักยภาพและมีแนวโน้มที่จะเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง

กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวไทยร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ นอกจากการท่องเที่ยวไทยโดยทั่วไปแล้ว สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง และสถานกงสุลใหญ่ของไทยในจีน ทำงานร่วมกับสำนักงานส่งเสริมการจัดการประชุมและนิทรรศการ (สสปน.) เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของไทยในฐานะสถานที่ท่องเที่ยวเชิงคุณภาพสำหรับธุรกิจจีน โดยในช่วงปลายเดือนสิงหาคม ๒๕๕๘ ได้มีการประชุมร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อมและดึงดูดนักเดินทางคุณภาพของจีนสู่ประเทศไทย โดยเน้นที่กลุ่มธุรกิจไมซ์เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวของไทยและสร้างโอกาสทางการค้าและการลงทุนให้กับธุรกิจไทยด้วย

นอกเหนือจากด้านการค้าและการลงทุนแล้ว บทบาทในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ให้กับประเทศไทยก็เป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพจากจีนที่สำคัญ กระทรวงการต่างประเทศ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง ร่วมกับสถานกงสุลใหญ่ในจีน มูลนิธิไทย กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวง-การท่องเที่ยวและกีฬา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้จัดกิจกรรมเผยแพร่ศิลป-วัฒนธรรมไทย โดยเน้นภาพลักษณ์ที่จะสื่อถึงคุณค่าเอกลักษณ์ “ความเป็นไทย” ให้ประทับใจของนักท่องเที่ยวคุณภาพของจีนด้วย ความประทับใจนี้เป็นสิ่ง

ที่จะช่วยเสริมให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางที่น่าใฝ่ฝันของนักท่องเที่ยวจีน โดยกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมที่มีการจัดขึ้นในช่วงปี ๒๕๕๘ ได้แก่ การสาธิตศิลปะแม่ไม้มวยไทย การจัดแสดงนาฏศิลป์ การจัดเทศกาลภาพยนตร์ไทยในเมืองสำคัญของจีน อาทิ กรุงปักกิ่ง เมืองเซี่ยเหมิน นครซีอาน นครคุนหมิง เมืองชิงต่าว นครเฉิงตู นครกว่างโจว นครหนานหนิง นครเซี่ยงไฮ้ เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่ได้รับความสนใจจากแขกผู้มีเกียรติ ตลอดจนนักศึกษาและประชาชนทั่วไปอย่างล้นหลาม

ปีนี้เป็นปีทองของความสัมพันธ์ไทย - จีน เนื่องจากวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นวันครบรอบ ๔๐ ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย – จีน ซึ่งทั้งสองประเทศต่างมีความสัมพันธ์ที่ดีและใกล้ชิดกันมาโดยตลอด อย่างไรก็ดี ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับคนจีนมีความลึกซึ้งมายาวนานกว่านั้น เพราะมีการเดินทางไปมาหาสู่กันตั้งแต่สมัยโบราณกาลเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน และขนาดของตลาดจีนที่มีมูลค่าการบริโภคนับพันล้านดอลลาร์สหรัฐ ทำให้จีนเป็นโอกาสสำคัญทางธุรกิจ โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวของไทย นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวจีนยังนำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของทั้งสองฝ่าย ซึ่งเป็นโอกาสในการเสริมสร้างความนิยมชมชอบและความคุ้นเคยกับศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทยที่สามารถนำไปสู่การสร้างแนวคิด "นิยมไทย" ที่ฮิป ๆ เก๋ ๆ ในจีนจนอาจพัฒนาเป็นความชื่นชอบและไว้ใจในสินค้าส่งออกไทยสู่ตลาดจีนได้

ไทยกับจีนมีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวโยงกันนานหลายร้อยปีอันเป็นพื้นฐานสำคัญของความสัมพันธ์ทางการทูตไทย – จีนที่แน่นแฟ้นตลอด ๔๐ ปีที่ผ่านมา ตราบใดที่นักท่องเที่ยวไทยและนักท่องเที่ยวจีนยังคงเดินทางไปมาหาสู่กัน และมีความเข้าใจอันดี สนใจศึกษาความเหมือนและความแตกต่างทางศิลปวัฒนธรรมระหว่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับคนจีนก็จะยืนยาวและก้าวเดินไปอย่างมั่นคงพร้อมกับความสัมพันธ์ทางการทูตไทย – จีน

ผ้าขะม้า... นั้น ฉันใด?

กฤช คมสัน
สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเตหะราน

จะมีใครบ้างไหมหนอ...ที่ถามว่า “ผ้าขะม้า...หรือ ผ้าขาวม้า” ที่คนไทยเราเรียกกันติดปากและก็รู้จักกันดีมาตั้งแต่อ้อนแต่ออกและที่พ่อแม่ปู่ย่าตาทวดของเราได้ใช้ประโยชน์ตกทอดกันมาจนถึงลูกหลานทุกวันนี้นั้น... มีที่มาอย่างไร และชื่อที่เรียกขานกันนั้นเล่า มีความหมายว่าอย่างไร

ก่อนที่จะบอกเล่าไปสู่คำตอบเป็นการประดับความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ ขอเชิญท่านผู้สนใจมาอ่านดูตรงนี้ก่อนนะครับ

ผ้าเอ๋ย ผ้าขะม้า	เจ้ามา แต่หนไหน
เจ้ามา จากที่ใด	ใครเล่า พาเจ้ามา
ผ้าเอ๋ย ผ้าขะม้า	เจ้าคือผ้า คาดเอวฉัน
ใครใคร ก็ใช้กัน	สารพัน ประโยชน์ดี
ผ้าเอ๋ย ผ้าขะม้า	จงฟังหนา ข้าจะเล่า
อิหร่าน ได้นำเข้า	มาบ้านเรา เขานิยม
จากเปอร์เซียสู่สยาม	เป็นผ้างาม นามเหมาะสม
ใช้ผูก มัด คลุมผม	ทำเงื่อนปม แกว่งเปลไกว
ปูนอน และห่มง่าย	แสนสบาย มิเฉไฉ
กันแดด ดีกระไร	ใช้ปัดยุง คาดพุงดี
ความหมาย คือผ้าคาด	อย่าประมาท ทำเผลอไผล
ผูกพัน มัดเอวไว้	มิหลุดไหล ให้คลายคลอน
โพกหัว คลุมกระหม่อม	ผ้าผืนย่อม ประโยชน์หลาย
อาบน้ำ เช็ดตัวได้	ห่มสบาย อบอุ่นดี
ขะม้า ผ้าพันผูก	ได้ช่วยปลูก มิตรไมตรี
อิหร่าน-ไทย ห้าร้อยปี	เป็นมิตรดี พี่น้องกัน

มิตรภาพ อันเก่าแก่ มรดกแท้ มิผายผัน
สายเลือด เราผูกพัน สายใจมั่น ไทย-เปอร์เซีย
สัมพันธ์ มานานช้า ต้องรักษา อย่าสูญเสีย
แต่ครั้ง กรุงโยเดีย นับเฉลี่ย ห้าร้อยปี
ร้อยรัด มัดพันผูก ตราบถึงลูก เหลนหลานโหลน
มาแต่ครั้งกระโน้น มาแต่โพ้น ทะเลไกล
"ขะม้า" ผ้าชิ้นนี้ ประโยชน์ดี นี่กระไร
ร้อยรัด ดวงใจไว้ อิหร่าน-ไทย แนบแน่นนาน
ใกล้ชิด สนิทแน่น มิคลายแคลน สมัครสมาน
คู่ฟ้า ตลอดกาล ไทย-อิหร่าน จงเจริญ
ขอเฉลย ว่า "ขะม้า" มีที่มา มิขัดเขิน
Khamar Band ฟังแล้วเพลิน มิหมางเมิน "ผ้าคาดเอว"
คำไทย ทุกวันนี้ มีที่มา มิไหลเหลว
"คามาร์" แปลว่า "เอว" มาฟังเร็ว เร่เข้ามา
Pedar นั้น ว่า "พ่อ" Madar หนอ คือ มารดา
Baradar นั้นแหละหนา "ภราดา" ภาษาไทย
"หน้าต่าง" ว่า "บัญชร" เปิดคลายร้อน Panjare
"กะหล่ำ" เป็นคำเก๋ ถูกถ่ายเท จาก Kalam
Angour ผลไม้เลิศ รสประเสริฐ อร่อยล้ำ
"องุ่น" อันชุ่มฉ่ำ ไทยเรานำ คำเรียกมา
เล่าฝาก สู่กันฟัง แล้ววันหลัง คุยกันหนา
รักไว้ มิโรยรา สองนครา อิหร่าน-ไทยฯ
ผ้าขะม้า...นั้น ฉัน..ก็มี

(กฤช คมสัน : เก็บตก..จากเตหะราน เนื่องในโอกาส ๖๐ ปีแห่งการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-อิหร่าน ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๘)

MFA Strategy 2015-2018

แผนยุทธศาสตร์ ๔ ปี
กระทรวงการต่างประเทศ
พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๑

แผนยุทธศาสตร์ ๔ ปี
กระทรวงการต่างประเทศ
พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๑

วิสัยทัศน์ องค์กรนำในการขับเคลื่อนนโยบายการต่างประเทศไทยเพื่อผลประโยชน์ของชาติ

พันธกิจ

๑. เป็นตัวแทนรัฐบาลในการประชุมและการเจรจาระหว่างประเทศ ปกป้อง รักษา และส่งเสริมผลประโยชน์ของไทยในเวทีทวิภาคี พหุภาคี และมีส่วนร่วมในการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศ
๒. เป็นองค์กรที่กำกับดูแลนโยบายการต่างประเทศในภาพรวม ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ นโยบาย และกลยุทธ์ด้านการต่างประเทศ ตลอดจนกฎหมายระหว่างประเทศแก่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทย
๓. คุ้มครอง ส่งเสริม และดูแลสิทธิและผลประโยชน์อันชอบธรรมของคนไทยในต่างประเทศ ตลอดจนการให้บริการแก่ประชาชนด้านการกงสุล
๔. นำองค์ความรู้จากต่างประเทศ มาตรฐานสากล และบรรทัดฐานระหว่างประเทศมาช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย
๕. เสริมสร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในต่างประเทศและเวทีระหว่างประเทศ
๖. ดำเนินงานเกี่ยวกับพิธีการและระเบียบแบบแผนสากลเพื่อสนับสนุนงานด้านการต่างประเทศ
๗. ส่งเสริมและดำเนินงานด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี
๘. สร้างองค์ความรู้ด้านการต่างประเทศ และให้ความรู้ความเข้าใจด้านการต่างประเทศต่อภาคส่วนต่างๆ และสาธารณชนไทย
๙. บูรณาการภารกิจด้านการต่างประเทศกับทุกภาคส่วน
๑๐. พัฒนาองค์กรให้มีความพร้อมในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล

ค่านิยม

C Constructive สร้างสรรค์และเปิดกว้าง

A Accountable รับผิดชอบ

R Reliable พึ่งพาได้

E Excellent มุ่งผลสัมฤทธิ์และความเป็นเลิศ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ เสริมสร้างสถานะเชิงยุทธศาสตร์และผลประโยชน์ของไทย

ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วัตถุประสงค์

๑. รักษาบรรยากาศระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้าน ให้มีสันติภาพและเสถียรภาพ
๒. ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้รับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกันอย่างยั่งยืน
๓. ไทยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและเชื่อมโยงความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาค
๔. ไทยได้รับการสนับสนุนจากประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาคในเวทีระหว่างประเทศ

กลยุทธ์

๑. ส่งเสริมให้ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นชายแดนแห่งการร่วมมือ
๒. ร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามชาติทั้งด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม
๓. ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดในทุกมิติกับทุกภาคส่วนของประเทศในภูมิภาค
๔. ส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้าน
๕. ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่งเสริมบทบาทที่สร้างสรรค์ของไทยในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน

วัตถุประสงค์

๑. ภาคส่วนต่าง ๆ ของไทยมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถใช้ประโยชน์จากการพัฒนาของประชาคมอาเซียนและความเชื่อมโยงในภูมิภาค
๒. ไทยมีบทบาทที่สร้างสรรค์ในประชาคมอาเซียน
๓. อาเซียนมีเสถียรภาพและพัฒนาอย่างยั่งยืน
๔. อาเซียนมีบทบาทนำในการมีปฏิสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์กับประชาคมโลกภายนอกภูมิภาค

กลยุทธ์

๑. เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนแก่ภาคส่วนต่าง ๆ ของไทย
๒. ผลักดันบทบาทนำของไทยในการส่งเสริมความเชื่อมโยงภายในและภายนอกภูมิภาค รวมทั้งความสอดคล้องด้านกฎระเบียบและกระบวนการทำงานร่วมกัน
๓. ผลักดันให้อาเซียนมีท่าทีร่วมกัน เพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ
๔. เสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานร่วมกันในภูมิภาคและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน

เสริมสร้างสถานะความสัมพันธ์กับประเทศยุทธศาสตร์

วัตถุประสงค์

๑. ไทยได้รับการสนับสนุนและการยอมรับจากประเทศมหาอำนาจในฐานะศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
๒. ไทยมีบทบาทเชิงรุก สามารถรักษาผลประโยชน์และมีความสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์กับประเทศยุทธศาสตร์

กลยุทธ์

๑. ใช้ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของไทยในการสร้างอำนาจต่อรองกับประเทศยุทธศาสตร์
๒. รักษาสมดุลความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ
๓. ต่อยอดความสัมพันธ์กับประเทศและกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพและเป็นมหาอำนาจใหม่ ๆ
๔. กระชับความสัมพันธ์กับประเทศและกลุ่มประเทศมุสลิม
๕. เพิ่มพูนการใช้ประโยชน์จากกรอบความตกลงต่าง ๆ ที่ไทยมีกับประเทศยุทธศาสตร์

ผลักดันบทบาทไทยที่สร้างสรรค์และรับผิดชอบ เป็นที่ยอมรับของประชาคมโลก

วัตถุประสงค์

๑. ไทยมีบทบาทในการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศที่สำคัญและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในเวทีระหว่างประเทศ
๒. บทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศได้รับการยอมรับจากประชาคมโลก
๓. ไทยมีมาตรฐานที่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศต่าง ๆ และบรรทัดฐานสากล

กลยุทธ์

๑. ดำเนินการเชิงรุกเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศ และสะท้อนแนวปฏิบัติที่ดีหรือประเด็นที่ไทยให้ความสำคัญในเวทีระหว่างประเทศ
๒. ปกป้องผลประโยชน์ของไทยและแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศ อาทิ ความมั่นคงระหว่างประเทศ สิทธิมนุษยชน การค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย ยาเสพติด การโยกย้ายถิ่นฐาน สาธารณสุข ภัยพิบัติ สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่ยั่ง
๓. ผลักดันการปฏิบัติตามและเผยแพร่มาตรฐานสากลตามพันธกรณีระหว่างประเทศของไทย

พัฒนาขีดความสามารถขององค์กร

วัตถุประสงค์

๑. กระทรวงฯ สามารถทำหน้าที่เป็นองค์กรนำด้านการต่างประเทศและส่งเสริมกลไกการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๒. บุคลากรและองค์กรมีความพร้อมในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์

๑. ส่งเสริมการกำหนดเป้าหมายและบูรณาการการทำงานร่วมกัน ทั้งส่วนกลาง สำนักงานในต่างประเทศ และระหว่างส่วนราชการ
๒. บริหารทรัพยากรบุคคลและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ
๓. พัฒนาโครงสร้างองค์กร กระบวนการทำงาน ระบบ IT และประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กร
๔. พัฒนาองค์ความรู้ด้านการต่างประเทศ รวมถึงการสร้างองค์ความรู้เชิงลึก
๕. ส่งเสริมการเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและพัฒนาคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชน

วัตถุประสงค์

๑. ประชาชนมีความเข้าใจเรื่องการต่างประเทศ
๒. ประชาชนมีภูมิคุ้มกันสำหรับการใช้ชีวิตและทำงานในต่างประเทศ
๓. ประชาชนได้รับบริการที่ดีและทั่วถึงในด้านการต่างประเทศ
๔. ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมด้านการต่างประเทศ

กลยุทธ์

๑. เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการต่างประเทศและความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนไทย
๒. พัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการด้านการต่างประเทศ โดยเฉพาะการกงสุล พิธีการทูต และกฎหมายระหว่างประเทศ
๓. ขยายความร่วมมือและการปฏิสัมพันธ์ของภาคส่วนต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนการต่างประเทศของไทย

เสริมสร้างภาพลักษณ์ ความเชื่อมั่นและทัศนคติที่ดีต่อไทย

วัตถุประสงค์

๑. ไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีและได้รับความเชื่อมั่น
๒. นานาประเทศตระหนักถึงคุณค่าของไทยในฐานะมิตรประเทศที่ดี ไว้ใจได้ มีศักยภาพและประโยชน์ที่ยั่งยืน

กลยุทธ์

๑. ประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้ประชาคมโลกเห็นศักยภาพและจุดเด่นของไทย ตลอดจนมีความเข้าใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย
๒. สร้างความคุ้นเคย ความไว้เนื้อเชื่อใจ และทัศนคติที่ดีต่อไทย ตลอดจนเอกลักษณ์ของไทยซึ่งมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเสาหลัก
๓. ใช้เครื่องมือทางการทูตต่าง ๆ อาทิ การทูตวัฒนธรรม การเผยแพร่รูปแบบการพัฒนาของไทย การขยายเครือข่าย Friends of Thailand

ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์

๑. ไทยใช้ประโยชน์จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศที่เอื้อต่อการเพิ่มขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของไทย
๒. ภาคเอกชนไทยมีเครือข่ายและองค์ความรู้ที่ส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน การขยายตลาดทั้งตลาดเดิมและตลาดใหม่
๓. ไทยได้ประโยชน์และได้การยอมรับจากภาครัฐและเอกชนในต่างประเทศในฐานะหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ

กลยุทธ์

๑. ใช้ประโยชน์จากที่ตั้งและจุดแข็งในภาคเศรษฐกิจหลายสาขาของไทย
๒. ส่งเสริมการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและความเป็นมืออาชีพให้ภาคเอกชนไทย
๓. ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายขยายธุรกิจการค้าและการลงทุนของภาครัฐและเอกชนไทยในต่างประเทศ ทั้งในตลาดเดิมและตลาดใหม่
๔. พัฒนาความร่วมมือและใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม
๕. พัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านพลังงาน ความมั่นคงทางอาหารและสินค้าเกษตร
๖. ผลักดันความเชื่อมโยงและส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคและกับภายนอกภูมิภาค

// วารสารวิทยุสราญรมย์
ISSN ๑๕๑๓-๑๐๕ X
ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๖๙ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘

ที่ปรึกษา	เสข วรรณเมธี รัศม์ ชาลีจันทร์ ลินนา ตังธสิริ
นายสถานีวิทยุสราญรมย์	สุภาค โปร่งธุระ
บรรณาธิการ	ชลธี จันทร์รัชชกูล
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	วีนัส อัศวภูมิ กีรดิต สัจเดว์ วัลยา รื่นบุตร หิรัญ สุวรรณเทศ
คณะผู้จัดทำ	กัญญรัตน์ เวชชาชีวะ บัญชา ธิโกศรี บุญยรัตน์ แสงทอง ธิดารัตน์ จีรุพันธ์ อาภร ชาลือชัย เบญจวรรณ เรือนทอง
ภาพประกอบ	หิรัญ สุวรรณเทศ
ออกแบบปกและรูปเล่ม	ชัชชัย สาเกทอง
พิมพ์ที่	บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

วารสาร "วิทยุสราญรมย์" รายสามเดือน

จัดทำโดย	สถานีวิทยุสราญรมย์ กองประชาสัมพันธ์การทูตสาธารณะ **กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ** ถนนศรีอยุธยา แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๔๓-๕๐๙๔ โทรสาร ๐-๒๖๔๓-๕๐๙๓ E-mail : radio_saranrom@mfa.go.th

รับข้อมูลข่าวสารกระทรวงการต่างประเทศได้ทาง

Website : www.mfa.go.th
Facebook : http://www.facebook.com/thaimfa
YouTube : http://www.youtube.com/user/mfathailand
วิทยุ : AM 1575 kHz
วารสารวิทยุสราญรมย์ออนไลน์ : http://www.mfa.go.th/saranrom/th/e-book/321
ฟังวิทยุออนไลน์ : saranrom.mfa.go.th

ผังรายการของสถานีวิทยุสราญรมย์ AM ๑๕๗๕ kHz.

เวลา / วัน	๐๕.๓๐ – ๐๖.๐๐ น.	๐๖.๐๐ – ๐๖.๓๐ น.	๐๖.๓๐ – ๐๗.๐๐ น.	๑๗.๓๐ – ๑๘.๐๐ น.	๑๘.๐๐ – ๑๘.๓๐ น.	๑๙.๐๐ – ๑๙.๓๐ น.	๒๒.๐๐ – ๒๒.๓๐ น.
จันทร์	วาไรตี้การทูต	รอบบ้านเรา	คุยกันวันจันทร์ (ข่าวภาษาอีสาน)	รักษ์สิ่งแวดล้อม	News & Views From Bangkok	ดาวดวงน้อย	วัฒนธรรมสัมพันธ์
อังคาร	รอบรู้เศรษฐกิจ	รอบบ้านเรา	เราคืออาเซียน	บัวแก้ววันนี้	หน้าต่างโลกกว้าง (เอเชียใต้)	ดาวดวงน้อย	สาระน่ารู้งานกงสุล
พุธ	SPICE OF ASIA	รอบบ้านเรา	คุยกันวันพุธ (ข่าวภาษาอีสาน)	ปกิณกะสำนักราชฯ	หน้าต่างโลกกว้าง (แนะนำประเทศ)	ดาวดวงน้อย	รู้รอบโลก
พฤหัสบดี	สุขภาพรับอรุณ	รอบบ้านเรา	เราคืออาเซียน	Sparkling English	หน้าต่างโลกกว้าง (เยาวชน)	ดาวดวงน้อย	เรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้าน (ภาษามาเลเซีย)
ศุกร์	หลายคนอยากรู้ (ศาสนาอิสลาม)	รอบบ้านเรา	คุยกันวันศุกร์ (ข่าวภาษาอีสาน)	ยุวทูต On Air	หน้าต่างโลกกว้าง	ดาวดวงน้อย (โลกเยาวชน)	รู้กฎหมายสบายใจ

ท่านสามารถติดตามข่าวสารของกระทรวงการต่างประเทศได้ทาง www.mfa.go.th mfa thailand กระทรวงการต่างประเทศ
@MFAThai (ภาษาไทย), @MFAupdate (ภาษาอังกฤษ), @MFAThai_PR_EN (ข่าวสารนิเทศภาษาอังกฤษ)
และสามารถรับฟังรายการจากสถานีวิทยุสราญรมย์ได้ทางคลื่น AM 1575 kHz